

Sant Vicenç dels Horts

PROTOCOL I CIRCUIT D'ATENCIÓ

contra la violència masclista

Sant Vicenç dels Horts

PROTOCOL I CIRCUIT D'ATENCIÓ

contra la violència masclista

INDEX

00. Presentació [PÀG. 4]

01. Introducció [PÀG. 7]

1.1 Procés d'elaboració i finalitat del protocol

1.2 Objectius del protocol

1.3 La xarxa local d'atenció a les dones davant la violència masclista i la comissió tècnica

02. Marc conceptual de la violència vers les dones [PÀG. 15]

2.1 Definició i tipus de violència

2.2 Comprensió del fenòmen

03. Marc legal en relació a la violència vers les dones [PÀG. 25]

3.1 Àmbit internacional

3.2 Àmbit europeu

3.3 Àmbit estatal

3.4 Àmbit autonòmic i local

04. Model d'intervenció [PÀG. 37]

4.1 Principis orientadors de les intervencions dels poders públics

4.2 Treball en xarxa

4.3 Abordatge integral

05. Circuit local d'intervenció [PÀG. 45]

06. Prevenció [PÀG. 49]

07. Detecció [PÀG. 55]

7.1 Indicadors de detecció

7.2 Recomanacions per a una detecció precoç

08. Atenció i recuperació [PÀG. 69]

8.1 Àmbit social

8.2 Serveis socials bàsics

8.3 Àmbit sanitari

8.4 Àmbit de seguretat

8.5 Àmbit judicial

09. Recursos del municipi [PÀG. 111]

10. Annexos [PÀG. 115]

10.1 Professionals que han participat en l'elaboració del protocol

10.2 Bibliografia

10.3 Glossari

10.4 Fitxa de derivació

INTRODUCCIÓ

La Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista, parteix de la premissa que els drets de les dones són drets humans. La violència masclista és una greu vulneració d'aquests drets i un impediment perquè les dones puguin assolir la plena ciutadania, l'autonomia i la llibertat.

La finalitat d'aquesta Llei és establir els mecanismes per contribuir a l'erradicació de la violència masclista que pateixen les dones i reconèixer les garanties existents respecte al dret bàsic de les dones a viure sense cap manifestació d'aquesta violència i avançar en aquest aspecte.

En el desplegament d'aquesta Llei es posa èmfasi en la coordinació i la col·laboració administrativa. Les administracions públiques han de coordinar-se en el tractament de les polítiques públiques en matèria de violència masclista i les polítiques establertes en altres àmbits (educació, salut, ocupació, recerca i mitjans de comunicació).

Per tal de facilitar la coordinació, la Llei proposa la creació de protocols (art.85) que han d'incloure mesures i mecanismes de suport, coordinació i cooperació entre els agents implicats: Article 85. Protocols per a una intervenció coordinada contra la violència masclista:

"Els protocols per a una intervenció coordinada contra la violència masclista han d'incloure un conjunt de mesures i mecanismes de suport, coordinació i cooperació destinats a les institucions públiques i altres agents implicats, que defineixen les formalitats i la successió d'actes que s'han de seguir per a executar-los correctament"

OBJECTIUS

Objectiu general

L'objectiu general del Protocol i circuit contra la violència masclista de l'Ajuntament de Sant Vicenç dels Horts és dotar el territori d'un instrument compartit i consensuat que permeti avançar en l'erradicació de la violència masclista.

Objectius específics

- Impulsar el treball en xarxa entre els diferents serveis públics per garantir l'atenció integral de les dones que viuen o han viscut situacions de violència masclista.
- Elaborar el circuit d'atenció amb tots els agents implicats per tal d'evitar la victimització secundària de les dones i llurs fills i filles.
- Crear un espai de treball en xarxa al territori que permeti desplegar actuacions conjuntes en els diferents nivells d'intervenció.
- Implicar activament totes les institucions, organismes i agents socials del territori rellevants per a l'abordatge actiu de la violència masclista.
- Implementar un model que faciliti l'activació de diversos itineraris d'intervenció adaptats a les necessitats de cada dona i a les especificitats de cada professional i de cada territori. Aquest model ha d'incloure estratègies de prevenció, detecció, atenció, recuperació i reparació.
- Definir les funcions dels serveis, els circuits de coordinació i els criteris de derivació, i fer-los públics per al conjunt de la xarxa, tot establint els mecanismes de coordinació i cooperació que permetin desplegar actuacions conjuntes i eficaces dels diversos organismes i agents socials implicats.

En l'àmbit europeu, la norma més rellevant en aquesta matèria és el Conveni d'Istanbul sobre prevenció i lluita contra la violència envers la dona i la violència domèstica, adoptat pel Consell d'Europa l'any 2011 i en vigor de forma general i per a Espanya des de l'1 d'agost de 2014.

Suposa el primer mecanisme jurídic vinculant a Europa per “protegir, prevenir, perseguir i eliminar totes les formes de violència contra les dones”. A més, es pot considerar un dels tractats internacionals d'abast més gran per fer front a aquesta greu violació dels drets humans, en què s'estableix tolerància zero pel que fa a la violència envers la dona. El Conveni en qüestió reconeix la violència masclista com una violació i vulneració dels drets humans i, per tant, es consideren els estats membres responsables del fet de no actuar ni respondre de manera adequada contra aquest tipus de violència.

Els objectius del Conveni present s'esmenten a l'article 1 i són els següents: a) Protegir les dones contra totes les formes de violència, prevenir la violència contra les dones i la violència domèstica i perseguir-la i eliminar-la; b) Contribuir a eliminar tota forma de discriminació contra les dones i promoure la igualtat real entre dones i homes, inclosa mitjançant l'autonomia de les dones i c) Concebre un marc global de polítiques i mesures de protecció i assistència a totes les víctimes de violència contra les dones i la violència domèstica.

El Conveni preveu com a delictes totes les formes de violència contra la dona: la violència física, psicològica i sexual, la violació inclosa; la mutilació genital femenina, el matrimoni forçat, l'assetjament, l'avortament forçat i l'esterilització forçada. Això implica que els estats hauran d'introduir en els seus sistemes jurídics aquests delictes. Pràcticament, totes les conductes esmentades al Conveni són perseguides en l'ordenament jurídic espanyol, tot i que no estan incloses ni referenciades al Codi penal com a violències masclistes.

ÀMBIT ESTATAL

La primera referència sobre la promoció de la igualtat de drets entre homes i dones apareix a la **Constitució Espanyola de 1978**.

El delictes de violència domèstica habitual apareix per primer cop al Codi penal de 1989. Des d'aleshores i fins avui, la regulació de la qüestió ha anat experimentant diverses reformes.

Llei 27/2003, reforma de la LECRIM, Ordre de protecció, article 544, ter, modificat per la DF 1.13 de la Llei 4/2015, d'Estatut de la víctima del delictes. És una reforma important reguladora de l'ordre de protecció que atorga a la víctima l'estatut integral de protecció que pot fer valer davant l'Administració. Regula un procediment àgil i senzill davant del Jutjat d'Instrucció, que habilita el/la jutge/essa a determinar una sèrie de mesures de naturalesa penal i civil (quan hi ha fills menors).

Llei orgànica 1/2004, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere

Es va aprovar per unanimitat al Parlament espanyol el 28 de desembre de 2004 i va entrar en vigor totalment entre el 28 i el 29 de juny de 2005. Introdueix canvis al Codi penal, al Codi civil, a la Llei d'enjudiciament criminal i a la Llei d'enjudiciament civil a fi d'atorgar la màxima protecció a les víctimes i d'endurir les penes als maltractadors.

La Llei parteix de la base que la violència de gènere és un problema de caràcter transversal que afecta tots els sectors de la societat i necessita solucions que incideixin en la multiplicitat de les seves causes i efectes. Pretén, així mateix, oferir una protecció integral a la víctima des del moment que es presenta la denúncia. D'aquesta manera, la víctima obté suport policial, judicial, social i econòmic. Els aspectes més rellevants d'aquesta llei són els següents:

Àmbit social. Es parteix de l'assumpció que la violència de gènere o violència masclista és un problema social, no privat. És una greu vulneració dels drets humans i les llibertats fonamentals.

Drets laborals.

Dret a la reducció o canvi de jornada, dret a la mobilitat geogràfica, excedència amb la reserva del lloc de feina i extinció del contracte amb subsidi d'atur. Les treballadores per compte propi que cessin en la seva activitat per maltractament queden exemptes de cotitzar a la Seguretat Social durant sis mesos. Prioritat en els programes de formació ocupacional i inserció laboral.

Sanitat. Creació d'una comissió contra la violència de gènere al si de la Comissió Interterritorial del Sistema Nacional de Salut, encarregada de coordinar i avaluar les mesures sanitàries establertes a la Llei i donar-hi suport tècnic.

Establiment de protocols sanitaris d'actuació per a la prevenció, la detecció precoç i la intervenció continuada comptant amb la col·laboració de l'Administració de Justícia.

Educació i prevenció. La Llei orgànica estableix la necessitat que els centres educatius de tots nivells treballin d'una manera coeducativa.

Les universitats han de fomentar la igualtat de gènere en la docència i la investigació i la nova Llei de reforma universitària ha d'establir que dos dels membres nomenats pel Congrés de Diputats i pel Senat per formar part del Consell d'Universitats han de ser persones expertes en violència de gènere.

Drets econòmics. Les víctimes més grans de 55 anys (o de 45 en el cas de dones amb discapacitat), de rendes més baixes i amb dificultats per trobar feina rebran una ajuda única equivalent a sis mesos d'atur.

Protecció policial. Coordinació entre les diferents forces de seguretat, comunitats i policies municipals en el control de les mesures cautelars dictades pel jutge. Protecció individualitzada de les dones víctimes de violència. Creació d'unitats especialitzades en els cossos de seguretat.

Creació dels jutjats especialitzats en violència sobre la dona, amb competències civils i penals, amb els quals es pretén aconseguir en tots els partits judicials una atenció adequada davant dels problemes relacionats amb la violència de gènere.

Creació de la figura del fiscal contra la violència de gènere com a delegat del fiscal general de l'Estat.

Modificació de la Llei d'assistència gratuïta. Les víctimes de violència domèstica tenen dret a la defensa gratuïta en supòsits amb ingressos inferiors al doble del salari mínim interprofessional. Només es consideren els ingressos de la dona i també es tenen en consideració les càrregues. L'assignació de defensa es farà de forma immediata, amb independència de l'acreditació dels ingressos. Una única persona lletrada -amb formació específica sobre la matèria assumirà la defensa dels interessos de la dona en totes les causes penals i civils.

Per la seva part, els mitjans de comunicació han de controlar la publicitat que emeten i han d'evitar en tots els casos aquella que utilitzi la dona de manera vexatòria o discriminatòria. Les associacions poden exigir a les cadenes la retirada dels anuncis si aquestes no actuen en conseqüència.

Nous organismes. Creació d'una delegació de govern contra la violència de gènere i de l'Observatori Nacional de Violència sobre la Dona.

Modificació en relació amb el procediment per a l'enjudiciament ràpid de determinats delictes.

Es regula als art. 795 - 803 de la Llei d'enjudiciament criminal. La reforma de la Llei 1/2004, de 28 de desembre va consistir a afegir l'art. 799 bis en aquest capítol de les "diligències urgents" per adequar la regulació d'aquell a la que s'estableix en relació amb els actes de violència de gènere. En concret, les novetats introduïdes són:

- a. En el cas que el fet delictiu relatiu a la violència de gènere s'hagi de tramitar d'acord amb les normes d'aquest procediment, les diligències i resolucions s'han de practicar i adoptar durant les hores d'audiència del Jutjat de Violència sobre la Dona i no durant el servei de guàrdia del Jutjat d'Instrucció.
- b. Si l'actuació de la Policia Judicial és necessària per investigar qualsevol fet punible o perseguir el delinqüent, quan es tracta de l'enjudiciament ràpid de delictes, s'han de practicar les diligències necessàries en el temps imprescindible.
- c. Les citacions les ha d'efectuar la Policia Judicial davant del Jutjat de Violència sobre la Dona el dia hàbil més proper. L'art. 799 bis 3 estableix que la Policia Judicial ha de fixar el dia i l'hora de la compareixença coordinadament amb el Jutjat de Violència sobre la Dona.
- d. No obstant això, si hi ha un detingut, aquest s'ha de posar a disposició del Jutjat d'Instrucció de guàrdia, però només a l'efecte de regularitzar la seva situació personal.

A més, la Llei afecta altres lleis:

- Llei orgànica de protecció jurídica del/de la menor: es veurà alterada la guarda i custòdia de menors que hagin estat víctimes de violència o abusos sexuals així com el règim de visites en els casos de maltractaments, abusos, agressió sexual o segrest parental.
- Llei d'ajuda a les víctimes de delictes violents i d'agressió sexual: incorpora les víctimes de violència domèstica, amplia els ajuts i iguala els drets de totes les víctimes de delictes violents amb els reconeguts a les víctimes de la violència terrorista.

Llei orgànica 1/2015, de 30 de març, de reforma del Codi penal

Ha significat canvis considerables en la regulació de la violència de gènere i domèstica per reforçar – segons sembla- la protecció a les víctimes de violència.

S'hi incorpora el gènere com a motiu de discriminació en l'agreujant de l'article 22.4 del Codi penal.

També s'hi esmenten nous tipus penals relacionats amb la violència de gènere: l'assetjament (stalking), el sèxting o delictes de ciberassetjament i el delictes de manipulació del funcionament normal dels dispositius tècnics utilitzats per controlar el compliment de les penes, mesures cautelars o de seguretat com a modalitat del delictes de trencament de condemna.

S'hi modifica l'art. 13.3 del Codi penal, s'hi suprimeixen les faltes i s'hi tipifiquen com a delictes lleus determinades faltes en casos de violència gènere, com la vexació injusta o la injúria de caràcter lleu, la falta d'amenaça de caràcter lleu i la falta de coacció de caràcter lleu.

Modificació de l'art. 147 del Codi penal (delictes de lesions). Hi desapareix la falta de lesions i el nou article 147 recull el delictes lleus de lesions o el maltractament d'obra sense causar lesions.

Modificació de l'art. 148 del Codi penal (delictes de lesions). S'hi introdueixen dos nous agreujants específics en el delictes de lesions: el núm. 4, que textualment diu "si la víctima fos o hagués estat esposa o dona que estigués o hagués estat lligada a l'autor per una relació anàloga d'afectivitat, fins i tot sense convivència" i el núm. 5, que textualment diu: "si la víctima fos una persona especialment vulnerable que visqués amb l'autor".

Llei orgànica 1/2015, de reforma del Codi penal. S'hi introdueix un altre agreujant (núm. 3): "si la víctima és persona amb discapacitat necessitada de protecció especial."

Modificació de l'art. 153 del Codi penal (delictes de maltractaments). S'hi introdueix un primer paràgraf en què es recull de manera específica com a subjecte passiu d'aquest delictes la dona que sigui o hagi estat esposa o que hagi estat lligada a l'agressor per una relació d'afectivitat anàloga, fins i tot sense convivència, o la persona especialment vulnerable que visqués amb l'autor. Es modifica la sanció de l'art. 153, 1r i s'incrementa amb una pena de sis mesos a un any.

Llei orgànica 1/2015, de reforma del Codi penal. S'hi suprimeix la falta de lesions, però a l'art. 153 del Codi penal s'hi inclou la lesió menys greu i el maltractament d'obra sense causar lesió.

Modificació de l'art 83.2 del Codi penal relatiu a la suspensió de les penes i requisits. A l'apartat 6è s'afegeix l'obligatorietat del condemnat a participar en programes d'igualtat i no-discriminació. També s'hi modifica la redacció del núm. 2 i ara diu exactament, " delictes comesos sobre la dona per qui es o ha estat el seu cònjuge o parella sentimental, encara sense convivència. Abans parlava de delictes relacionats amb la violència de gènere.

Modificació de l'art. 84 del Codi penal, segons la qual **és possible la pena de multa en casos de delictes contra la dona.** S'hi introdueix, però, el núm. 2 i s'hi especifica que només serà possible imposar la pena de multa quan consti acreditat que entre les parts no existeixen relacions econòmiques derivades de la relació conjugal o de convivència o filiació o existència de descendència comuna.

A l'última reforma del Codi penal també s'ha suprimit que l'incompliment de les mesures imposades a l'art. 83 del Codi penal (mesures 1a, 2a i 6a) en els delictes relacionats amb la violència de gènere determinarà la revocació immediata de la suspensió de la pena.

Nova tipificació de les amenaces lleus com a delicte. Es modifica l'art. 171 del Codi penal (relatiu a les amenaces) i s'hi afegeixen tres apartats nous: el paràgraf 4t, en el qual es tipifiquen com a delicte les amenaces lleus quan són contra dones que siguin o hagin estat parella de l'autor de les amenaces o contra persones especialment vulnerables que convisquin amb l'autor; el paràgraf 5è, que inclou les amenaces lleus qualificades per als subjectes de l'art. 173, 2n (a excepció dels del 171, 4t) i el paràgraf 6è, que recull un tipus privilegiat.

A la Llei orgànica 1/2015, de reforma del Codi penal, s'elimina la falta d'amenaces lleus, però s'hi introdueix el paràgraf 7t, el delicte lleu d'amenaces quan la víctima sigui alguna de les persones a qui es refereix l'article 173.2 del Codi penal; en aquest supòsit no serà exigible la denúncia de víctima.

Nova tipificació de les coaccions lleus com a delicte. Es modifica l'art. 172 del Codi penal. És molt similar a la modificació efectuada en el delicte d'amenaces.

A la Llei orgànica 1/2015 també s'elimina la falta de coaccions, però s'hi introdueix el delicte lleu de coaccions de caràcter lleu quan la víctima sigui alguna de les persones a qui es refereix l'article 173.2 del Codi penal; en aquest supòsit no és exigible la denúncia de víctima.

Article 172 bis del Codi penal. S'hi introdueix el càstig dels matrimonis forçats, però requereix intimidació greu o violència. I tampoc no es considera que es produeixi la conducta típica si la víctima, per les circumstàncies que siguin (conviccions religioses o culturals, temor reverencial ...) no s'oposa expressament al matrimoni.

S'hi introdueix el nou delicte d'assetjament o stalking (article 172 ter del Codi penal). S'hi preveu un agreujament en el núm. 2 quan la víctima sigui alguna de les persones a qui es refereix l'article 173.2 del Codi penal. En aquest supòsit no és exigible la denúncia de víctima.

Hi desapareix la falta d'injúries lleus en la violència de gènere i es converteix en delicte lleu de l'article 173.4. Només es pot perseguir per una denúncia de la persona agreujada o el seu representant legal.

S'hi afegeix el núm. 7 a l'article 197 del Codi penal, delicte relatiu al dret a la intimitat i delicte de sèxting. Es castiga la difusió, revelació o cessió a tercers d'imatges i gravacions audiovisuals sense l'autorització de la persona afectada. Hi preveu agreujament en el segon paràgraf del núm. 7, quan els fets són comesos contra el cònjuge o la persona unida sentimentalment, encara sense convivència, víctima menor d'edat o discapacitada i necessitada de protecció especial. Així també considera la violència domèstica no només de gènere.

Modificació de l'art. 468 del Codi penal. S'imposa la pena de sis mesos a un any per als supòsits d'infracció d'alguna de les penes de l'art. 48 o de les mesures de seguretat o cautelars de la mateixa naturalesa imposades en processos criminals relacionats amb violència domèstica (s'hi fa menció expressa a l'art. 173, 2n). La imposició d'aquesta sanció deixa de ser potestativa per al jutge.

Hi afegeix el núm. 3, la tipificació de la inutilització dels dispositius tècnics per controlar les mesures de seguretat o mesures cautelars.

Suspensió del règim de visites de l'agressor als fills sempre que es reveli l'existència de violència familiar. En el supòsit que el maltractador amenaci de forma lleu amb armes o altres objectes perillosos, el jutge podrà inhabilitar-lo per a l'exercici de la pàtria potestat fins a cinc anys.

Llei 4/2015, de 27 d'abril, de l'Estatut de la víctima del delictes

Entrada en vigor el 28 d'octubre de 2015

Es pretén crear una llei que estableixi l'estatut jurídic de la víctima del delictes així com donar una resposta més àmplia dels poders públics a les víctimes amb una finalitat reparadora i de minimitzar la victimització secundària. Amb aquesta finalitat, s'estableix un catàleg dels drets processals i extraprocessals de totes les víctimes amb especial atenció a les víctimes més vulnerables.

Aquesta llei s'elabora i s'aprova com a conseqüència de la necessitat de transposició de la Directiva europea 2012/29/UE del Parlament Europeu i del Consell de 25 d'octubre de 2012. En el cas de víctimes amb especial vulnerabilitat, es pretén atorgar-los una protecció especial en aquest text mitjançant la transposició d'altres directives recents: la Directiva 2011/92/UE, del Parlament Europeu i del Consell, de 13 de desembre de 2011, relativa a la lluita contra els abusos sexuals i l'explotació sexual de les persones menors i la pornografia infantil, així com la Directiva 2011/36/UE, del Parlament Europeu i del Consell, de 5 d'abril de 2011, relativa a la prevenció i lluita contra el tràfic d'éssers humans i a la protecció de les víctimes.

A l'article 2 de l'Estatut de la víctima es defineix com a víctima **"tota persona física que hagi sofert un dany o un perjudici sobre la seva persona o patrimoni, especialment lesions físiques o psíquiques, danys emocionals o perjudicis econòmics causats directament per la comissió d'un delictes"**.

És un concepte de víctima molt ampli, que permet estendre la qualificació de víctima als fills i filles de dones que pateixen violència masclista. És a dir, es busca visibilitzar com a víctimes els i les menors que es troben en un entorn de violència de gènere, per garantir-los l'accés als serveis d'assistència i suport, així com l'adopció de mesures de protecció. Això implica que tots els drets de protecció, informació, suport, assistència i atenció estan reconeguts i són exigibles tant per a les dones que han patit violència masclista com per als seus fills i filles. Les víctimes de violència de gènere veuen ampliada la seva assistència i protecció.

Pretén ser el catàleg general dels drets processals i extraprocessals de les víctimes d'un delictes a Espanya. Es remet a l'acord disposat en la legislació especial respecte a víctimes amb necessitats especials o amb

especial vulnerabilitat, com les víctimes de violència de gènere en virtut de la Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere.

És compatible amb la protecció especial que s'ofereix a determinats grups de víctimes: víctimes de delictes violents i contra la llibertat sexual per la Llei 35/1995, d'11 de desembre. Llei orgànica 1/1996, de Protecció jurídica del menor, modificada per la Llei orgànica 8/2015, de modificació del sistema de protecció a la infància i l'adolescència, per la Llei 26/2015, de 28 de juliol, en vigor des del 18 d'agost de 2015. Llei 29/2011, de 22 de setembre, per la qual es regula el Reial decret 671/2013, de 6 de setembre.

Reial decret 1109/2015, d'11 de desembre, pel qual es desenvolupa la Llei 4/2015, de 27 d'abril, de l'Estatut de la víctima del delictes i es regulen les Oficines d'Assistència a les Víctimes del Delictes

Cal destacar els drets extraprocessals que preveu la Llei orgànica 4/2015, de 27 d'abril, de l'Estatut de la víctima de delictes, ja que regula mecanismes per facilitar a la víctima l'exercici dels seus drets, agilitzant tràmits i informant-ne en tot moment a la víctima. Es preveu també la notificació a la víctima de les resolucions de sobreseïment i arxiu del procés, amb possibilitat d'impugnar-les dins d'un termini de temps suficient des que li hagi estat comunicada la resolució.

Llei orgànica 8/2015, de 22 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i a l'adolescència

Modifica el sistema de protecció a la infància i adolescència i es pren molt més en consideració la infància. Hi té en tot moment un paper central l'interès superior del i de la menor, un concepte que engloba una sèrie de criteris que cal mencionar i tenir presents:

- La satisfacció de les necessitats bàsiques
- La consideració dels seus desitjos, sentiments i opinions
- La conveniència que la seva vida i el seu desenvolupament tinguin lloc en un entorn familiar adequat i lliure de violència

Aquests criteris van correlacionats directament amb l'edat i la maduresa del i de la menor; amb la necessitat de garantir la igualtat i no-discriminació tenint en compte que són especialment vulnerables i amb l'estabilitat de les decisions que s'adoptin.

Remarca la importància de les garanties processals cap als i les menors, en particular els drets a rebre informació i ser escoltats i escoltades en tot moment, i la intervenció de professionals ben formats i qualificats. Concretament, pel que fa al dret del i de la menor a ser escoltat/ada, es considera que tenen maduresa suficient a partir dels 12 anys.

Pel que fa als menors i la violència masclista, cal mencionar que aquesta llei modifica certs articles de la Llei orgànica 1/2004. El més important és la modificació de l'article 1.2, el qual incorpora els fills i filles menors d'edat o menors sota la tutela de dones que han patit violència de gènere com a víctimes de la violència de gènere. I conseqüentment, obliga els jutges i les jutgesses a pronunciar-se sobre les mesures de protecció que afecten els i les menors. També es clarifica el sistema de la suspensió de la pàtria potestat, la custòdia i el règim d'estada de l'home inculpat pel delictes de violència de gènere. A més, com que no és una modificació relacionada amb la violència de gènere tal com s'entén a la Llei orgànica 1/2004 (violència física o psicològica exercida per la parella o exparella) però sí que s'inclouria al concepte de violència masclista tal com es considera a la Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista, s'estableix l'obligació de totes les persones que coneguin una situació relacionada amb delictes contra la llibertat i indemnitat sexual, tràfic d'éssers humans i explotació de menors de comunicar-ho al Ministeri Fiscal.

PACTE D'ESTAT CONTRA LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE

El desembre de 2017, els diferents grups parlamentaris, les comunitats autònomes i les entitats locals representades a la Federació Espanyola de Municipis i Províncies van ratificar el Pacte d'Estat contra la violència de gènere. Aquest Pacte d'Estat suposa la unió d'un gran nombre d'institucions, organitzacions i persones expertes en la formulació de mesures per a l'eradicació de la violència sobre les dones. El Pacte implica incidir en tots els àmbits de la societat i s'estructura en 11 eixos de treball.

Entre les mesures principals, inclou les següents:

- Definició de mares víctimes. Les dones amb fills/filles assassinats per les seves parelles o exparelles es consideren víctimes de violència masclista i poden accedir així a l'assistència, l'ajuda i la protecció establerta per a elles.
- Protecció abans de denunciar. S'amplia la condició de víctima a les dones que encara no hagin interposat denúncia penal, perquè puguin accedir als recursos de protecció i atenció integral.
- Prevenció precoç sanitària. Es desenvolupen protocols de detecció de víctimes de violència masclista a urgències i a l'atenció primària. Es posarà en marxa una clau de seguiment en les històries clíniques per identificar-ne els casos.
- Protecció de les persones orfes i de fills de les víctimes. Les persones que ostentin la pàtria potestat d'orfes per violència de gènere tindran beneficis fiscals (excepte el maltractador) i prioritat en l'accés a habitatge protegit. Els fills i filles rebran atenció psicològica i pedagògica. Tindran accés prioritari a pensions d'orfandat i a beques.
- Absència de custòdia compartida per a pares maltractadors. També se suspèn el règim de visites i es prohibeix que els fills/filles menors vagin a la presó a veure els seus progenitors.
- Se suprimeixen atenuants en les sentències per maltractament, com la confessió del crim o la reparació del dany. Es perfecciona la tipificació dels delictes en l'àmbit digital.
- Dret de dispensa, a revisió. El document acorda "evitar els espais d'impunitat" que es deriven de la legislació actual, que dispensa la víctima de l'obligació de declarar en un judici.
- Es creen unitats de suport. Han de ser multidisciplinàries i oferir atenció permanent per acompanyar i protegir les víctimes. S'ha de fer un seguiment individualitzat de cada cas per garantir l'ajuda i evitar riscos d'agressions.

- Dependències separades. El pacte prioritza l'adequació dels Jutjats de Violència sobre la Dona i jutjats especialitzats, amb dependències que impedeixin la confrontació víctima / agressor.
- Reforç de la seguretat. S'establiran unitats policials amb formació específica en violència de gènere que prestin atenció les 24 hores del dia tots els dies de la setmana i s'inclourà els fills i filles en les valoracions de risc.
- Prevenció a l'escola. Els centres educatius de tots els cicles han d'impulsar mesures educatives contra el masclisme i un protocol per a la detecció precoç de la violència. Als llibres d'Història s'inclourà el moviment feminista. No s'exigiran requisits acadèmics per a la concessió i manteniment de beques i ajudes a l'estudi quan s'acrediti una situació de violència masclista.
- Vigilància dels mitjans. S'ha d'impulsar, d'acord amb els mitjans i professionals audiovisuals, una imatge de la dona lliure d'estereotips i desenvolupar un codi de publicitat no sexista. L'Observatori de la Imatge de les Dones denunciarà continguts denigrants i discriminatoris als mitjans de comunicació.

Reial decret llei 9/2018, de 3 d'agost, de mesures urgents per al desenvolupament del Pacte d'Estat contra la violència de gènere. Aquest Reial decret llei modifica alguns preceptes de la Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre. Una de les mesures més urgents de portar a terme dins del marc del Pacte d'Estat contra la violència de gènere és la que planteja la necessitat d'adoptar les modificacions legals oportunes perquè l'Administració local pugui portar a terme actuacions en la promoció de la igualtat entre homes i dones, així com contra la violència de gènere, ja que es tracta de l'Administració més propera a la ciutadania i, per tant, a les víctimes.

En aquest sentit, es planteja que aquestes qüestions han de formar part del catàleg de matèries que recull com a competència pròpia dels municipis l'article 25.2 de la Llei 7/1985, de 2 d'abril, reguladora de les bases del règim local. La protecció dels menors, filles i fills de les dones víctimes de violència de gènere, constitueix un dels eixos del Pacte d'Estat que exigeix una resposta més urgent.

La Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere es modifica. Els canvis introduïts són els següents:

L'apartat 4 es modifica i s'afegeixen tres nous apartats -5, 6 i 7- a l'article 20, que queda redactat de la manera següent: "4. Igualment, els col·legis d'advocats han d'adoptar les mesures necessàries per a la designació urgent d'un lletrat o lletrada d'ofici en els procediments que se segueixin per violència de gènere i per assegurar la seva immediata presència i assistència a les víctimes.

5. Els col·legis de procuradors han d'adoptar les mesures necessàries per a la designació urgent d'un procurador o procuradora en els procediments que se segueixin per violència de gènere quan la víctima es vulgui personar com a acusació particular.

6. L'advocat o l'advocada designat per a la víctima també ha de tenir habilitació legal per a la representació processal d'aquella fins a la designació del procurador o la procuradora, mentre la víctima no s'hagi personat com a acusació d'acord amb el que disposa l'apartat següent. Fins llavors, l'advocat o l'advocada ha de complir el deure d'assenyalament de domicili als efectes de notificacions i trasllats de documents.

7. Les víctimes de violència de gènere es poden personar com a acusació particular en qualsevol moment del procediment si bé això no permet retrotreure ni reiterar les actuacions ja practicades abans de la seva personació, ni pot suposar una minva del dret de defensa de l'acusat."

L'article 23 també es canvia i queda redactat de la manera següent: "Article 23. Acreditació de les situacions de violència de gènere. Les situacions de violència de gènere que donen lloc al reconeixement dels drets que regula aquest capítol s'acrediten mitjançant una sentència condemnatòria per un delictes de violència de gènere, una ordre de protecció o qualsevol altra resolució judicial que acordi una mesura cautelar a favor de la víctima, o bé per l'informe del Ministeri Fiscal que indiqui l'existència d'indícis que la demandant és víctima de violència de gènere. També es poden acreditar les situacions de violència de gènere mitjançant un informe dels serveis socials, dels serveis especialitzats o dels serveis d'acollida destinats a víctimes de violència de gènere de l'Administració pública competent; o per qualsevol altre títol, sempre que això estigui previst a les disposicions normatives de caràcter sectorial que regulin l'accés a cadascun dels drets i recursos. El Govern i les comunitats autònomes, dins del marc de la Conferència Sectorial d'Igualtat, han de dissenyar, de comú acord, els procediments bàsics que permetin posar en marxa els sistemes d'acreditació de les situacions de violència de gènere."

S'afegeix un nou paràgraf segon a l'article 156 del Codi civil amb la redacció següent: "Dictada una sentència condemnatòria i mentre no s'extingeixi la responsabilitat penal o iniciat un procediment penal contra un dels progenitors per atemptar contra la vida, la integritat física, la llibertat, la integritat moral o la llibertat i indemnitat sexual dels fills o filles comuns menors d'edat, o per atemptar contra l'altre progenitor, és suficient el consentiment d'aquest per a l'atenció i assistència psicològica dels fills i filles menors d'edat, i el primer ha de ser informat prèviament. Si l'assistència s'ha de prestar als fills i filles majors de setze anys, es requereix en tot cas el consentiment exprés d'aquests."

SITUACIÓ DE LES DONES NOUINGUDES VÍCTIMES DE VIOLÈNCIA MASCLISTA

MARC NORMATIU

Règim general

Llei orgànica (LO) 4/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya. Reformada per la LO 8/2000, de 22 de desembre, la LO 11/2003, de 29 de setembre, i la LO 14/2003, de 20 de novembre.

Reial decret 557/2011, de 20 d'abril, pel qual s'aprova el Reglament de la LO 4/2000.

- La residència independent dels familiars reagrupats.
- Autoritzacions de residència temporal per circumstàncies excepcionals. Les dones estrangeres víctimes de violència de gènere i els seus fills i/o filles menors d'edat que es trobin a Espanya en situació irregular poden obtenir autorització de residència i treball per circumstàncies excepcionals.

- L'inici del procediment per obtenir autorització provisional de residència i treball. Segons aquesta norma, amb l'ordre de protecció, dictada per l'autoritat judicial competent dins del marc del procés penal, o bé amb un informe del Ministeri Fiscal que indiqui l'existència d'indicis de violència de gènere, s'ha de concedir d'ofici una autorització provisional de residència i treball. Per a la concessió definitiva de l'autorització de residència temporal per circumstàncies excepcionals cal la sentència condemnatòria o resolució judicial de la qual es dedueixi que la dona ha estat víctima de violència de gènere i amb la qual conclouï el procediment penal. El permís de residència per circumstàncies excepcionals tindrà una durada de 5 anys.

En el cas que el procediment penal conclouï amb sentència no condemnatòria, desapareix automàticament l'eficàcia de l'autorització provisional i, si escau, s'inicia o continua el procediment sancionador suspès.

Règim comunitari

Reial decret 240/2007, de 16 de febrer, sobre entrada i permanència a Espanya dels nacionals dels estats membres de la UE i d'altres estats que són part de l'Acord sobre l'Espai Econòmic Europeu.

Directiva 2004/38/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 29 d'abril de 2004, relativa als drets dels ciutadans de la Unió i dels membres de les seves famílies a circular i viure lliurement en territori dels estats membres.

NORMATIVA CATALANA

El Parlament de Catalunya va aprovar, el 16 d'abril de 2008, per unanimitat, la Llei 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista. La Llei recull les actuacions que els poders públics catalans han de dur a terme contra la violència masclista i permetrà actuar de manera integral contra totes les formes d'aquesta violència.

Destaquem alguns aspectes d'aquesta Llei:

- **Facilitat d'accés a un habitatge:** es garanteix, en alguns supòsits, l'accés prioritari als habitatges de promoció pública.
- **Constitució d'un fons de garantia de pensions:** per cobrir l'impagament de pensions alimentàries i de pensions compensatòries.
- **Creació de la Xarxa d'Atenció i Recuperació Integral**
- **Accés prioritari a la formació ocupacional**
- **Dret a l'assistència jurídica**
- **Renda garantida de ciutadania**
- **Noves mesures informatives i estratègies de sensibilització, prevenció i detecció**
- **Els programes integrals, els protocols d'actuació i la participació i el foment dels ens locals i les entitats de dones.**

Llei 17/2015, de 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes

Al DOGC núm. 6919, de 23 de juliol de 2015, hi ha publicada la Llei 17/2015, de 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes.

Preveu mecanismes per garantir la integració de la perspectiva de gènere en les polítiques públiques, l'avaluació d'impacte i el reconeixement de les associacions.

Determina les competències de l'Administració de la Generalitat i de l'Administració local en matèria de polítiques d'igualtat.

Estableix els mecanismes per garantir el dret d'igualtat efectiva de dones i homes en l'Administració pública per mitjà de les polítiques de contractació pública, subvencions, ajuts, beques i llicències administratives, nomenament paritari en els òrgans de presa de decisions i els plans d'igualtat per al personal al servei de les administracions públiques de Catalunya, les institucions de la Generalitat, els agents socials i les entitats sense ànim de lucre, i també l'impacte de gènere en les lleis de pressupostos.

Aquesta nova normativa pretén ser el marc de **referència per lluitar contra la discriminació de les dones en tots àmbits de la vida quotidiana** i, segons es desprèn del text de la norma, parteix de la necessitat d'erradicar el sistema patriarcal i sexista.

La nova legislació remarca el fet que, tot i que s'han fet avenços en la nostra societat, **la igualtat entre dones i homes a la vida quotidiana encara no és real**, sobretot pel que fa referència a la representació en estaments polítics i empresarials, a la diferència salarial, la persistència de la violència masclista i el sexisme als mitjans de comunicació o a l'esport, entre d'altres. **La llei pretén impulsar una transformació a tots els àmbits que afecten la situació de les dones en la nostra societat.**

Per aconseguir els seus objectius, aquesta **nova llei fixa polítiques públiques dirigides a promoure la igualtat efectiva i l'apoderament de les dones i també reconeix el paper de les associacions de defensa dels drets de les dones.**

Alguns dels **àmbits principals** que regula aquesta nova legislació són els següents:

- Necessitat d'ajustar la **paritat entre dones i homes a l'Administració i òrgans col·legiats**. Aquesta obligació ha d'estar en ple funcionament en cinc anys des de l'entrada en vigor de la normativa.
- Impuls de la **conciliació** i l'equilibri en la valoració i distribució del temps dedicat al mercat de treball i a les càrregues familiars i domèstiques.

- Establiment de **polítiques de sensibilització i anàlisi envers la desigualtat** existent entre dones i homes.
- Obligació d'establir **plans d'igualtat a les empreses amb més 250 treballadors**. Estableix el deure d'aprovar i aplicar plans d'igualtat a les empreses de més de dos-cents cinquanta treballadors. També preveu que la primera renovació dels òrgans col·legiats de les administracions que es renoven periòdicament i de manera predeterminada posterior a l'entrada en vigor s'hagi de fer d'acord amb el principi de representació equilibrada. En la renovació immediatament següent s'ha de complir la paritat.
- Elaboració d'una norma de clàusules socials per a les empreses, en la qual s'ha d'establir la necessitat **d'incorporar una perspectiva de gènere**. Disposar d'aquest enfocament ha de ser vinculant a l'hora d'establir contractacions amb el sector públic. Aquesta perspectiva de gènere també s'ha de tenir en compte en els expedients de regulació d'ocupació i en les actuacions de la Inspecció de Treball.
- Creació de **l'Observatori de la Igualtat de Gènere**, el qual té com a objectiu lluitar contra la violència masclista i l'assetjament sexual.
- Es dona importància cabdal a la **coeducació a les escoles** amb la intenció d'educar contra els estereotips i els rols de gènere.
- **Prohibició de difondre continguts sexistes als mitjans de comunicació** dependents de la Generalitat o que tenen una llicència o estan subvencionats per l'Administració Catalana. Pel que fa als mitjans de comunicació, també s'ha de garantir una participació activa de les dones en la presa de decisions.
- **Prohibició de comercialitzar joguines sexistes**.
- Reconeixement del **dret de les dones al propi cos, al lliure desenvolupament de la identitat i orientació sexual, als drets reproductius** i a la llibertat per decidir exercir-los.

Per garantir el compliment de la norma, s'estableix un règim sancionador. També es crea un observatori de la igualtat de gènere adscrit a l'Institut Català de les Dones (ICD) i es proposa un conveni de col·laboració entre l'autoritat judicial, la Fiscalia i el Síndic de Greuges per actuar en **casos de discriminació, explotació i violència envers les dones**.

Una altra qüestió a ressaltar és que es crea un **distintiu català d'excel·lència empresarial** en matèria d'igualtat, a fi de promoure que les empreses promoguin la igualtat efectiva dels seus treballadors i treballadores.

Aquesta Llei s'estructura en 64 articles, que es disposen en cinc capítols. La Llei conclou amb set disposicions addicionals, dues disposicions transitòries, una disposició derogatòria i cinc disposicions finals.

El capítol I, de disposicions generals, determina l'objecte, les finalitats generals i l'àmbit d'aplicació de la Llei. Aquest capítol es completa amb la identificació dels principis rectors que han de presidir l'actuació dels poders públics de Catalunya amb relació a la igualtat efectiva de dones i homes. Estableix també els mecanismes per garantir la integració de la perspectiva de gènere en les polítiques públiques, l'avaluació d'impacte i el reconeixement de les associacions.

El capítol II determina les competències de l'Administració de la Generalitat i de l'Administració local en matèria de polítiques d'igualtat. També s'hi defineix el marc organitzatiu per impulsar, desenvolupar i avaluar les accions i les polítiques públiques per promoure la igualtat de dones i homes a Catalunya i s'hi introdueixen els mecanismes per a la transversalitat de gènere.

El capítol III es refereix als mecanismes per garantir el dret d'igualtat efectiva de dones i homes en l'Administració pública per mitjà de les polítiques de contractació pública, les subvencions, els ajuts, les beques i llicències administratives, el nomenament paritari en els òrgans de presa de decisions i els plans d'igualtat per al personal al servei de les administracions públiques de Catalunya, les institucions de la Generalitat, els agents socials i les entitats sense ànim de lucre, i també l'impacte de gènere en les lleis de pressupostos.

El capítol IV estableix les polítiques públiques per promoure la igualtat efectiva en els diferents àmbits d'actuació. La secció primera es destina a la participació política i social per fer efectiu el dret a la participació social de les dones. La secció segona determina les garanties per assegurar una formació educativa basada en la coeducació, i estableix les obligacions amb relació a les manifestacions culturals, els mitjans de comunicació i les tecnologies de la informació i la comunicació a l'àmbit universitari i de la recerca, amb la incorporació transversal de la perspectiva de gènere a tots els estudis universitaris i en l'àmbit esportiu. La secció tercera es refereix al dret al treball en igualtat d'oportunitats, estableix mesures per garantir la igualtat de dones i homes en l'accés al treball, en la formació i en la promoció professional i les condicions de treball. Inclou també mesures en matèria de seguretat i salut en el treball i accions de protecció davant l'assetjament sexual i l'assetjament per raó de sexe. A més del deure general de les empreses de respectar el principi d'igualtat en l'àmbit laboral, estableix específicament el deure d'aprovar i aplicar plans d'igualtat a les empreses de més de dos-cents cinquanta treballadors. La secció quarta disposa les mesures per a la necessària reorganització dels usos dels temps, les polítiques socials, que tenen en compte les necessitats especials de determinats col·lectius de dones, les polítiques de promoció i suport a les dones dels sectors agrícola, ramader, forestal i pesquer, les polítiques d'apoderament de les dones en matèria de cooperació al desenvolupament i les polítiques de salut i serveis i de família. La secció cinquena recull les mesures específiques en matèria de medi ambient, urbanisme i habitatge. La secció sisena s'ocupa de les polítiques de justícia i seguretat i la secció setena regula l'adequació d'estadístiques i estudis a la perspectiva de gènere.

El capítol V estableix mesures per garantir l'aplicació de la Llei i conté tres seccions: la primera, relativa al Síndic de Greuges; la segona, a l'Observatori de la Igualtat de Gènere i la tercera, al règim sancionador.

VIOLÈNCIA SEXUAL

Marc jurídic

L'Organització Mundial de la Salut ha definit la violència sexual com "tot acte sexual, la temptativa de consumir un acte sexual, els comentaris o insinuacions sexuals no desitjats o les accions per comercialitzar

o utilitzar de qualsevol altra manera la sexualitat d'una persona mitjançant coacció efectuada per una altra persona, independentment de la relació d'aquesta amb la víctima, en qualsevol àmbit, la llar i el lloc de treball inclosos." (OMS, 2011).

Aquesta mateixa Organització considera violències sexuals els actes que van des de "l'assetjament verbal a la penetració forçada i una varietat de tipus de coacció, des de la pressió social i la intimidació per força física [...]" (OMS, 2013).

Així mateix, **la Llei catalana 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista**, estableix que la definició de violència sexual i abusos sexuals comprèn qualsevol acte de naturalesa sexual no consentit per les dones, l'exhibició, l'observació i la imposició incloses per mitjà de violència, d'intimidació, de prevalença o de manipulació emocional, de relacions sexuals, amb independència que la persona agressora pugui tenir amb la dona o la menor una relació conjugal, de parella, afectiva o de parentiu.

En el marc legal espanyol, les violències sexuals es tipifiquen principalment al Codi penal així com a les legislacions en matèria d'igualtat i les lleis de regulació de les relacions laborals.

Violències sexuals: marc conceptual i jurídic

A continuació exposem només les tipificades al Codi penal perquè és on queden descrites les agressions sexuals en el marc de les relacions afectives o en el marc social o comunitari. Respecte de les conductes tipificades penalment, s'hi esmenten com a conductes que atempten contra la llibertat i la indemnitat sexual les següents:

- L'agressió sexual es defineix a l'article 178 com qualsevol acte que atempta contra la llibertat sexual utilitzant violència o intimidació.
- La violació (article 179 del Codi penal) es considera una agressió sexual gravada que consisteix en l'accés carnal per via vaginal, anal o bucal o en la introducció de membres corporals o objectes per alguna de les dues primeres vies.

- L'abús sexual (articles 181 i 182 del Codi penal) comprèn qualsevol comportament en contra de la integritat sexual efectuats sense l'ús de la força o la intimidació i sense el consentiment de la víctima. També són considerats abusos sexuals no consentits els actes de naturalesa sexual perpetrats en persones majors de 13 anys i menors de 16 mitjançant engany, en persones que estan privades de sentit, tot abusant del seu trastorn mental o aquells que es cometen anul·lant la voluntat de la víctima mitjançant l'ús de fàrmacs, drogues o substàncies anàlogues.

Com a conductes que atempten contra la dignitat de les persones es determinen els comportaments següents:

L'**assetjament sexual** (article 184 del Codi penal), definit com qualsevol acte de contingut sexual dirigit a danyar la integritat i la dignitat de la víctima en el context d'una relació laboral, educativa o mercantil.

Tipus d'agressions i assetjaments sexuals, definits a la Llei 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista a partir del concepte de violència contra les dones consensuat per l'ONU. Són els següents:

Agressió sexual. Acte que atempta contra la llibertat sexual utilitzant violència o intimidació. S'inclouen en aquest apartat les fustigacions, les persecucions i els acorralaments intimidadors que es fan amb la finalitat de llançar a la víctima missatges de caràcter sexual o fer tocaments no desitjats. En aquest apartat s'inclouen també les situacions en les quals l'agressor no actua sobre el cos de la víctima però l'obliga a fer un acte sexual amb el seu propi cos o amb tercers (tipus recollit a l'article 178 del Codi penal).

Violació. Agressió sexual que consisteix en l'accés carnal per via vaginal, anal o bucal o en la introducció de membres corporals o objectes per alguna de les dues primeres vies (tipus recollit a l'article 178 del Codi penal).

Violència sexual. Dins del marc conceptual i jurídic, l'abús sexual es considera com a acte de violència sexual. Cal distingir-ne dues formes: els abusos que es fan sense consentiment i aquells en què el consentiment es declara nul, irrellevant o viciat.

Quant a aquest últim cas, són d'una importància vital els abusos amb consentiment viciat o invàlid, en els quals es considera que la víctima no disposa de la capacitat per comprendre el sentit i la transcendència de la seva decisió per la privació de sentit, per aprofitament o per inducció de la seva voluntat mitjançant l'ús de fàrmacs, drogues o qualsevol altra substància natural o química.

Cal tenir en compte que la mateixa jurisprudència del Tribunal Suprem estableix que la privació de sentit no requereix l'absència total i absoluta de consciència de la víctima, sinó que n'hi ha prou amb la pèrdua o la inhibició de les facultats suficients per valorar la rellevància de les seves decisions en allò que té a veure amb el seu comportament sexual (STS 5568/2013).

Constitueixen abusos sexuals, entre d'altres, els tocaments, l'accés carnal per via vaginal, anal o bucal o la introducció de membres corporals o objectes per alguna de les dues primeres vies, i la incitació a dur a terme actes de naturalesa sexual sobre el cos de la persona abusadora, sobre el propi cos o amb tercers quan aquests es valguin de l'afectació de la consciència produïda pel consum, autònom o induït, de fàrmacs, drogues o qualsevol altra substància natural o química (tipus recollit a l'article 181 del Codi penal).

Assetjament sexual. Es considera assetjament sexual qualsevol comportament verbal i no verbal de caràcter sexual no desitjat amb el propòsit o efecte d'atemptar contra la dignitat de les persones, en particular quan es crea un entorn hostil, degradant, humiliant o ofensiu. Aquests assetjaments inclouen les persecucions i les reiteracions no desitjades de conversa o seducció amb finalitat d'establir contacte o enviar missatges de caràcter sexual (tipus no recollit al Codi penal, excepte en els casos en què es produeixen a l'àmbit laboral, docent o de prestació de serveis).

En compliment de la proporcionalitat d'actuació i amb la finalitat de no victimitzar innecessàriament la víctima, en les instruccions d'actuació dirigides al personal de sala s'indiquen formes diferents d'actuació segons el tipus de violència. En primer lloc, s'unifica la forma d'actuació davant d'agressions sexuals, violacions i abusos sexuals que requereixen d'una intervenció més intensiva. A més, s'estableix un abordatge diferent per als casos d'assetjament sexual o abús sexual lleu (tocament puntual) amb aprofitament de vulnerabilitat química. I, per últim, s'assenyalen indicacions específiques d'actuació per a l'assetjament sexual i l'abús sexual lleu sense aprofitament de vulnerabilitat química.

03. Fonaments bàsics per a l'abordatge de la violència masclista

Existeixen diversos fonaments imprescindibles per a l'abordatge de la violència masclista de manera integral:

1. El model ecològic
2. La perspectiva de gènere
3. El gènere com a dispositiu de poder

Fonament 1: Un model ecològic

El model ecològic considera que la complexitat cultural, social i familiar formen un tot i que aquestes tres realitats s'articulen entre si de manera dinàmica. Segons aquest model, la violència de masclista no respon a un factor únic sinó que és el resultat d'un fenomen multicausal i, per això, cal una intervenció multidisciplinària que incideixi en aquests tres nivells: la personal, la familiar i la social.

Fonament 2: La perspectiva de gènere

La perspectiva de gènere és un model transversal que ens permet comprendre les característiques socialment atribuïdes a homes i a dones, tot posant èmfasi en les relacions entre tots dos i en els conflictes institucionals, socials i relacionals.

Analitzar la violència masclista només des d'una perspectiva individual, invisibilitza tot el poder i el control que sustenta la cultura patriarcal per raons de gènere.

Fonament 3: El gènere com a dispositiu de poder

Comprendre el gènere com a dispositiu de poder significa acceptar que té la capacitat de produir i regular la vida social i subjectiva de les dones.

La violència masclista és, doncs, una qüestió d'identitat i subjectivitat.

ALGUNS CONCEPTES ENTORN DE LA VIOLÈNCIA MASCLISTA. MARC CONCEPTUAL

La violència contra les dones està tan arrelada en la societat que ha restat pràcticament invisible fins fa molt poc temps. L'any 1979, les Nacions Unides van reconèixer que la violència contra les dones "és el crim encobert més freqüent del món".

La violència i els maltractaments que pateixen les dones en l'àmbit familiar, laboral i social són, tant per la seva dimensió com per les seves conseqüències, un dels problemes més greus que té aquesta societat.

Segons la Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista, la violència masclista és la que s'exerceix contra les dones; que es manifesta a través de la discriminació i de la situació de desigualtat dins el marc d'un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones i que es produeix per mitjans físics, econòmics o psicològics (les amenaces, les intimidacions i les coaccions incloses), el resultat de la qual és un dany o un patiment físic, sexual o psicològic, tant si es dona en l'àmbit públic com en el privat.

Per tant, la violència masclista està vinculada al desequilibri en les relacions de poder entre els sexes, malgrat els esforços de les legislacions a favor de la igualtat. El masclisme és el concepte que de forma més general defineix les conductes de domini, control i abús de poder dels homes sobre les dones i que, alhora, ha imposat un model de masculinitat que encara és valorat per una part de la societat com a superior. La violència contra les dones no només destrueix vides, sinó que impedeix el desenvolupament dels drets, la igualtat d'oportunitats i les llibertats de les dones.

3.1. FORMES I ÀMBITS DE VIOLÈNCIA MASCLISTA FORMES IMPLÍCITES I EXPLÍCITES DE VIOLÈNCIA MASCLISTA

FORMES IMPLÍCITES DE VIOLÈNCIA MASCLISTA

Violència estructural

Fa referència a les barreres que impedeixen l'accés de les dones als drets bàsics. Aquests obstacles es troben arrelats i es reproduïen diàriament en el si del teixit social com, per exemple, les diferències de poder que generen i legitimen la desigualtat que mantenen les dones en una posició de subordinació en tots els àmbits de la societat.

Violència simbòlica

Fa referència als mecanismes d'educació i socialització de la cultura patriarcal pels quals les dones deixen ser visibles a través de la història, la cultura, la literatura, la publicitat, etc. mentre es reproduïen els estereotips i rols considerats tradicionalment com a femenins. D'aquesta manera, es perpetuen els estereotips dels models de masculinitat i feminitat tradicionals i es manté la posició de dominació dels homes sobre les dones.

Violència institucional

Es manifesta quan les institucions (educatives, legislatives, judicials, etc.) no desenvolupen polítiques d'igualtat d'oportunitats o les desenvolupen de manera insuficient, quan no s'implementen programes de prevenció de la violència i/o no es protegeixen les dones que la pateixen, etc. En aquest sentit, el fet de desatendre aquestes situacions problemàtiques és un exercici de violència per part de les institucions mateix.

FORMES EXPLÍCITES DE VIOLÈNCIA MASCLISTA

- **Violència física.** Comprèn qualsevol acte o omisió de força contra el cos d'una dona, amb el resultat o el risc de produir-li una lesió física o un dany.
- **Violència psicològica.** Comprèn tota conducta o omisió intencional que produeixi en una dona una desvaloració o un patiment per mitjà d'amenaçes, d'humiliació, de vexacions, d'exigència d'obediència o submissió, de coerció verbal, d'insults, d'aïllament o qualsevol altra limitació del seu àmbit de llibertat.
- **Violència sexual i abusos sexuals.** Comprèn qualsevol acte de naturalesa sexual no consentit per les dones, l'exhibició, l'observació i la imposició incloses, per mitjà de violència, d'intimidació, de prevalença o de manipulació emocional, de relacions sexuals, amb independència que la persona agressora pugui tenir amb la dona o la menor una relació conjugal, de parella, afectiva o de parentiu.
- **Violència econòmica.** Consisteix en la privació intencionada i no justificada de recursos per al benestar físic o psicològic d'una dona i, si escau, de les filles o fills i la limitació en la disposició dels recursos propis o compartits en l'àmbit familiar o de parella.
- **Violència a través de les TIC.** El ciberassetjament o ciberstalking es defineix com l'ús i la difusió d'informació, real o fictícia, amb ànim lesiu o difamatori i en format electrònic. Aquesta difusió pot fer-se a través de diferents formats de publicació digital.

Aquestes diferents formes de violència masclista es poden manifestar als àmbits següents:

- **Violència en l'àmbit de la parella.** Consisteix en la violència física, psicològica, sexual o econòmica exercida contra una dona i perpetrada per l'home que n'és o n'ha estat el cònjuge o per la persona que té o ha tingut relacions similars d'afectivitat.

- **Violència en l'àmbit familiar.** Consisteix en la violència física, sexual, psicològica o econòmica exercida contra les dones i les menors d'edat en el si de la família i perpetrada per membres de la mateixa família dins del marc de les relacions afectives i dels lligams de l'entorn familiar. No s'hi inclou la violència exercida en l'àmbit de la parella, definida anteriorment.
- **Violència en l'àmbit laboral.** Consisteix en la violència física, sexual o psicològica que es pot produir al lloc de treball durant la jornada laboral o fora d'aquest i de l'horari laboral si té relació amb la feina. Pot ser de dues menes:
 - **Assetjament per raó de sexe:** El constitueix un comportament no desitjat relacionat amb el sexe d'una persona amb motiu de l'accés al treball remunerat, la promoció en el lloc de treball, l'ocupació o la formació i té com a propòsit, o en produeix l'efecte, d'atemptar contra la dignitat de les dones i de crear-los un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant o ofensiu.
 - **Assetjament sexual:** El constitueix qualsevol comportament verbal, no verbal o físic no desitjat d'índole sexual que té com a objectiu, o en produeix l'efecte, d'atemptar contra la dignitat d'una dona o de crear-li un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant, ofensiu o molest.
- **Violència en l'àmbit social o comunitari.** Comprèn les manifestacions següents:
 - **Agressions sexuals:** Consisteixen en l'ús de la violència física i sexual exercida contra les dones i les menors d'edat i determinada per l'ús premeditat del sexe com a arma per demostrar poder i abusar-ne.
 - **Assetjament sexual:** El constitueix qualsevol comportament verbal, no verbal o físic no desitjat d'índole sexual que té com a objectiu, o en produeix l'efecte, d'atemptar contra la dignitat d'una dona o de crear-li un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant, ofensiu o molest.

- **Tràfic i explotació sexual de dones i nenes:** El tràfic de dones i nenes amb finalitats d'explotació sexual és un fenomen transnacional que constitueix una greu vulneració dels drets humans i una forma de violència contra les dones.
- **Mutilació genital femenina o risc de patir-la:** Inclou qualsevol procediment que impliqui o pugui implicar una eliminació total o parcial dels genitals femenins o hi produeixi lesions, encara que hi hagi consentiment exprés o tàcit de la dona.¹
- **Matrimonis forçats:** Són els que es produeixen sense el consentiment vàlid de, com a mínim, una de les persones contraents, per la intervenció de terceres persones de l'entorn familiar (sovint els progenitors), que s'atorguen la facultat de decisió i pressionen perquè aquesta pràctica es produeixi, contravenint els requisits de la institució matrimonial que, segons la nostra legislació, no existeix sense consentiment, ni pot celebrar-se sota condició, termini o mode. És a dir, és el matrimoni en què almenys una de les parts no dóna el seu consentiment de manera vàlida. Es considera que el consentiment es troba viciat quan no es dóna de manera lliure i voluntària.
- **Violència derivada de conflictes armats:** Inclou totes les formes de violència contra les dones que es produeixen en aquestes situacions, com ara l'assassinat, la violació, l'esclavatge sexual, l'embaràs forçat, l'avortament forçat, l'esterilització forçada, la infecció intencionada de malalties, la tortura o els abusos sexuals.
- **Violència contra els drets sexuals i reproductius de les dones,** com ara els avortaments selectius i les esterilitzacions forçades.

1. Pel que fa a la mutilació genital femenina, com al municipi no tenim una població de risc, ens acollirem al Protocol d'actuacions per prevenir la mutilació genital femenina, elaborat per la Secretària per a la Immigració de la Generalitat de Catalunya. La publicació es pot trobar en aquest enllaç: http://www.gencat.cat/benestar/immi/pdf/ABLACIO_final.pdf

3.2. FACTORS QUE PODEN AUGMENTAR EL RISC DE PATIR VIOLÈNCIA MASCLISTA

Per analitzar el fenomen de la violència cal conèixer els factors principals que poden augmentar el risc de patir-la, ja que és necessari tenir-los presents per poder dissenyar un pla d'actuació i prevenció que plantegi un tractament directe del problema de la violència masclista. Aquests són:

- Valors culturals imperants legitimadors de la violència (mites, creences, conceptes dels rols familiars pel que fa a drets i responsabilitats).
- Processos de socialització que influeixen en la formació dels conceptes d'home, dona, família, obediència i poder.
- Estructura familiar autoritària i vertical.
- Aprenentatge de rols de gènere estereotipats.
- Models de resolució violenta de conflictes en la família d'origen.
- Absència de models socials que contrarestin la violència.
- Respostes institucionals i comunitàries inadequades (legislació insuficient, manca de suport social i institucional a les víctimes, pressió dels models violents als mitjans de comunicació, etc.).

En cas que els indicadors de sospita siguin positius, s'ha de sotmetre cada cas a una valoració acurada. La valoració ens ha d'ajudar a determinar si tan sols es tracta d'una simple sospita de violència, si es tracta d'un cas de violència que encara no presenta perills extrems per a la salut de la dona o bé si ens trobem davant d'una dona que està en perill extrem pel que fa a la seva salut, o fins i tot pel que fa a la seva vida.

L'any 2001 es va impulsar, des de l'Ajuntament de Barcelona i el Consorci Sanitari de Barcelona, el Circuit contra la violència vers les dones. En aquest context neix la necessitat real i sentida pels professionals de diferents serveis i institucions que atenen les dones que viuen situacions de violència masclista d'una aplicació garantida pel rigor científic i que ha tingut un procés científic de validació de l'RVD-BCN, a través del GEAV (Grup d'Estudis Avançats en Violència de la Universitat de Barcelona).

3.3. TIPOLOGIA DE MALTRACTAMENT

Aquestes són algunes de les estratègies i tàctiques que fa servir l'agressor per tractar d'aconseguir el poder i el control total sobre la dona basat a crear-li estat de por, pànic, terror, submissió, dependència i destrucció de l'autoestima i l'equilibri psicològic.

Violència física

- S'hi apropa de manera intimidadora, l'acusa amb el dit davant els ulls.
- La persegueix o l'assetja.
- La terroritza o l'amenaça amb objectes o armes.
- Li dona cops de puny i de peu.
- L'estreny, la retorç o la pessiga fort.
- Li estira els cabells o l'arrossega agafant-la pels cabells.
- Li aixafa la cara contra el plat del menjar.
- Li fa talls, la fereix o la punxa amb ganivets o altres objectes.
- Li llança objectes contra el cos o la colpeja amb aquests objectes.
- La immobilitza contra la paret, els mobles o el terra.
- Li dona empentes o la sacseja.

- L'arrossega pel terra, la llança per les escales.
- Li pega o li dona puntades de peu al ventre, sobretot durant l'embaràs.
- La fereix als genitals o als pits.
- Li colpeja el cap contra la paret o el terra.
- La lliga o l'encadena, li fa cremades amb cigarrets, li submergeix el cap a l'aigua...
- Exerceix qualsevol contacte físic no desitjat per ella.
- La tanca a la cambra de bany o al dormitori a les fosques.
- La tanca a casa.
- L'obliga a prendre medicaments, psicofàrmacs, alcohol, drogues, etc.
- L'obliga a menjar o empassar-se aliments, escombraries, papers o altres elements.
- Li embruta el cos.
- Li arrenca o li estripa la roba.
- La desperta a cada moment per no deixar-la dormir.
- La fa fora de casa a la força.
- Li llança substàncies tòxiques, menjar o líquids al cos o a la cara.
- Li provoca cremades amb combustibles o amb objectes calents.
- La desfigura perquè no pugui sortir de casa.
- La llança des del cotxe.
- L'abandona en llocs desconeguts.
- Intenta estrangular-la o asfixiar-la.
- L'assassina.

Violència psicològica emocional

- Li manifesta menyspreu pel fet de ser dona.
- La insulta, l'anomena amb sobrenoms o adjectius degradants.
- La fa sentir ximple, inútil, feble, ignorant i incompetent.
- La ignora, no li contesta, no li parla, fa com si no existís.
- La mira amb menyspreu, amb sorna, amb burla.
- Critica tot el que fa o diu i hi troba defectes.
- Profereix humiliacions, burles o bromes feridores.
- Ridiculitza sempre els seus gustos, opinions o sentiments.
- La humilia o l'avergonyeix davant d'altres persones.
- Es mostra cínic, prepotent i insolent amb ella i les criatures.
- La rebaixa recordant-li successos del passat.
- Fa comentaris sobre la seva aparença o característiques físiques.
- L'escriu i li dona ordres.
- L'obliga a fer coses sota amenaça.
- La culpa de tot el que passa i també de coses absurdes.
- Desconfia de manera evident de tot el que fa o diu.
- Exigeix que endevini el seu pensament, els seus desitjos o les seves necessitats.
- Exigeix submissió i obediència.
- Li exigeix atenció constant i competeix amb la resta de la família.
- Li exigeix que mantingui el rol d'esposa i mare que ell imposa.
- La fa obeir amb gestos, mirades, senyals amb el cap o sorolls.

- La té ocupada contínuament, no li deixa temps per a ella.
- Tergiversa les paraules o fets en contra d'ella.
- La deixa amb la paraula a la boca quan ella li parla.
- Es nega a discutir els problemes. No parla mai amb ella.
- Vol tenir sempre la raó, vol tenir sempre l'última paraula.
- L'obliga a escoltar-lo durant hores.
- La confon amb arguments contradictoris.
- Li demostra odi i amor alternativament.
- Manifesta gelosia i sospita contínuament.
- No dona mai explicacions ni diu quan arribarà i exigeix que ella sempre hi sigui.
- Dona indicis que va amb altres dones.
- S'exhibeix desendregat, mal vestit o brut per molestar-la.
- Es nega a acompanyar-la a fer les coses que ella demana o necessita.
- No li passa els missatges que són per a ella.
- L'acusa de traïdora i deslleial si explica el que li passa o ho denuncia.
- En cas de separació, li truca per telèfon a cada moment durant la nit.
- No compleix les promeses, els pactes o els acords.
- Amenaça de suïcidar-se per controlar-la.
- L'amenaça (de mort, d'emportar-se els nens, de fer-la fora, etc.).
- La tortura mostrant-li com castiga o maltracta les seves criatures.
- La terroritza dient-li el que pensa fer amb ella o les seves criatures.
- Prepara un clima de terror que la immobilitza.
- La indueix al suïcidi.

Violència psicològica social

- La humilia en públic criticant-la, rebaixant-la o actuant com si ella no hi fos.
- Boicoteja els aniversaris, les reunions nadalenques o les trobades familiars.
- Desqualifica les seves opinions o se'n burla.⁷
- Es mostra interessat per altres dones de manera oberta davant d'ella.
- Es mostra desconfiat, intolerant o desagradable amb les amistats o els companys i companyes de feina d'ella.
- La tracta com si fos la seva minyona i no col·labora en cap feina domèstica i de cura.
- Fa un espectacle quan li convé o la deixa plantada davant dels altres.
- En públic, es mostra amable amb ella.
- Es fa la víctima en públic declarant que ella el maltracta.
- Tracta malament les amistats i la família d'ella.
- Imposa la seva presència a la força en actes socials de la dona.
- No permet que la dona l'acompanyi a activitats socials.
- No permet que treballi o estudiï.
- L'obliga a maquillar-se o no ho permet.
- Prohibeix el contacte amb els veïns i les veïnes, les seves amistats o la família.
- L'obliga a vestir-se com ell vol.
- No li deixa practicar la seva religió.
- Provoca que l'acomiadin de la feina.

- Impedeix que gaudeixi tranquil·lament de qualsevol situació.
- No li deixa participar en les festes familiars.
- No li permet parlar de segons quins temes.
- L'obliga a votar el partit polític que ell vol.
- Si estan separats, l'espera a la sortida de la feina, li truca per telèfon,
- la segueix pel carrer, vigila on va i amb qui.
- Apareix de sobte als llocs on ella va normalment amb les seves amistats, companys i companyes de feina o amb la seva família per molestar-la.
- No es fa responsable dels fills.
- L'obliga a consultar metges o psiquiatres perquè, segons ell, està boja, trastornada, malalta.
- La fa internar, la denuncia a la policia o busca aliats en contra seva.
- Segresta els fills.

Violència psicològica ambiental

- Li estripa la roba o la llença.
- Llença els objectes personals d'ella.
- Trenca coses o llença objectes.
- Colpeja les portes o les coses quan discuteixen.
- Impedeix que gaudeixi tranquil·lament de qualsevol situació.
- Fa malbé el cotxe d'ella.

- Trencar les portes i els vidres, estripar les cortines, estirar les estovalles
- I ho tirant tot a terra i mou els mobles.
- Trencar plantes, llibres, fotografies, cartes, documents, records o qualsevol propietat que des del punt de vista afectiu sigui important per a ella.
- Amaga o trenca elements de treball o d'estudi d'ella i dels fills.
- Posa la ràdio o el televisor amb el volum molt alt per molestar-la
- quan està malalta, estudia o dorm, o quan està adormint el nadó.
- No permet que ella vegi els seus programes preferits.
- Omple la casa d'escombriures recollides del carrer.
- Embruta i desordena el que ella acaba d'endregar i escampa les deixalles.
- Desconnecta el telèfon quan marxa perquè ella no pugui parlar.
- Desconnecta o trenca la ràdio o el televisor perquè ella no els pugui utilitzar quan ell no hi és.
- Menja el que està destinat als fills.
- Envaeix la casa amb materials o coses que a ella li desagraden o l'atemoreixen (armes de foc, pornografia, pertinences d'un familiar mort, etc.).
- Revisa els calaixos o les seves pertinences.
- Obre les cartes o escolta els missatges telefònics d'ella.
- Truca al timbre o apareix a cada moment sense motiu per fer sentir el seu control.
- Parla malament d'ella o difon dades íntimes seves.
- Si estan separats, intenta entrar a la força a casa seva.
- Mata els animals de companyia d'ella o els fa mal.
- Ensenya productes inflamables per indicar que pot cremar la casa en qualsevol moment.
- Corre a gran velocitat amb el cotxe amenaçant d'estimbar-se amb tota la família.

Violència sexual

- Exigeix tenir relacions sense importar-li els seus desitjos.
- No accepta les negatives.
- La viola.
- La fereix introduint-li objectes a la vagina o l'anus.
- L'obliga al coit anal.
- La toca sense miraments.
- No respecta ni satisfà els gustos d'ella.
- L'obliga a veure pornografia i a copiar-ne els models.
- Pren represàlies si no mantenen relacions sexuals.
- La tracta com si fos una cosa sense sensibilitat.
- Li parla de manera insultant durant el coit.
- Li demana relacions en llocs i moments inoportuns.
- Utilitza el sexe per denigrar-la o iniciar discussions.
- La compara amb altres dones.
- No la sedueix ni espera que ella obtingui plaer.
- L'obliga a tenir relacions sexuals davant les criatures o altres persones.
- Vol fer-li fotos despullada sense el seu consentiment.
- L'obliga a vestir-se de manera excitant per a ell.
- L'obliga a fer gestos o tenir actituds que la humilien o la incomoden.

- L'acusa de frígida o de nimfòmana segons les circumstàncies.
- L'obliga a tenir relacions quan està deprimida, cansada, malalta, immediatament després del part o d'un avortament, després de la mort d'un ésser estimat, després d'una agressió, d'un èxit laboral o social d'ella, etc.
- La utilitza com a descàrrega sexual hostil després d'un disgust laboral o familiar.
- No es mostra afectuós, ni li parla, ni la besa durant l'acte sexual.
- L'obliga, amb armes, a mantenir relacions.
- Pretén mantenir relacions quan està brut i pudent.
- Li contagia infeccions i malalties voluntàriament.

Violència econòmica

- Es gasta els diners de la família en ell mateix.
- Gasta grans quantitats de diners en coses supèrflues i en nega de petites per a coses necessàries.
- Lliura diners als fills i no a la dona.
- Fa les compres ell per no donar-li efectiu.
- Nega diners per a medicaments o consultes mèdiques.
- Protesta contínuament per l'ús dels diners.

- Desqualifica la dona pel que fa a la realització de les feines de manteniment i administració de la llar.
- En cas de divorci, no satisfà les pensions alimentàries.
- Ven pertinences personals d'ella sense el seu consentiment.
- Li revisa el moneder o la cartera de manera contínua.
- Declara contínuament que tot és seu.
- Oculta el patrimoni familiar.
- Deixa que ella es faci càrrec de les despeses i ell es guarda el que guanya.
- Li pren la targeta de crèdit o els documents bancaris.
- L'obliga a donar-li els diners que ella guanya.
- S'apodera il·legalment dels béns heretats per ella.
- L'obliga a vendre els seus béns i es queda amb els diners.
- Utilitza en benefici seu estalvis prèviament destinats a vacances, tractaments mèdics, reformes de la llar, etc.
- L'obliga a sol·licitar préstecs o avals bancaris.
- L'obliga a treballar més o en allò que ell vol per quedar-se els diners.
- L'obliga a endeutar-se per ell amb la família, les amistats o el veïnatge.

3.4. FACTORS QUE DIFICULTEN RECONÈIXER I IDENTIFICAR L'EXISTÈNCIA DE MALTRACTAMENTS

A continuació presentem dos factors que poden impedir fer una identificació i detecció correctes de casos de violència masclista. Un d'ells té a veure amb la mirada del professional que atén aquestes dones i l'altre, amb l'actitud de les dones per ocultar que pateixen aquesta situació.

3.4.1. Els falsos mites

Són les diferents variables que dificulten la detecció de víctimes de maltractament:

Mites sobre la marginalitat

- La violència masclista només es dona en països subdesenvolupats.
- La violència masclista només es dona en població immigrada.
- La violència masclista només es dona en famílies/persones
- amb problemes (pocs recursos, atur, baixa alfabetització...).

Mites sobre violència masculina

- El consum d'alcohol i altres drogues determinen l'exercici dels maltractaments.
- Han sofert violència durant la infància o han presenciat violència entre els pares.
- Els homes són naturalment violents.
- Els homes que exerceixen violència pateixen problemes psíquics.
- Els homes que exerceixen violència tenen baixa autoestima.
- Els homes exerceixen violència perquè no poden controlar-se.

Mites sobre les dones maltractades

- Pertanyen a sectors socialment desfavorits o marginals i amb recursos econòmics escassos.
- Els maltractaments els pateixen dones amb unes característiques determinades de personalitat o que tenen un comportament provocador.
- Les dones que continuen amb una relació de maltractament durant temps, fins i tot anys, és perquè volen.
- Els maltractaments a les dones són actes o comportaments aïllats.

Mites que minimitzen la importància de la violència masclista

- La violència masclista és un fenomen puntual, molt localitzat.
- La violència psicològica no és tan greu com la física. Els homes i les dones són violents/es per igual a la parella.
- Moltes denúncies presentades per violència masclista són falses.

Mites sobre l'amor romàntic

- L'amor pot amb tot. Creença que l'amor "veritable" ho perdona/aguanta tot.
- L'amor veritable està predestinat. Mite de la "mitja taronja".
- L'amor és el més important i requereix entrega total. Atribució a la dona de la capacitat de donar la felicitat.
- L'amor és possessió i exclusivitat. Mite de la gelosia com a prova d'amor.

Professionalment, NO es pot abordar la situació de la dona maltractada des d'aquestes creences. Per tant, revisar o qüestionar aquests mites és un pas bàsic per fer possible un ajut efectiu, per entendre la multitud de causes de la violència i la multiplicitat dels efectes en la comunitat i en les dones maltractades.

3.4.2. Els mecanismes de defensa de les dones

Les dones maltractades desenvolupen tota una sèrie de reaccions que els dificulta reconèixer i assumir que són víctimes de maltractaments. Són els anomenats mecanismes de defensa i supervivència:

- La por: la dona pot tenir por que la violència sigui més intensa si diu alguna cosa o si fa una denúncia.
- La vergonya: la dona sent vergonya de viure aquesta situació i creu que només li passa a ella.
- La distorsió: la dona sembla no adonar-se de la gravetat de la situació. En molts casos, les dones creuen que la violència no es tornarà a repetir, quan el cert és que no només no disminueix sinó que se'n pot incrementar la gravetat i la freqüència.
- La negació: la dona nega que passi res i que necessiti ajuda exterior.
- La resistència: la dona justifica, comprèn i disculpa l'agressor. No reconeix el que li passa.
- La culpabilització: La dona assumeix la responsabilitat del que li passa, perquè probablement el seu company li ho ha repetit moltes vegades. En molts casos, creu que ho mereix.

3.5. El cicle de la violència en les relacions de parella

Conèixer el cicle de la violència i l'estructura que el conforma és imprescindible per saber quan ens trobem davant una situació de violència masclista i quan podem considerar maltractada una dona. També és important conèixer-lo per identificar les fases i la cronicitat i per considerar les actuacions més adequades.

El cicle de la violència es caracteritza per una estructura que es concreta en tres fases i que es pot cronificar i intensificar amb el temps. Aquestes són les següents:

a) Fase d'acumulació de tensió

Es caracteritza per la tensió que pateix l'agressor i que pot estar provocada per elements externs a la relació. En aquesta fase apareix molta agressió verbal. La dona intenta controlar aquesta situació fent tot el possible perquè ell no descarregui la seva tensió de forma violenta contra ella, perquè creu que així pot evitar la violència de la parella. No sap que l'agressió no depèn d'ella sinó d'ell.

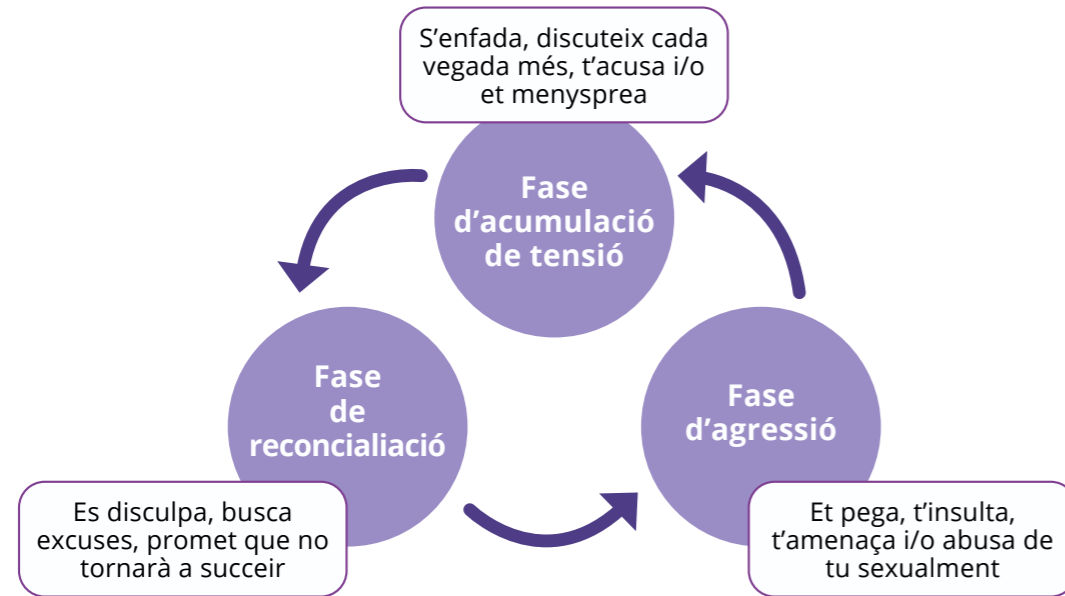
b) Fase de l'esclat de la violència

Comença la pèrdua de control, la presència de cops i atacs focalitzats cap a la persona que l'agressor percep com a més indefensa i amb menys poder: la dona. Però també poden ser agredits els fills i les filles o pot trencar part del mobiliari. Qui en surt especialment perjudicada és la dona, ja que habitualment és contra qui dirigeix l'agressió de manera més directa.

c) Fase de la "lluna de mel"

Fase de calma afectiva. Posem entre cometes l'expressió "lluna de mel", tot i que és cert que moltes dones la utilitzen per descriure la situació posterior al moment de l'agressió. S'hi inclouen les diferents formes que té l'agressor de manifestar el penediment de les seves accions, la demanda de perdó, el fet d'involucrar la dona en l'incident de violència i l'expressió de com la necessita. Quan la situació de violència arriba a cronificar-se, aquesta tercera fase ja no es produeix.

Cicle de violència

Quan les dones queden instal·lades en aquesta cronicitat arriben a desenvolupar el que s'anomena la síndrome de la dona maltractada, que inclou components com:

- La baixa autoestima
- La indefensió apresada
- La manca de recursos personals, familiars i socials
- La por de no ser creguda
- La tolerància a la violència
- El desenvolupament d'una sèrie de quadres i símptomes patològics amb diferents manifestacions psicossomàtiques

Aquestes dones poden trigar períodes superiors a 10 anys abans d'adoptar qualsevol tipus de decisió.

La violència masclista pot funcionar com una conducta agressiva que s'aprèn i és possible que es transmeti culturalment a les generacions posteriors. L'observació reiterada pels fills i filles de la violència exercida per l'home sobre la dona tendeix a perpetuar-se com a patró de conducta en les parelles de la generació següent. Els nens aprenen que la violència és un recurs eficaç i acceptable per afrontar les frustracions de la llar i les nenes aprenen que han d'acceptar aquesta violència i que hi han de conviure. No sempre és així, però. O sigui, si la violència s'aprèn és producte d'un llarg procés evolutiu condicionat per factors culturals i socials, però es pot aprendre també a no ser violent.

04. Principis generals d'actuació

Els principis generals d'actuació dels agents que intervenen en l'atenció a les víctimes de la violència masclista s'han de basar en:

- **Protecció del/de la menor.** Cal actuar amb l'objectiu de protegir l'interès superior del/de la menor.
- **Coordinació.** Les institucions que intervenen en el Protocol han d'actuar de manera unificada.
- **Agilització.** S'ha d'intervenir immediatament en el moment que es detecta la situació de maltractament i evitar la dilatació dels procediments.
- **Mínima intervenció.** Cal evitar que la víctima hagi de ser sotmesa a actuacions repetitives i, en el cas del/ de la menor, respectar la preeminència del procediment judicial, amb garantia dels principis de contradicció i immediatesa de les proves.
- **Garantir l'assistència** a les víctimes de maltractaments mitjançant una sèrie de serveis i recursos que permetin l'allunyament de la víctima de la situació de violència i la seva reincorporació posterior a la societat.
- **Assegurar la informació** i els mitjans necessaris perquè les víctimes que vulguin presentar una denúncia puguin ser ateses per equips jurídics especialitzats (torn d'advocats d'ofici) i de la Policia que els proporcionin un tracte adequat a les circumstàncies, no solament en primera instància, sinó durant tot el procediment.

4.1. LES ACTUACIONS DAVANT LA VIOLÈNCIA MASCLISTA

Model d'intervenció: abordatge integral

Aquestes es concreten en un ordre d'actuacions i d'intervencions des del punt de vista de la prevenció i l'atenció adreçades a la població en general i a les dones en situació de violència masclista, específicament, que porten a terme els diferents agents implicats en el Protocol d'Atenció contra la Violència Masclista. Es concreten bàsicament en:

- La prevenció, amb la difusió de programes educatius i de sensibilització a la població.
- La detecció, amb l'ús d'instruments teòrics i tècnics que permetin identificar i fer visible la problemàtica de la violència masclista.
- L'atenció, amb la intervenció directa adreçada a les víctimes de violència masclista.
- La recuperació, amb el restabliment dels àmbits danyats en el terreny personal.
- La reparació, amb el restabliment dels àmbits danyats en el terreny institucional i social.

4.1.1. La prevenció

Com a actuacions de prevenció hi ha totes les relacionades amb programes, cursos, campanyes, conferències, activitats, tallers, etc., que s'adrecen a la ciutadania en general o a sectors determinats de població, per tal d'informar, sensibilitzar i educar en la no-violència i en la resolució de conflictes mitjançant la negociació i el diàleg.

Anualment, des de l'Ajuntament, es treballa en aquesta línia amb l'execució de tot un seguit d'accions que es concreten en:

- Prevenció de la violència a la parella a les escoles i els instituts. Cada curs s'ofereixen tallers als centres de primària i secundària, ja que creiem que és important començar aquesta tasca de prevenció a edats primerenques. Per a cada edat específica s'ofereix un format de taller adaptat a les característiques d'aquesta i d'acord amb el nivell cognitiu i de maduració de l'alumnat. En aquests tallers es proposen activitats lúdiques que generin reflexió sobre el tipus de violència plantejat.
- Prevenció de relacions abusives a través del programa Eduquem en família, amb diversos tallers, com per exemple **Viure l'amor lliure de violència**, a càrrec de la Fundació AGI. Els tallers s'adrecen a famílies amb fills i filles adolescents i professionals que treballen amb joves d'entre 10 i 19 anys, amb l'objectiu de facilitar eines per fer accions de prevenció de les situacions d'abús en les relacions de parella i afectives i fomentar actituds i comportament igualitaris, tot promovent la reflexió al voltant dels comportaments abusius vinculats als rols de gènere i als models de feminitat i masculinitat.
- En aquests nivells de prevenció, l'àmbit educatiu té una rellevància especial, perquè es considera la **coeducació** com un instrument clau per construir una societat sense subordinacions culturals i socials entre dones i homes. Aquesta acció coeducadora ha de tenir caràcter permanent i transversal en l'acció de govern del departament o àrea competent en matèria educativa. Cal incorporar els principis de la coeducació als llibres de text i altres materials curriculars, i és cabdal que les persones professionals de l'educació tinguin formació específica en matèria de violència masclista.

- Commemoració de les diades internacionals entorn de les dones. Concretament, se celebren diferents actes per fer una tasca de sensibilització: el Dia Internacional de les Dones, el Dia Internacional de la Salut de les Dones, i el Dia Internacional contra la Violència de Gènere. En els actes que es programen es té molt present arribar al major volum possible de població. És per això que es porten a terme activitats amb diferents formats (tallers, xerrades, obres de teatre, activitats lúdiques, etc.) i adreçades a diferents públics (infants, joves, gent gran, etc.).

4.1.2. La detecció

La detecció de les situacions de violència masclista és bàsica. Hi ha una sèrie d'indicis que ens poden fer sospitar que una dona està patint una situació de violència. És important que totes les persones professionals les puguin identificar per establir pautes concretes d'actuació amb la dona.

En aquest sentit, és fonamental garantir que el personal que s'encarrega de la tasca de detecció disposi d'una formació especialitzada i contínuament actualitzada en matèria de violència masclista.

Les situacions de violència masclista poden expressar-se de maneres ben diferents, ja que, com sabem, no responen a un perfil o prototip concret. Alhora, bona part de les situacions de violència masclista es produeixen en el si de les relacions de parella, però cal tenir presents la resta d'àmbits (laboral, familiar, comunitari, etc.) en què poden tenir lloc aquestes situacions.

A més, sovint les situacions de violència no acostumen a ser identificades per la persona que les pateix ni per qui les exerceix com a situacions d'abús, atès que poden quedar justificades o normalitzades dins d'una dinàmica abusiva, especialment quan es donen en el si de la parella. També pot ser que com a professionals es tinguin dificultats per identificar-les, atès que sovint aquestes conductes són tolerades o justificades per patrons culturals i socials.

4.1.3. L'atenció

Normalment, la violència es dona a la llar i això propicia que es consideri com una qüestió "privada", on familiars, amistats i autoritats són reticents a intervenir-hi, cosa que provoca que aquesta situació l'aprofiti l'agressor per ocultar les agressions i continuar amb elles.

Per això, és molt important que els maltractaments no siguin un fenomen que s'amagui i que les dones i les persones que els pateixen no tinguin vergonya ni por de fer públiques aquestes agressions. És essencial, per tant, que qualsevol professional tingui en compte que la seva intervenció és decisiva des del començament i que ha d'actuar respectant la intimitat de la víctima. Ha d'ajudar-la a explicar el que ha succeït, amb suavitat i sabent que denunciar o explicar una agressió és especialment difícil.

Una qüestió important a considerar és el tipus de demanda. En la majoria de situacions, és probable que una persona que viu situacions d'abús o violència masclista d'entrada no ho reconegui o no ho verbalitzi, perquè li fa por o vergonya o perquè simplement no és conscient de la violència que està rebent. Per això cal distingir entre:

Demanda implícita. Davant d'una situació determinada se sospita que la persona es troba en una situació de violència, d'abús o de vulnerabilitat, però ella no la reconeix o bé no la verbalitza de forma oberta.

Demanda explícita. La persona reconeix que alguna cosa no va bé i és conscient que pateix algun tipus d'abús, o fins i tot demana ajuda obertament. En aquest cas, la situació de violència és explícita i està confirmada.

- La demanda. Quan la víctima comunica la seva situació a un servei, un centre, la Policia, una associació de dones, etc. En aquest cas, es poden distingir tres classes de demanda:

- a. La víctima vol denunciar maltractaments físics i/o agressions sexuals.
- La primera actuació a fer sempre és la protecció de la integritat física de la víctima i, si n'hi ha, dels familiars en perill (filles i fills i persones grans).
 - Si hi ha lesions, se l'acompanya al centre públic d'atenció mèdica (centre d'atenció primària o centre hospitalari). Des d'aquest servei s'expedeix un certificat de lesions.
 - Es formula la denúncia davant la Policia i, en cas de lesions, s'hi aporta el certificat mèdic.
 - Es deriva la víctima als serveis que calgui, per tal d'assistir-la i de donar-li el suport i l'assessorament necessaris.
 - És convenient que la dona denunciant continuï al domicili familiar quan el marit o el company agressor sigui detingut. En els altres supòsits, quan la dona no vulgui o no pugui tornar al domicili, s'ha de trobar un lloc adequat que l'atengui durant les hores o els dies que transcorrin fins que es resolgui la situació creada.
- b. La víctima vol denunciar amenaces i/o maltractaments psíquics o incompliment dels deures familiars o de mesures judicials.
- La primera qüestió és saber, segons el tipus d'amenaces, si hi ha hagut agressions anteriors, antecedents de l'agressor, etc. i si hi ha perill d'integritat física per a la víctima o per als familiars (filles, fills o persones grans).

- En el cas que hi hagi perill, la primera actuació a fer sempre és la protecció de la integritat física de la víctima i dels familiars en perill (filles i fills, en el cas que n'hi hagi, i persones grans).
 - Es formula la denúncia davant la Policia i s'informa la víctima sobre els drets que l'assisteixen.
 - Es deriva la víctima als serveis que calgui per tal d'assistir-la i donar-li el suport i l'assessorament necessaris.
- c. La víctima sol·licita informació, assessorament, ajut, etc., però no hi ha denúncia o no vol denunciar, ja sigui perquè no vol admetre públicament els maltractaments o perquè té por.
- S'atén la víctima de manera que rebi una informació bàsica sobre els seus drets i sobre els serveis on pot acudir per tal d'obtenir més informació, assessorament i assistència.
 - Es procura facilitar la derivació (acompanyant-la al servei de referència o sol·licitant-hi consulta o visita per telèfon) per evitar que es perdi o que renunciï a buscar una solució al problema.
 - En els casos en què hi hagi indicis suficients que ha patit una agressió, s'actua d'ofici i es comunica oficialment a la fiscalia, al jutjat i/o als serveis que corresponguin.

Pel que fa específicament als agents que intervenen en el Protocol d'Atenció contra la Violència Masclista s'estableixen dues vies d'atenció i informació: una no formal i una altra formal.

4.1.4. La recuperació

S'entén per recuperació l'etapa del cicle personal i social on es restableixen els àmbits danyats a causa de les situacions de violència. Aquest procés es du a terme amb l'acompanyament d'una persona o d'un equip professional, i la seva durada es relaciona amb el dany patit, la cronicitat de l'abús i la capacitat de resiliència de cadascuna de les persones afectades.

La resiliència és la capacitat de les persones per afrontar amb èxit les situacions desfavorables o de risc i per adaptar-se i desenvolupar-se positivament davant les circumstàncies adverses.

4.1.5. La reparació

S'entén la reparació com el conjunt de mesures preses pels diversos organismes i agents responsables de la intervenció en el marc de la violència masclista (jurídiques, econòmiques, socials, laborals, sanitàries, educatives, etc.) que contribueixen al restabliment dels àmbits danyats per la situació viscuda. En definitiva, la reparació esdevé la manera en què el conjunt d'actors socials contribueix al procés de recuperació de les dones que han viscut situacions de violència masclista.

4.1.2.1. Circuit no formal

Formen part d'aquest sistema les entitats, associacions, federacions i els professionals particulars (personal mèdic, psicològic, jurídic, etc.) que tenen com a objectiu adreçar de manera adequada la persona interessada o la víctima a les institucions i/o als serveis competents.

En el cas que es detecti o que se sospiti l'existència de maltractaments, s'ha de comunicar al Servei d'Informació i Atenció a les Dones "A prop teu". Aquest servei es posarà en contacte i es coordinarà amb els serveis i departaments que calgui (Mossos d'Esquadra, Policia Local, centres d'atenció primària, Serveis Socials, etc.).

4.1.2.2. Circuit formal

Aquest sistema d'atenció el formen les institucions i els estaments públics competents, com les diferents àrees i serveis municipals de l'Ajuntament de Sant Vicenç dels Horts, els dos Centres d'Assistència Primària de Salut, l'Hospital de Sant Boi, la Policia Local, els Mossos d'Esquadra, el Centre d'Intervenció Especialitzada Baix Llobregat i el Centre de Salut Mental de Sant Boi de Llobregat.

En aquest circuit s'inclouen els diferents nivells o moments que es donen en l'atenció a les dones que pateixen violència masclista: la prevenció, la detecció, la derivació i el seguiment, així com la recuperació i reparació, amb els agents que intervenen en cadascun.

CIRCUIT D'ACTUACIÓ EN SITUACIONS DE VIOLENCIES MASCLISTES

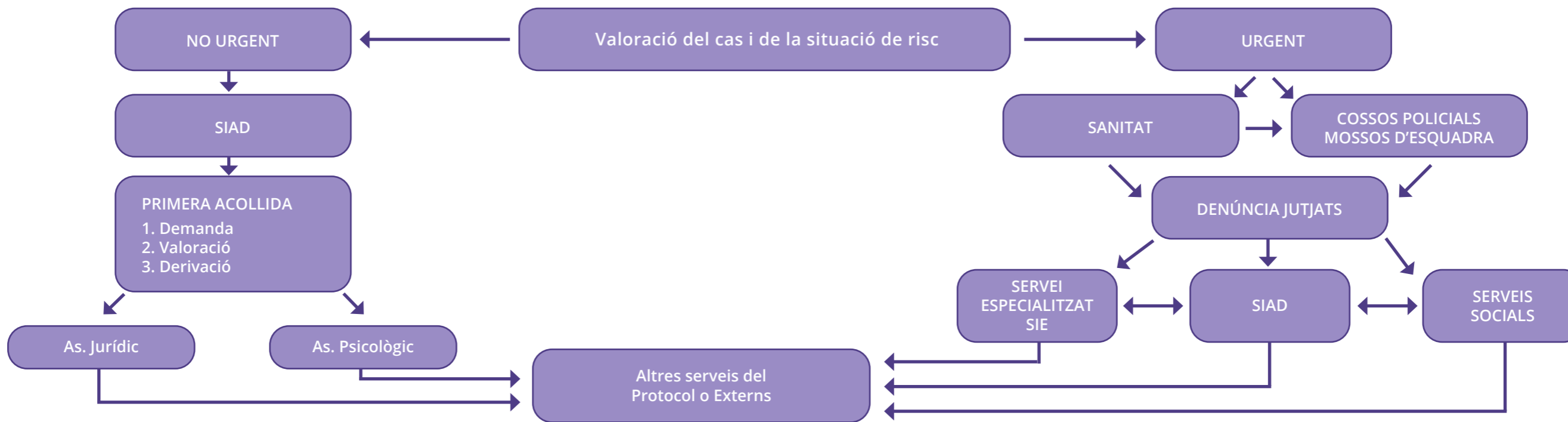
PREVENCIÓ

POLICIA LOCAL MOSSOS D'ESQUADRA	SERVEIS EDUCATIUS	RECURSOS SANITARIS	PROMOCIÓ DE LA SALUT	SIAD / SIE	SERVEIS SOCIALS	SERVEIS JOVENTUT	PROMOCIÓ ECONÒMICA	SOLIDARITAT COOPERACIÓ INMIGRACIÓ	ENTITATS ASSOCIACIONS
---------------------------------	-------------------	--------------------	----------------------	------------	-----------------	------------------	--------------------	-----------------------------------	-----------------------

DETECCIÓ

POLICIA LOCAL MOSSOS D'ESQUADRA	SERVEIS EDUCATIUS	ÀREA BÀSICA DE SALUT	ASSIR	HOSPITAL /CAS	SIAD / SIE	SERVEIS SOCIALS	SERVEIS JOVENTUT	SOLIDARITAT COOPERACIÓ INMIGRACIÓ	SIAC	PROMOCIÓ DE LA SALUT	PROMOCIÓ ECONÒMICA	SOC	ENTITATS ASSOCIACIONS
---------------------------------	-------------------	----------------------	-------	---------------	------------	-----------------	------------------	-----------------------------------	------	----------------------	--------------------	-----	-----------------------

ATENCIÓ

RECUPERACIÓ I REPARACIÓ

RECURSOS D'ATENCIÓ ESPECIALITZADA	RECURSOS SOCIALS	RECURSOS SANITARIS	RECURSOS JUDICIALS	RECURSOS LABORALS	ALTRES RECURSOS
-----------------------------------	------------------	--------------------	--------------------	-------------------	-----------------

PROTECCIÓ DE DADES

El capítol VIII del Protocol marc sobre protecció de dades personals en els circuits territorials estableix unes instruccions que permeten i afavoreixen el treball en xarxa amb les garanties necessàries per a dones, adolescents i infants, en relació amb el tractament de les seves dades personals.

La Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista, consta dels articles següents:

L'article 11.1, segons el qual "totes les persones professionals, especialment les professionals de la salut, dels serveis socials i de l'educació, han d'intervenir obligatòriament quan tinguin coneixement d'una situació de risc o d'una evidència fonamentada de violència masclista, d'acord amb els protocols específics i en coordinació amb els serveis de la Xarxa d'atenció i recuperació integral".

L'article 78, d'acord amb el qual "les administracions públiques competents s'han de cedir mútuament les dades de caràcter personal necessàries, amb la finalitat de gestionar adequadament els serveis de la Xarxa d'atenció i recuperació integral i les prestacions econòmiques previstes per aquesta Llei, i també d'altres que s'estableixin per llei i que estiguin relacionades amb la violència masclista".

L'article 85, que regula els protocols per a una intervenció coordinada contra la violència masclista i, concretament al punt 2.b, recull l'obligació d'establir els mecanismes de coordinació i cooperació que permetin una transmissió d'informació continuada i fluida entre els organismes implicats.

Pel que fa a la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal (en endavant, LOPD) i reglaments associats:

- Es parteix de la base que tota la informació sobre persones físiques concretes està protegida per la LOPD així com pel seu reglament. Segons la LOPD, són dades de caràcter personal "qualsevol informació referent a persones físiques identificades o identificables" (art. 3a). El RLOPD hi afegeix "qualsevol informació numèrica, alfabètica, gràfica, fotogràfica, acústica o de qualsevol altre tipus que concerneix persones físiques identificades o identificables" (art. 5.1f).
- Cal que s'emmarqui en allò que disposa el Reglament (UE) del Parlament Europeu i del Consell de 27 d'abril de 2016 relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades i pel qual es deroga la Directiva 95/46/CE (Reglament general de protecció de dades, d'ara endavant RGPD).
- Aquesta norma modifica alguns aspectes del règim actual i conté noves obligacions que cada organització ha d'analitzar i aplicar tenint en compte les seves pròpies circumstàncies. L'adaptació de l'ordenament jurídic espanyol al RGPD s'ha dut a terme mitjançant la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de Protecció de Dades Personals i garantia dels drets digitals.

Per tant:

- Sempre cal respectar el dret a la informació i demanar el consentiment exprés i per escrit per al traspàs o cessió de dades, donat que tractem amb dades d'alt nivell de protecció.
- Tota informació que cedim, sigui pel canal que sigui, pot utilitzar-la la persona que la rep i ha de ser l'adequada a la finalitat que persegueix.
- S'entén com a cessió "qualsevol revelació de dades efectuada a una persona diferent de la persona interessada o persona titular de les dades".

4.2. AGENTS QUE INTERVENEN EN EL CIRCUIT D'ACTUACIÓ PER ÀMBITS

4.2.1. ÀMBIT DE LA SALUT

CENTRES D'ATENCIÓ PRIMÀRIA

S'hi ha de derivar la víctima quan tingui lesions lleus. Des del 2001, aquests centres tenen establerts uns paràmetres mínims d'actuació, recomanats pels metges forenses dels jutjats de Sant Feliu de Llobregat, que consisteixen a:

- Acollir la víctima objecte del maltractament
- Avisar els Mossos d'Esquadra o la Policia Local
- Oferir atenció mèdica per a les lesions
- Redactar un informe mèdic
- Redactar un informe judicial si hi ha indicis (informe de lesions)
- Oferir el telèfon dels serveis especialitzats per rebre assessorament

CENTRE DE SALUT EL SERRAL

Ctra. de Sant Boi, 59-61
08620 Sant Vicenç dels Horts
Telèfon: 93 672 48 59
csarelserral@ambitcp.catsalut.net

CENTRE DE SALUT VILA VELLA

Ctra. de Sant Boi, 108
08620 Sant Vicenç dels Horts
Telèfon: 93 672 45 69
svicen.bll.cp.ics@gencat.net

CENTRE D'URGÈNCIES D'ATENCIÓ PRIMÀRIA (CUAP)

Centre de Salut El Serral
Ctra. de Sant Boi, 59-61
08620 Sant Vicenç dels Horts
Telèfon: 93 672 48 59 / 93 567 09 99
csarelserral@ambitcp.catsalut.net

De 8 a 20h de dilluns a divendres. Visites urgents pediatria i gestions de 8 a 20 h de dilluns a divendres. Servei d'urgències adults i pediatria de 20 a 8:30 h de dilluns a divendres i 24 hores els caps de setmanes i festius.

CENTRES D'ATENCIÓ A LA SALUT SEXUAL I REPRODUCTIVA (ASSIR)

Ctra. de Sant Boi, s/n
08620 Sant Vicenç dels Horts
Telèfon: 93 672 45 69

Serveis: Tarda Jove, control i seguiment de l'embaràs, educació maternal, atenció al puerperi, atenció al postpart, planificació i orientació familiar, atenció ginecològica.

Informació sobre la Tarda Jove al telèfon 93 656 53 11

CENTRES DE SALUT MENTAL

Des del CSMA es contribuirà en l'atenció sanitària integral e integrada de la dona víctima de violència masclista, facilitant l'accessibilitat al servei d'atenció psiquiàtrica ambulatoria en el cas que la persona patís patologia que no es puguin tractar a través del SIAD.

Serà el metge de família referent de la dona qui determini la idoneïtat de fer una derivació al psiquiatra o psicòleg que fa les primeres visites al ABS Vilavella de SVH i, en consultes entre professionals, es prioritzarà l'atenció.

Amb les persones ja atesses al CSMA per la seva patologia psiquiàtrica, en les que es detecti una situació de violència masclista, s'activarà un protocol intern que contemplarà l'atenció immediata per part d'un equip multiprofessional i l'activació dels recursos especialitzats pertinents.

CENTRE DE SALUT MENTAL (CSMA)

C. del Dr. Pujadas, 38

08830 Sant Boi de Llobregat

Telèfon 93 630 58 00

A/e: csmasboi.hbmenni@hospitalarias.es

CENTRE DE SALUT MENTAL INFANTIL I JUVENIL (CSMIJ)

A través de l'atenció que es realitza als menors i llurs famílies, es poden detectar casos de violència masclista exercida sobre la menor o la seva cuidadora.

En els casos en que la sospita de la situació de violència masclista és sobre la cuidadora, es programa visita individual amb ella per facilitar informació bàsica dels seus drets i treballar l'acceptació de la

vinculació al servei especialitzat (SIAD "A prop teu") amb el que es realitza coordinació per informar de la derivació, amb el permís de la dona. Paral·lelament, es realitza coordinació amb l'equip de Serveis Socials al que s'informa de la situació detectada i de la valoració realitzada respecte l'afectació en el fill/a objecte de la nostre intervenció: grau d'exposició a la violència masclista, afectació emocional i funcional.

En els casos en que la violència masclista és exercida sobre la menor, es realitza:

- Abordatge terapèutic individual i familiar.
- Es facilita informació bàsica, assessorament i orientació a la menor i als pares dels drets de la menor, de les accions protectores familiars i legals a emprendre.
- En funció de la valoració del cas es realitza també coordinació i, de vegades també derivació a SS, al SIAD o algun altre recurs específic.

En l'àmbit de la prevenció de la violència masclista, des del CSMIJ no es duen programes específics però si actuacions orientades a potenciar la igualtat entre dones i homes, saber detectar i aturar relacions abusives, la criança positiva: programa edukament realitzat als INS conjuntament amb l'infermera de Salut i Escola, grups d'habilitats parentals...

CENTRE DE SALUT MENTAL INFANTIL I JUVENIL (CSMIJ)

Servei CSMIJ de Sant Boi

Fundació Orienta

C. de Lluís Castells, 21

08830 Sant Boi de Llobregat

Telèfon: 93 661 47 33

A/e: csmij_santboi@fundacioorienta.com

CENTRE D'ATENCIÓ I SEGUIMENT A DROGODEPENDÈNCIES – CAS

C. Dr. Antoni Pujadas, 38,
08830 Sant Boi de Llobregat
Telèfon: 936529985
A/e: casd.hbmenni@hospitalarias.es

HOSPITAL DE SANT BOI

Parc Sanitari Sant Joan de Déu.
Hospital general i UCIES.
Tel: 677 224 890 / Extensió interna 813975.
93 640 63 50/ Extensió 13975.
A/e: pssjd@pssjd.org

S'hi ha de derivar la víctima quan tingui lesions greus. Les actuacions de l'Hospital són les següents:

- Atenció mèdica per a les lesions (servei d'urgències de 24 hores)
- Elaboració de l'informe mèdic
- Elaboració de l'informe judicial

Si la dona amaga la causa de les lesions, però el metge o la metgessa sospita que és víctima de violència masclista, s'han de dur a terme les intervencions següents:

- Atenció mèdica per a les lesions
- Redacció d'un informe mèdic
- Redacció d'un informe judicial, si hi ha indicis
- Oferiment del telèfon dels serveis especialitzats, per rebre assessorament

4.2.2. ÀMBIT EDUCATIU**REGIDORIA D'EDUCACIÓ**

Dependències Municipals dels antics Salesians
Passatge Pau Vila, 7
08620 Sant Vicenç dels Horts
Telèfon: 93 656 98 26
A/e: educatiuentorn@svh.cat

Des de la Regidoria d'Educació, i conjuntament amb el Departament d'Igualtat, es planifiquen, porten a terme i avaluen diferents programes de sensibilització entorn de la igualtat d'oportunitats entre dones i homes i la prevenció de la violència a la parella adreçats a les escoles i els instituts de secundària del municipi. Aquestes activitats es recullen al Pla de dinàmica educativa que s'edita a l'inici de cada curs escolar i que forma part de les actuacions del Pla educatiu d'entorn.

Aquests tallers de sensibilització als centres educatius permeten fer detecció de casos que posteriorment es deriven al SIAD.

EQUIP D'ASSESSORAMENT I ORIENTACIÓ PSICOPEDAGÒGICA (EAP)

C. Albacete, 1
08620 Sant Vicenç dels Horts
Telèfon: 93 676 93 86
A/e: se-baixllobregat6@xtec.cat

S'hi atenen indirectament alumnes sotmesos a un entorn de violència masclista i que manifesten el seu malestar a través de bloqueigs d'aprenentatge. També poden orientar puntualment els professionals que interactuen amb aquests infants (principalment els docents) i les seves famílies.

4.2.3. ÀMBIT POLICIAL

COMISSARIA DELS MOSSOS D'ESQUADRA DE SANT VICENÇ DELS HORTS

GAV (Grup d'Atenció a la Víctima)

Polígon del Molí dels Frares, s/n

08620 Sant Vicenç dels Horts

Telèfon: 93 567 58 20

A/e: itpg6373@gencat.cat

S'hi ha de derivar la víctima quan hagi sofert maltractaments, hagi rebut amenaces o estigui en perill de patir una agressió.

POLICIA LOCAL DE SANT VICENÇ DELS HORTS

C. Serral, 114

08620 Sant Vicenç dels Horts

Telèfon: 93 656 61 61

Mòbil: 618 623 558

A/e: policia@svh.cat

S'hi ha de derivar la víctima quan necessiti una casa d'acollida i no sigui horari d'oficina de Serveis Socials. Per tant, s'hi ha de derivar els caps de setmana i dies laborables des de les 15 fins a les 8 del matí.

4.2.4. ÀMBIT D'ATENCIÓ A LES DONES

SERVEI D'INTERVENCIÓ ESPECIALITZADA DEL BAIX LLOBREGAT (SIE)

C.del Pou de St. Pere, 8, baixos

08980 Sant Feliu de Llobregat

Horari d'atenció: de dilluns a divendres, de 9.30 a 14 h i de 16 a 19.30 h

Telèfon: 93 685 99 34

A/e: siebl.bsf@gencat.cat

El Servei d'Intervenció Especialitzada és un servei públic de caràcter supramunicipal que forma part de la xarxa de recursos de la Generalitat de Catalunya. Ofereix informació, atenció i recuperació a totes les dones i als seus fills i filles afectats per processos de violència masclista, per tal de facilitar la reparació del dany patit. Compta amb un equip multidisciplinari (professionals del treball social, l'educació social, la psicologia, el dret, la inserció laboral i la mediació intercultural) que permet una intervenció integral. També ofereix assessorament i suport als municipis i als professionals implicats i desenvolupa actuacions de promoció de la prevenció i sensibilització envers la violència masclista.

SERVEI D'INFORMACIÓ I ATENCIÓ A LES DONES "A PROP TEU"

C. del Claverol, 6-8

Edifici de la Foneria

08620 Sant Vicenç dels Horts

Telèfon: 93 602 92 16

igualtat@svh.cat

atencioaladona@svh.cat

Aquest Servei depèn del Departament d'Igualtat, Feminisme i LGBTI i ofereix:

- **Primera acollida.** Es duu a terme una primera atenció a la dona que pateix qualsevol tipus de maltractament, es valora en quina situació es troba en aquell moment i es deriva als diferents serveis, sempre tenint en compte la demanda que fa la dona i si hi ha, o no, urgència. Aquesta atenció s'ofereix de dilluns a divendres, de 9 a 15 hores.
- **Assessorament jurídic.** S'ofereix aquest servei gratuït a les dones que pateixen violència de gènere o altre tipus de discriminació. S'hi ha de derivar la víctima sempre que es consideri necessari que rebi aquest assessorament.
- **Atenció psicològica.** L'Ajuntament de Sant Vicenç dels Horts ofereix el Servei d'Atenció Psicològica individualitzada cada dimecres, des de les 10 fins a les 19 hores. S'hi ha de derivar la víctima sempre que es consideri necessari que rebi aquesta atenció.

DEPARTAMENT DE FEMINISME

REGIDORIA DE FEMINISME

C. del Claverol, 6-8

Edifici de la Foneria

08620 Sant Vicenç dels Horts

Telèfon: 93 602 92 16

A/e: igualtat@svh.cat

Des del Departament d'Igualtat es porta a terme una tasca que s'estructura en set eixos de treball, definits al Pla d'Igualtat Municipal entre dones i homes (2010-2013). Són els següents:

- Impuls a les polítiques de gènere
- Violència de gènere
- Participació sociopolítica de les dones

- Repartiments de treballs i usos del temps
- Coeducació, formació i producció cultural de les dones
- Perspectiva de gènere en el disseny de la ciutat
- Promoció de la salut de les dones

SERVEI D'ATENCIÓ A LA CIUTADANIA (SIAC)

REGIDORIA DE SERVEI D'ATENCIÓ A LA CIUTADANIA I A L'EMPRESA

Casa de la vila

Plaça de la Vila, 1

08620 Sant Vicenç dels Horts

900 111 656

A/e: siac@svh.cat

Un cop la dona demana ajuda al SIAC, aquest Servei la deriva al servei de primera acollida del Servei d'Informació i Atenció a les Dones "A prop teu".

SERVEI MUNICIPAL TET

REGIDORIA DE JOVENTUT I INFÀNCIA

C. del Claverol, 6-8

Edifici de la Foneria

08620 Sant Vicenç dels Horts

Telèfon: 93 602 92 00

A/e: moc@svh.cat

En aquest Servei es dóna la primera atenció de l'Assessoria del Programa de Transició Escola Treball, on s'ofereix informació d'interès per als i les joves i se'ls ajuda a seguir un itinerari adaptat a les seves característiques i que afavoreixi la seva inserció social i laboral un cop han decidit deixar els estudis.

Els joves del municipi arriben a aquest servei a través de diversos canals: per la derivació directa dels instituts, perquè l'han conegut a través de companys/es o familiars, gràcies a les accions de reconeixement físic d'aquest servei que es porta a terme a través del programa del Pla de dinàmica educativa i, concretament, per mitjà de l'Aventura del Món Laboral...

És a les entrevistes que es fan amb els i les joves i les famílies respectives en el marc del TET on es poden detectar casos de violència masclista i es poden derivar al servei de primera acollida del Servei d'Informació i Atenció a les Dones "A prop teu".

ESPAI JOVE LA CAPELLA

REGIDORIA DE JOVENTUT I INFÀNCIA

C. d'Albacete, 1-9

08620 Sant Vicenç dels Horts

Telèfon: 936769780

WhatsApp: 630 760 963

A/e: espailacapella@gmail.com

ASSESSORAMENT PSICOLÒGIC I EN DESHABITAUACIÓ DE CONSUM EN DROGUES

REGIDORIA DE JOVENTUT I INFÀNCIA

C. d'Albacete, 1-9

08620 Sant Vicenç dels Horts

Telèfon: 936769780

a/e: psicologiajove@svh.cat

Atenció a famílies i joves que poden arribar a aquest servei a través de diversos canals: iniciativa pròpia, instituts, salut, Serveis Socials, Servei d'Informació i Atenció a les Dones...

SERVEI MUNICIPAL DE PRIMERA ACOLLIDA A PERSONES IMMIGRANTS I SERVEI JURÍDIC EN MATÈRIA D'ESTRANGERIA

REGIDORIA DE SOLIDARITAT, COOPERACIÓ, VOLUNTARIAT, AFERS RELIGIOSOS I IMMIGRACIÓ

C. del Claverol, 6-8

Edifici de la Foneria

08620 Sant Vicenç dels Horts

Telèfon: 93 602 92 00

A/e: ioc@svh.cat

Atenció a persones nouvingudes tant d'origen comunitari com extracomunitari i a persones amb estatus de refugiades. Aplicació del Protocol de primera acollida per a les persones residents empadronades al municipi que necessitin dur a terme un procés d'arrelament i completar els 3 mòduls preceptius. Assessorament jurídic en matèria d'estrangeria per a la població immigrant que necessita regular administrativament la seva situació legal al territori, així com l'obtenció de la nacionalitat, i assessorament legal a joves i treballadors/es que vulguin desenvolupar experiències formatives i/o laborals a països estrangers.

Detecció i derivació al SIAD i a Serveis Socials dels casos de dones i infants en situació de vulnerabilitat a causa del procés migratori en què es troben.

SERVEIS SOCIALS D'ATENCIÓ PRIMÀRIA

REGIDORIA DE SERVEIS SOCIALS

C. del Claverol, 6-8

Edifici de la Foneria

08620 Sant Vicenç dels Horts

Telèfon: 93 6723111

A/e: socials@svh.cat

Els Serveis Socials d'atenció primària són un conjunt de serveis i recursos gestionats per professionals, que constitueixen el primer punt d'accés als ciutadans. Atenen de forma personalitzada persones i/o famílies que, per diferents raons, necessiten suport social, amb la finalitat de poder fer una tasca preventiva, cobrir les seves necessitats bàsiques i acompanyar-los i orientar-los en el seu procés de recuperació.

En els casos de violència masclista, han d'assumir les funcions següents:

- Informació i orientació a les dones que pateixen o han patit violència masclista, ja sigui de forma urgent o no, i ja sigui a petició pròpia o per derivació d'altres serveis (Mossos d'Esquadra, Policia Local, CIRDA...)
- Tramitació i seguiment de la teleassistència mòbil (ATENPRO)
- Suport i contenció emocional a les dones i els seus fills/es
- Tramitació d'allotjament d'emergència (casa d'acollida d'emergència, fonda/hotel, domicili en cas de família extensa...) en cas d'urgència (en horari de feina) i seguiment posterior (sempre)
- Tramitació d'una plaça residencial per a ella i els seus fills i filles a mig termini, si és necessari, i seguiment posterior
- Derivació i coordinacions a altres serveis especialitzats: atenció jurídica, psicològica, SIE, etc.
- Seguiment del cas i tramitació de recursos socials no específics que necessiti
- Coordinació amb el CUESB (Centre d'Urgències i Emergències Socials de Barcelona) en cas s'hi hagi activat el seu cas
- Coordinacions amb tots els serveis implicats en el seguiment del cas

Si és recomanable gestionar una plaça en un centre d'acollida per a dones maltractades i els seus fills i les seves filles, cal una valoració social prèvia mitjançant un informe i una entrevista a la dona, on es valori la idoneïtat del recurs. Com ja hem comentat, aquest recurs el tramiten des de Serveis Socials en horari d'oficina.

Fora de l'horari, la Policia Local activa el CUESB per a l'atenció del cas i aquest ho comunica posteriorment a Serveis Socials, perquè el primer dia hàbil pugui fer les gestions pertinents.

REGIDORIA DE PROMOCIÓ ECONÒMICA

Pl. del Molí, 1

Edifici Molí dels Frares

08620 Sant Vicenç dels Horts

Telèfon: 93 680 71 00

A/e: promocioeconomica@svh.cat

S'hi ofereix una primera acollida a totes les persones empadronades a Sant Vicenç dels Horts que tenen inquietuds laborals i interessos formatius; que busquen feina o una millora laboral o que volen crear una empresa pròpia mitjançant una sessió informativa dels serveis de Promoció Econòmica.

Aquesta sessió serveix per inscriure la persona en la Borsa Municipal i, per mitjà d'una entrevista ocupacional feta per un/a tècnic/a d'Ocupació, es poden detectar casos de violència masclista. En aquests casos es deriva la persona directament al Servei d'Informació i Atenció a les Dones "A prop teu".

Altres agents implicats en el circuit de violència masclista han de derivar la dona a la Regidoria de Promoció Econòmica quan necessiti inserció laboral.

SERVEI D'Ocupació DE CATALUNYA (SOC)

Carrer C, 1
08620 Sant Vicenç dels Horts
Telèfon: 936 56 60 11
A/e: laura.mayenco@gencat.cat

El Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC), juntament amb l'Ajuntament de Sant Vicenç dels Horts, porten a terme un conveni de col·laboració per millorar la inserció laboral de dones víctimes de violència de gènere. S'estableix un dispositiu de coordinació bidireccional que afavoreix l'ocupabilitat de les dones en situacions de vulnerabilitat especial, que duu a terme personal tutor especialitzat a càrrec del SOC i el SIAD.

4.2.5. ÀMBIT JURÍDIC

JUTJAT DE VIOLÈNCIA VERS LA DONA NÚM. 1 DE SANT FELIU DE LLOBREGAT

C. de Jacint Verdager, 35
08980 Sant Feliu de Llobregat
Telèfon: 93 685 32 76
A/e: vido1.santfeliullobregat@xij.gencat.cat

Els jutjats de violència vers les dones poden actuar en els àmbits penal i civil.

En l'àmbit penal tenen competència per conèixer de la instrucció de les causes per determinats delictes i faltes, sempre que hagin estat comesos per l'agressor contra la seva parella o exparella o contra la dona amb qui estigui o hagi estat lligat per una relació d'afectivitat, fins i tot sense convivència. També tenen competència en els delictes i faltes comesos sobre els descendents, propis o de l'esposa o convivent, o sobre menors o persones incapaces que visquin amb ell o que estiguin subjectes a la potestat, tutela, curatela, acolliment o guarda de fet de l'esposa o convivent, quan també s'hagi produït un acte de violència de gènere.

En l'àmbit civil, els jutjats de violència sobre la dona poden conèixer d'assumptes relatius al dret de família i a la jurisdicció voluntària, quan alguna de les parts del procés civil sigui víctima dels actes de violència de gènere o sigui imputada com a autora, inductora o cooperadora necessària en l'execució d'actes de violència de gènere.

FISCALIA DE SANT FELIU DE LLOBREGAT

C. de Joan Batllori, 2, 3
08980 Sant Feliu de Llobregat
Telèfon: 93 685 60 30
Fax: 93 666 69 69
A/e: fiscalia.territorial.santfeliudellobregat@xij.gencat.cat

Segons la Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció contra la violència de gènere, les funcions dels fiscals adscrits al Jutjat de Violència contra les Dones són intervenir en els procediments penals pels fets constitutius de delictes o faltes i en els procediments civils que siguin competència seva.

SERVEI DE CLÍNICA MÈDICA FORENSE

C. de Dalt, 10-12
08980 Sant Feliu de Llobregat
Telèfon: 93 552 91 31
A/e: carlosgarciao@hotmail.es

La funció d'aquest servei en l'àmbit de violència domèstica consisteix bàsicament en la valoració de les lesions patides per la víctima, efectuada a instàncies del jutge o del fiscal. Aquesta valoració es recull en un informe pericial tant de lesions físiques com psíquiques, que servirà al jutge i al fiscal per determinar l'entitat, les circumstàncies i l'abast del maltractament a l'efecte de resoldre l'expedient judicial. També intervé, si se sol·licita, en la valoració de l'agressor amb l'objectiu d'analitzar o descartar la presència de lesions o si hi ha circumstàncies que modifiquen la imputabilitat d'aquest, com el consum de substàncies tòxiques o la presència de malalties mentals. En aquest cas, també pot assessorar el jutge sobre altres qüestions, com si procedeix un ingrés psiquiàtric o si és susceptible de seguir un programa de teràpia de maltractadors.

SERVEI D'ORIENTACIÓ JURÍDICA (SOJ)

C. de Dalt, 6, 2n 2a
08980 Sant Feliu de Llobregat
Telèfon: 93 666 46 00

El Servei d'Orientació Jurídica (SOJ) és un servei públic i gratuït d'atenció personalitzada subvencionat pel Departament de Justícia a través de la Secretaria de Relacions amb l'Administració de Justícia.

El SOJ proporciona un primer assessorament orientador a qualsevol ciutadà/ana que s'hi adreci i informa sobre la possibilitat d'acudir als tribunals o de recórrer a les vies alternatives de resolució de conflictes, però no redacta cap document ni tramita cap assumpte. També assessora els ciutadans i les ciutadanes sobre el dret a obtenir l'assistència jurídica gratuïta i sobre la documentació necessària per sol·licitar-la.

L'assessorament que presta aquest servei és de tipus general i, per tant, les consultes que s'hi poden formular abasten la totalitat de les matèries jurídiques que regulen les relacions socials: separacions, divorcis, mediació familiar, arrendaments d'habitatges, contractes de compravenda, accidents de trànsit, assegurances, etc.

4.3. Comissions de coordinació i seguiment

Es crearà una Comissió de Seguiment del Protocol, presidida pel/per la regidor/a de Feminisme i formada pels representants de:

- CAP Vila Vella
- CAR El Serral
- ASSIR
- Centre de Salut Mental Dr. Pujadas

- CAS
- SIE Baix Llobregat
- EAP Sant Vicenç dels Horts
- Hospital de Sant Boi
- Mossos d'Esquadra (Grup d'Atenció a la Víctima)
- Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC)
- SIAC
- Policia Local
- Regidoria d'Educació
- Regidoria de Feminisme
- Regidoria de Joventut i Infància
- Regidoria de Promoció Econòmica
- Regidoria de Serveis Socials
- Regidoria de Solidaritat, cooperació i voluntariat i afers religiosos i immigració
- Servei d'Informació i Atenció a les Dones "A prop teu"

Aquesta Comissió, que es reunirà dues vegades l'any, s'encarregarà d'analitzar els problemes que sorgeixin amb motiu de l'aplicació del Protocol, fer-hi les modificacions oportunes, analitzar estadísticament les dades aportades dels casos atesos, etc.

Paral·lelament, es crearà una Comissió de Treball formada pels professionals que intervenen directament en l'atenció a les dones que pateixen violència masclista i que es reunirà cada dos mesos, o en el moment que es cregui oportú en cas que hi hagi alguna urgència. Tindrà com a funció actuar de forma interdisciplinària i coordinada en aquells casos per als quals calgui una atenció especial a causa de la seva dificultat i decidir un pla de treball a seguir adaptat a les necessitats de cada cas.

05. Telèfons i enllaços d'interès

- Telèfon emergències: **112**
- Línia d'atenció a les dones en situació de violència de gènere: **900 900 120**
- Teléfono de atención a mujeres víctimas de violencia de género: **016**
- Regidoria de Feminisme
Ajuntament de Sant Vicenç dels Horts
<http://www.svh.cat>
- Oficina de Promoció de Polítiques d'Igualtat Dona-Home
Diputació de Barcelona
http://www.diba.cat/directori/Directori_detall.asp?Id=19
- Institut Català de les Dones
Generalitat de Catalunya
<http://www20.gencat.cat/portal/site/icdones>
- Instituto de la Mujer
Gobierno de España
<http://www.inmujer.migualdad.es/MUJER/>
- Ministerio de Igualdad
Gobierno de España
<http://www.migualdad.es>

06. Bibliografia

- Circuit d'actuació contra la violència de gènere i en l'entorn familiar. Ajuntament de Castelldefels
http://www.castelldefels.org/fitxers/DocumentsArees/documentsarea_262_PMP_PDF.pdf
- Circuit d'Atenció i Suport a les dones víctimes de la violència de gènere del municipi de Cervelló. Ajuntament de Cervelló.
- Ley orgánica 1/2004, de 28 de diciembre, de Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género
http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/lo1-2004.tp.html
- Llei del dret de les dones a eradicar la violència masclista. Departament d'Acció Social i Ciutadania. Generalitat de Catalunya.
- Protocol i circuit d'actuació contra la violència de gènere. Ajuntament d'Esparreguera.
- Protocol marc per a una intervenció coordinada contra la violència masclista. Institut Català de les Dones. Generalitat de Catalunya.
http://www20.gencat.cat/docs/icdones/01%20Institut/Documents/Arxius/Protocol_marc.pdf
- Reflexions en femení. Apunts sobre... la violència domèstica: de l'àmbit privat al públic. Oficina Tècnica del Pla d'Igualtat. Diputació de Barcelona. 1999.
- Vincula't. Material per a treballar amb dones maltractades. Oficina Tècnica del Pla d'Igualtat. Diputació de Barcelona. 2000.
- Violència contra les dones. Creació del circuit local d'atenció a les dones víctimes de violència familiar. Ajuntament de Sant Vicenç dels Horts.
- Xarxa de coordinació i atenció a les dones víctimes de violència. Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat.
- Protocol Comarcal per a l'abordatge integral de la violència masclista al Maresme.
- Protocol local per a l'abordatge integral de la violència masclista. Ajuntament d'Esplugues de Llobregat.
- Protocol per a l'abordatge integral de la violència masclista. Ajuntament de Mataró.
- Protocol local per a l'abordatge integral de les violències masclistes. Ajuntament de Castellví de Rosanes
- Protocol de valoració del risc de violència de parella contra la dona RVD-BCN

07. Annexos

Protocols interns dels diferents serveis implicats en l'atenció a les dones que pateixen violència masclista

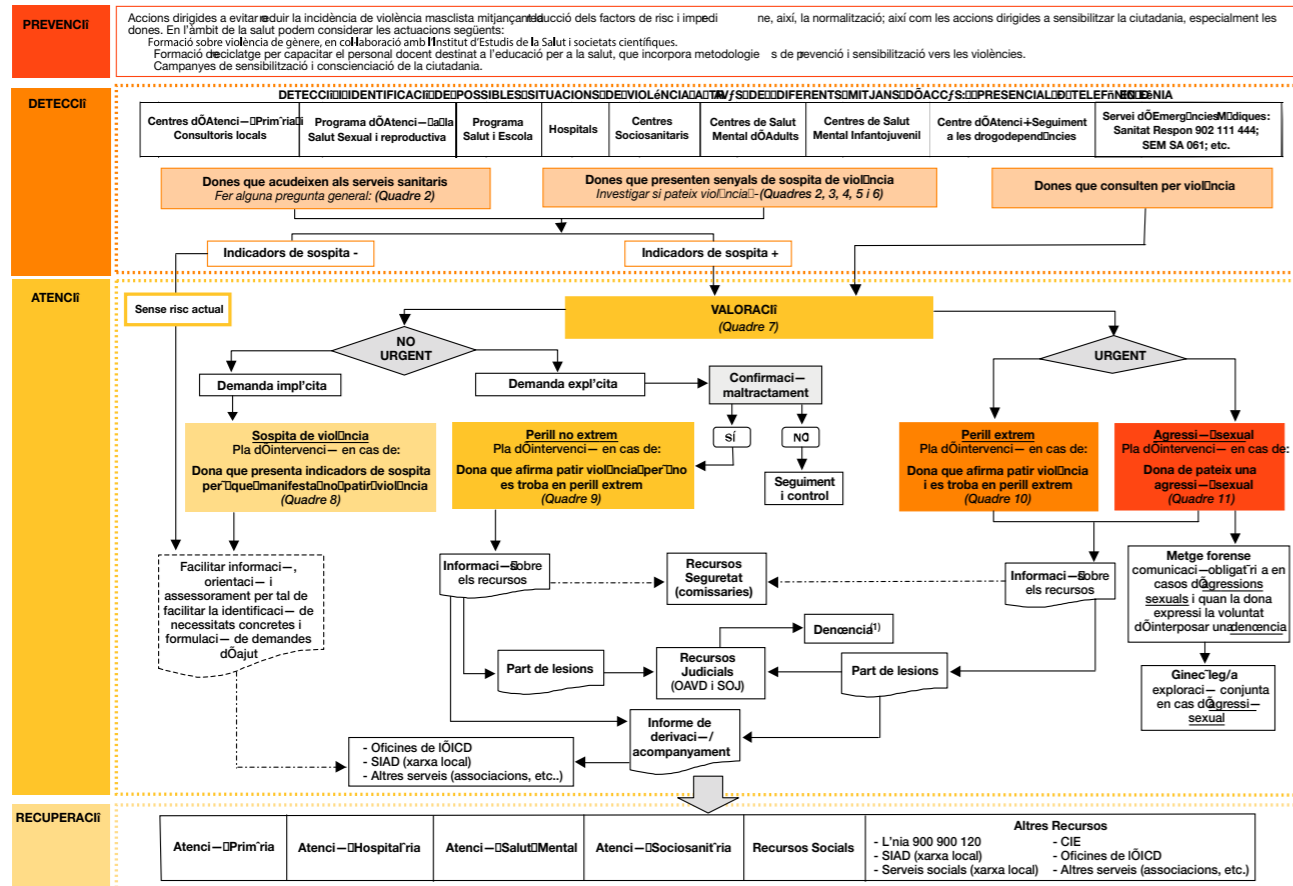
7.1 PROTOCOL D'ACTUACIÓ EN ELS SERVEIS SANITARIS

Els serveis sanitaris, concretament a través del conjunt de professionals de la salut dels equips d'atenció primària, els dels programes d'atenció a la salut sexual i reproductiva (PAS-SIR) i els de consultes d'atenció especialitzada, com ara obstetrícia i ginecologia, salut mental i addiccions o traumatologia i urgències hospitalàries, entre d'altres, es troben en una situació privilegiada per dur a terme la prevenció, la detecció, l'atenció i la recuperació de dones en situació de violència masclista. Les característiques d'accessibilitat, el contacte directe i continuat amb els diversos col·lectius de dones i el fet de comptar amb equips multidisciplinaris fan de les consultes sanitàries un context idoni per detectar les dones en situació de violència, així com per prevenir i frenar les conseqüències de la violència en la salut i el benestar de les dones.

L'actuació en els serveis sanitaris s'estructura en aquests nivells:

1. Prevenció
2. Detecció
 - Entrevista
 - Indicadors d'ajuda a la detecció
 - Valoració
3. Atenció i recuperació
 - Informació sobre el problema
 - Treball en la consulta i seguiment
 - Derivació
 - Registre en la història clínica
 - Actuació amb els fills i les filles i altres persones dependents, si n'hi ha.
 - Elaboració, quan sigui procedent, de l'informe de lesions i l'informe mèdic corresponent.

A continuació trobareu el diagrama d'actuació en els serveis sanitaris, que se centra en la violència exercida contra les dones per la parella o exparella de la dona o per altres membres de la mateixa família.

2. CENTRE D'ATENCIÓ I SEGUIMENT A DROGODEPENDÈNCIES (CAS)

CASD SANT BOI DE LLOBREGAT (BENITO MENNI)

Nom del Servei: Centre d'Atenció i Seguiment a Drogodependències (CAS) de Sant Boi de Llobregat

Adreça: Dr. Antoni Pujadas, 38, Sant Boi de Llobregat

Telèfon: 93 652 99 85

Adreça electrònica: casd.hbmenni@hospitalarias.es

Professional de referència: Treballadora social

Descripció del servei

El Centre d'Atenció i Seguiment a les Drogodependències és un recurs assistencial especialitzat en el tractament de les addiccions dirigit a persones de més de 18 anys. L'equip assistencial és multidisciplinari i presta una atenció des del vessant biopsicosocial, Programa el procés terapèutic de cada usuari i proposa derivacions a altres recursos de la xarxa d'atenció a les drogodependències.

La cartera de serveis ofereix:

- Acollida, informació i assessorament per als pacients i els seus familiars.
- Tractament mèdic farmacològic per a desintoxicacions, tractaments substitutius (programa de manteniment amb metadona), prevenció de recaigudes i altres complicacions orgàniques associades, vacunacions i altres.
- Tractament psicològic amb suport motivacional (teràpia individual, de grup i familiar)
- Programes de salut i educació sanitària preventiva (intercanvi de xeringues i facilitació de preservatius).
- Informació, orientació i assessorament en els àmbits social, familiar, laboral, econòmic, judicial i de lleure.
- Es coordinen amb programes de mesures penals alternatives (penals i administratives) i atenció a persones en tercer grau o medi obert procedents del sistema judicial.

Accions per nivells d'actuació amb relació a la violència de gènere

Prevenició i sensibilització

Promou la prevenició i la intervenció específiques sobre la violència masclista amb reconeixement de la doble problemàtica. Potencia la formació continuada sobre aquestes dues situacions.

Ofereix orientació i eines necessàries per detectar i atendre les dones en situació de violència masclista que segueixen tractament per tal de frenar les conseqüències associades a la seva salut i benestar psicosocial.

Promou les relacions no violentes en el cas d'usuaris que segueixen tractament al CAS.

Detecció

Ofereix les eines necessàries a les dones en situació de violència masclista que segueixen tractament al CAS per tal de prevenir les conseqüències associades a la seva salut i benestar psicosocial.

Duu a terme accions de sensibilització adreçades als homes que segueixen tractament al CAS sobre l'impacte de la violència exercida contra la parella i els fills i les filles. Promou un canvi i millora en les seves relacions personals per evitar l'ús de qualsevol tipus de violència.

Atenció

Durant la primera visita d'inici de tractament o en visites successives, el professional del CAS referent de la dona valora si hi ha indicadors que facin sospitar que hi ha risc de violència masclista. En el supòsit que es confirmi que la dona i els seus fills i filles estan patint una situació de violència, es fa l'abordatge específic tant per avaluar el nivell de perill en què es troben com per dissenyar les intervencions necessàries per donar resposta als indicadors de risc, així com a les diferents necessitats del procés terapèutic del tractament que segueixi per la seva addicció.

Es detecten els homes en tractament al CAS se'ls motiva a fer un tractament en serveis d'atenció a homes per a la promoció de relacions no violentes.

Protecció

S'ofereix a la dona en situació de violència masclista la màxima confidencialitat dins l'espai terapèutic per garantir-li protecció.

Si es valora necessari, es contacta amb serveis adequats (Mossos, Serveis Socials, jutjats, etc.) per tal d'afavorir la seguretat i la protecció a les víctimes i sobretot als fills i filles menors.

Recuperació

Segons el nivell de risc detectat i les necessitats personals i familiars de la dona, se l'informa dels diferents serveis especialitzats d'intervenció i es fa, amb el consentiment previ de la dona, la coordinació o la derivació a altres recursos especialitzats. En el cas que la dona no vulgui ser derivada a cap servei, se l'acompanya en el procés terapèutic, vetllant pel seu benestar físic i mental i oferint-li en tot moment suport i atenció integral.

En tot el procés terapèutic s'acompanya i assessora la dona en el seguiment de l'abordatge de la situació de violència (reconeixement, presa de decisions, recuperació...), juntament amb el tractament de la seva addicció.

Es deriva a serveis d'atenció a homes per a la promoció de relacions no violentes l'usuari que desitgi aprofundir en aquest tema.

Altres consideracions

Coordinació / Derivació

Coordinacions amb tots els serveis i dispositius del circuit.

Derivació als recursos socials i sanitaris adequats a la situació personal i familiar en què es trobi.

Recollida d'informació

Informació que es recull a les entrevistes personals amb els/les pacients i/o la seva família

2. SERVEI D'INTERVENCIÓ ESPECIALITZADA

SERVEI D'INTERVENCIÓ ESPECIALITZADA BAIX LLOBREGAT

Nom del Servei: SERVEI D'INTERVENCIÓ ESPECIALITZADA (SIE) BAIX LLOBREGAT (Generalitat de Catalunya Departament de Treball, Afers Socials i Famílies Direcció General de Famílies)

Adreça: C/ Pou de Sant Pere, 8 baixos 08980 Sant Feliu de Llobregat.

Adreça electrònica: siebl.tsf@gencat.cat

Horari; Dilluns a divendres, de 9.30 a 14 h i de 16 a 19.30 h

Recursos humans

Professional de referència: María Jesús Rodríguez Carrero (directora)

Adreça electrònica: mjrodriguez@abd-ong.org

Altres professionals:

Atenció dones:

Referents (TS i ES):

TS: Dana Machado: dmachado@abd-ong.org

TS: África Rebolledo: arebolledo@abd-ong.org

ES: Sònia Mataró: smataro@abd-ong.org

Jurista: Maite Estrach mestrach@abd-ong.org

Psicòloga dones: Marina Calatayud: mcalatayud@abd-ong.org i Aroa Talavera: atalavera@abd-ong.org

Àrea infància:

ES: Àlex Romo: aromo@abd-ong.org

Psicòloga infantil: Enara Urrutia: eurrutia@abd-ong.org

Gestió i administració: Raquel Lorente siebl.tsf@gencat.cat (aquest és el correu genèric del SIE per si envieu derivacions ...)

Normativa reguladora

L'article 60 de la Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista

OBJECTIUS DEL SERVEI

GENERALS:

- Oferir a les dones i llurs filles i fills que han patit o pateixen violència masclista atenció integral, informació i recursos, en el seu procés de recuperació i reparació.
- Incidir en la prevenció, la sensibilització i la implicació comunitària i col·laborar i donar suport i assessorament als municipis, entitats i professionals implicats.

ESPECÍFICS:

ÀMBIT SOCIAL

- **Objetiu general**
 - Aconseguir gestionar alternatives i/o solucions que donin resposta a les carències socials i a d'altres problemes que coexisteixen amb els maltractaments.
- **Objetius específic**
 - Valorar, atendre i gestionar les necessitats socials i situacions d'urgència de les dones i els seus fills/es.
 - Informar dels recursos/serveis de la xarxa social que donin resposta a les seves necessitats.
 - Acompanyar i orientar a la dona cap a solucions que s'ajustin a la seva situació.
 - Derivar i coordinar als recursos pertinents.
 - Motivar la dona a accedir als recursos de la xarxa social que donin respostes a demandes de participació i d'integració en espais comunitaris tan formals com informals.

ÀMBIT EDUCATIU

- **Objetiu general**

- Aconseguir desenvolupar rols, actituds, habilitats i responsabilitats encaminades a assolir un nou model de convivència diferent al viscut en situacions de violència.

- **Objetius específic**

- Reforçar actituds i aptituds individuals que puguin estar minvades a causa de la situació de violència viscuda.
- Planificar i executar línies d'actuació concretes per dones amb necessitats educatives: desenvolupament de la seva capacitat d'organització personal, adquisició d'habilitats de negociació, corresponsabilització de la seva situació, etc.
- Oferir un espai d'escolta activa on les dones puguin expressar els seus dubtes, sentiments o neguits que es manifesten en el seu món quotidià o entorn proper i familiar.
- Facilitar l'aprenentatge de les habilitats socials (asertivitat, defensa dels seus drets, posar límits, fer crítiques...) per a que pugui establir relacions estables i segures amb els altres.
- Oferir eines a dones i fills/es per saber-se protegir de la violència.
- Oferir als infants eines d'expressió emocional mitjançant propostes educatives.
- Reforçar la unitat familiar donant noves pautes i facilitar la integració de nous models de comunicació.
- Facilitar eines educatives adequades per tal d'abordar aspectes relacionals, tals com actituds d'escolta, de diàleg, consens, de reflexió i de presa de decisions.

ÀMBIT LABORAL

- **Objetiu general**

- Potenciar la integració laboral com a mitjà per facilitar l'autonomia personal, social i econòmica i com ajuda per incrementar la seva autoestima.

- **Objetius específic**

- Identificar demanda i disponibilitat per realitzar un procés d'inserció sociolaboral
- Articular el procés d'inserció sociolaboral amb el procés de recuperació de la violència viscuda i la gestió de la quotidianitat
- Vetllar per la disponibilitat personal i geogràfica. Valorar la viabilitat d'iniciar el procés de recerca d'un lloc de treball o col·lidora de competències
- Vincular cada persona amb el recurs d'inserció més adient al seu objectiu i punt de partida.
- Promoure la vinculació amb allò social, no només des de l'accés al mercat de treball sinó també des de la vessant de participació comunitària.
- Oferir informació i suport en tot allò necessari per iniciar i mantenir un procés de recerca de feina

ÀMBIT JURÍDIC

- **Objetiu general**

- Aconseguir tota la informació necessària per comprendre tot allò relacionat amb la consecució d'un possible procés judicial o un procés judicial en execució.

- **Objetius específic**

- Proporcionar a la dona víctima de violència de gènere, informació i assessorament jurídic especialitzat i donar resposta a totes les incògnites que se li plantegen, tant en l'àmbit del dret civil com penal i –eventualment- d'estrangeria. En aquest sentit, la professional haurà d'informar sobre els avantatges i inconvenients de tot el procés judicial (denúncia, separació o divorci, règim de visites, etc.) i/o de les alternatives al procés legal, si les hagués.
- Realitzar un acompanyament de la dona durant el procés d'intervenció, coordinació i seguiment del programa d'actuació.
- A instància del personal de l'equip o per considerar-se necessari, donar suport a les professionals del CIE, tant les referents d'acollida com la resta de professionals.
- Portar a terme la derivació corresponent a un altre advocat que iniciï el procés jurídic en els casos que ho requereixin.
- Donar suport als professionals de la xarxa sempre que fos necessari mitjançant coordinacions externes.

ÀMBIT PSICOLÒGIC (DONA)

- **Objetiu general**

- Recuperar els danys produïts pel maltractament en relació al món emocional, entenent aquest com a sistemes de creences, emocions, món intern i/o intrapsíquic, relacions vinculars, oferint eines psicològiques pel desenvolupament autònom de la persona.

- **Objetius específic**

- Ajudar a la dona i fills/es a ser conscients de la situació de violència viscuda.
- Promoure la independència i l'autonomia.
- Deconstruir el sistema de creences.
- Promoure models relacionals no abusius.

ÀMBIT PSICOLÒGIC (FILLS/ES)

- **Objetiu general**

- Recuperar els danys produïts pel maltractament en relació al món emocional, entenent aquest com a sistemes de creences, emocions, món intern i/o intrapsíquic, relacions vinculars, oferint eines psicològiques pel desenvolupament autònom de la persona.

- **Objetius específic**

- Ajudar a fills i filles a ser conscients de la situació de violència viscuda.
- Promoure la independència i l'autonomia.
- Deconstruir el sistema de creences.
- Promoure models relacionals no abusius.

ACTUACIONS I RECURSOS ESPECÍFICS EN VIOLÈNCIA MASCLISTA

- El servei en sí mateix està especialitzat i actua de manera interdisciplinària en violència masclista.
- Intervenció individual a les dones i els seus fills/filles (procés descrit en el document).
- Assessorament i formació a professionals de la xarxa.
 - Equips de serveis socials.
 - Equips salut.
 - Cossos de seguretat.
 - Equips educatius.
 - Altres professionals de l'àmbit públic o privat.
- Accions comunitàries de sensibilització i formació a col·lectius, associacions i a població en general.
 - Actuem i participem en accions comunitàries a demanda dels municipis de la Comarca o de comarques properes dintre del nostre abast territorial.
- Participació en ponències, campanyes i actes institucionals organitzats pels municipis de l'àrea d'actuació.

ACTUACIONS I RECURSOS ESPECÍFICS EN VIOLÈNCIA MASCLISTA

INICIAL

1ª Fase: derivació: Acollida i valoració. Aquesta primera fase aniria des del moment en que el SIE rep la derivació per part d'un altra servei o bé des de que la dona fa la demanda d'atenció.

Un cop arriba la derivació o demanda directa de la dona se li assigna una professional referent que serà la mateixa durant tot el seu procés en el SIE. Per norma és la TS o la ES. Aquest primer procés d'acollida i valoració generalment el fa la professional que ha estat assignada com a referent tot i que quan es detecta que l'àmbit jurídic està molt actiu és freqüent que la jurista també estigui present en alguna de les sessions.

La primera visita que es fa en el Servei és la visita d'acollida per tal de que la dona conegui el servei, conèixer la demanda de la dona i la situació global en la que es troba la dona no només en relació a l'agressor i a la violència sinó també en àmbits com el laboral, jurídic, de xarxa familiar, recursos econòmics... Aquesta valoració pot durar una o varies visites en general entre una i tres visites. Aquesta fase es tanca quan s'elabora conjuntament amb la dona el pla d'intervenció individual a on es recolliran els objectius a treballar, els professionals que intervindran si s'ha de treballar també amb els fills/es o no.

POSTERIOR

2ª Fase: Intervenció multidisciplinar. Un cop avaluada la situació de la dona i sobretot recollida la seva demanda s'inclouen en el procés la resta de professionals del centre psicòloga, jurista... per tal de donar una atenció integral. En el cas de que hi hagin menors i es consideri que també han de ser atesos la valoració generalment la fa l'educador social referent d'infància i si detecta presència de simptomatologia integrarà també a la psicòloga infantil.

Paral·lelament també es treballa amb altres professionals de la xarxa per tal de donar una mirada el més àmplia i integral possible al cas.

3ª Fase: Alta i seguiment. Un cop assolits els objectius proposats, finalitzat el procés de recuperació i de millora de la dona i dels fills/es es tanca amb la dona el seu procés en el SIE tot i que en determinats casos i quan així ho considera el professional es pot establir un seguiment post-alta que garanteixi la continuïtat de la recuperació assolida.

Al treballar per àrees d'intervenció i de manera multidisciplinar els tancaments es poden anar donant de manera parcial d'una o més àrees, tancant el professional d'aquella àrea amb la dona la seva part del procés fins arribar al tancament final per part de la referent del cas.

El model d'intervenció es basa en el model sistèmic, sota aquesta mirada les sessions durant l'intervenció poden ser tant individuals com incloent diferents membres de l'unitat familiar, generalment mare i fills/es tot i que en alguns casos també es pot incloure algun membre de la família extensa com avi/a si així ho considera el/la professional.

Paral·lelament també es treballa amb teràpia de grups. Els grups que funcionen de manera estable en el SIE són els grups terapèutics de dones, fills/es, mares i fills/es els grups multifamiliars a on poden intervenir diferents membres de la família i des de fa dos temporades el grup xarxa liderat i integrat per dones que han fet tot el seu procés terapèutic en el SIE i que volen donar continuïtat al vincle que han establert en el grup.

FULL DE DERIVACIÓ AL SIE	
<p>Nom del municipi: Data: Nom del Servei: Adreça: Telèfon: Professional: Nom del/de la professional: Càrrec: Telèfon de contacte: Adreça electrònica:</p>	<p>DEMANDA</p> <p>De la usuària: Del/de la professional:</p> <p>Atenció que sol·licita: ☐ psicològica ☐ jurídica ☐ social ☐ educativa ☐ laboral</p>
<p>Dades personals de la usuària: Nom: Edat: Adreça: Telèfon de contacte: DNI / NIE: Nre. i edat fills/es:</p>	<p>OBSERVACIONS</p> <p>Acompanyada de fills/es menors, edats:</p> <p>Altres:</p>
<p>RESUM DE LA SITUACIÓ / HISTÒRIA DE LA USUÀRIA</p> <p>Observacions:</p>	<p>Informació important:</p> <p>INFORMACIÓ CONFIDENCIAL: Aquest document pot contenir dades personals que afectin la intimitat de les persones i, per tant, només la persona destinatària està autoritzada a fer-ne ús. La Llei orgànica 15/1999 preveu sancions penals en cas d'utilització no autoritzada de les dades de caràcter personals.</p>
<p>INTERVENCIÓ DUTES A TERME</p>	

4. PROCEDIMENT D'ACTUACIÓ EN CASOS DE VIOLÈNCIA MASCLISTA A L'HOSPITAL DE SANT BOI

PROCEDIMENT

Pautes d'entrada (vegeu el gràfic en passar la pàgina)

Pautes de sortida:

La intervenció de la treballadora social directament amb la víctima finalitza quan aquesta marxa del centre hospitalari, però sempre se li ofereix la possibilitat de tornar-hi si ho necessita.

Funcions del/de la treballador/a social

- Entrevista amb la víctima
- Elaboració d'un diagnòstic de la situació
- Elaboració de la història social amb el MEAP
- Registre de casos atesos
- Participació en la Comissió Tècnica de la Dona
- Coordinació professional amb agents socials

Objectius de l'entrevista social

- Fer un estudi psicosocial del nucli familiar.
- Identificar el tipus de violència.
- Informar de la xarxa de recursos municipals existents.
- Informar sobre el fet de denunciar i les implicacions que comporta.
- Informar sobre el seus drets en el procés d'ordre de protecció.
- Derivar-la a la UBASP corresponent.
- Generar una actitud de contenció emocional.
- Mantenir una actitud empàtica que faciliti la comunicació.

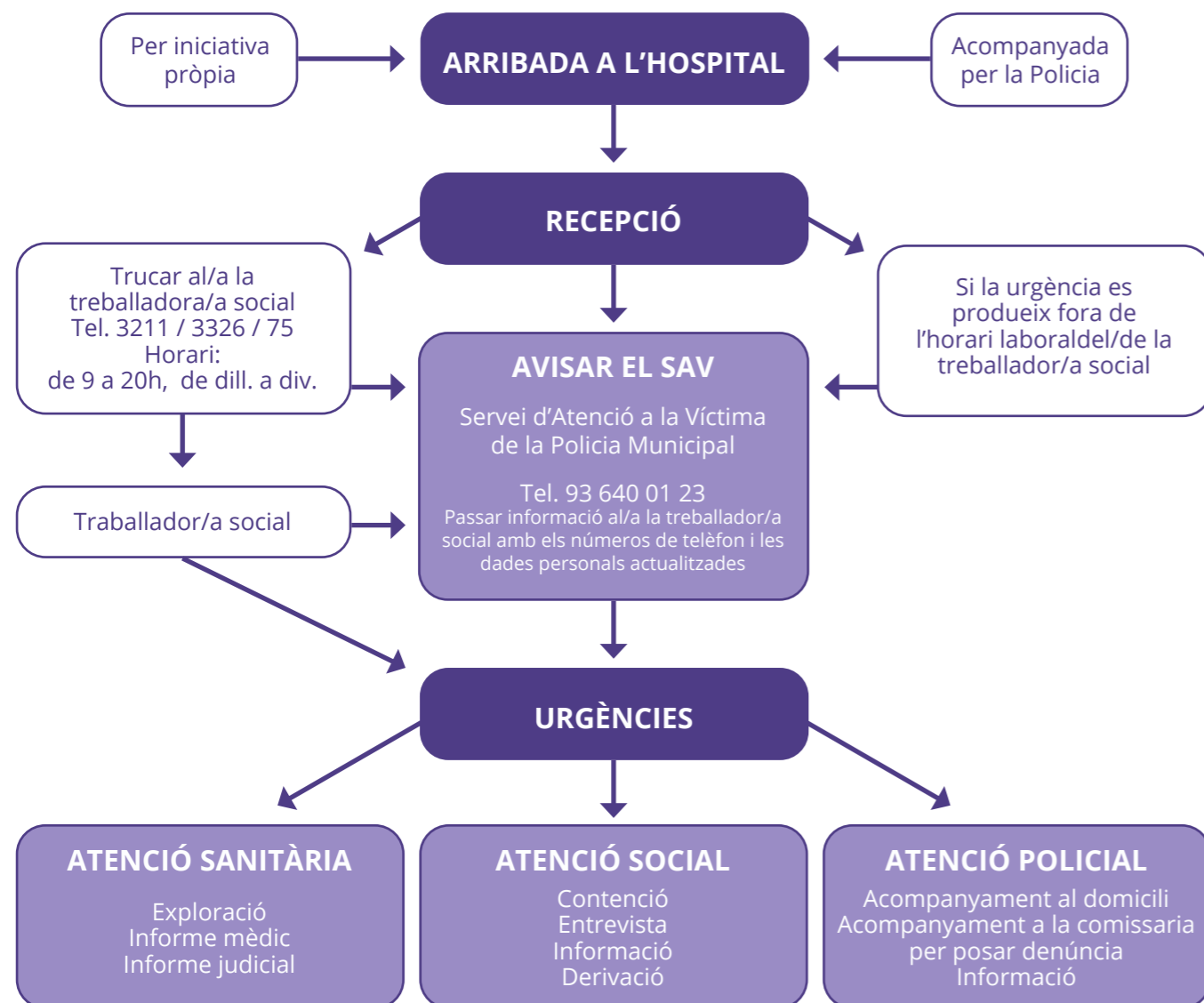
Itinerari seqüencial de l'atenció de la víctima

- Observació de la dona per la possibilitat d'un maltractament: cal estar alerta a possibles lesions físiques, símptomes o comportaments que fan sospitar existència de maltractament.
- Identificació de la violència davant d'una sospita, amb una entrevista clínica de cribratge amb preguntes indagatòries per identificar el tipus de violència.
- Atenció a l'estat físic i emocional de la dona
 - Registre detallat en l'informe mèdic sense especificar maltractament, llevat que la dona ho demani.
 - Derivació a uns altres professionals quan la situació ho justifiqui.
- Notificació de l'agressió al jutjat de guàrdia
 - Elaboració de l'informe de lesions.
 - Ofici de remissió al jutjat de guàrdia.
- Informació a la dona
 - Informar sobre el maltractament i les repercussions en la salut i benestar de la dona i la seva família.
 - Informar que la legislació ofereix una protecció a la víctima.
 - Informar de la possibilitat de sol·licitar l'ordre de protecció.
 - Informar dels recursos socials disponibles.
- Derivar el cas als recursos socials específics per a la dona: telèfon 24 hores i Serveis Socials
- Seguiment de la dona des de l'atenció primària.

RESPONSABLES DE L'ATENCIÓ

- Personal de recepció
- Treballador social d'urgències
- Metge d'urgències

PAUTES D'ACTUACIÓ EN CAS DE VIOLÈNCIA MASCLISTA

5. PROTOCOL I CIRCUIT D'ATENCIÓ CONTRA LA VIOLÈNCIA MASCLISTA · SANT VICENÇ DELS HORTS

DADES DEL SERVEI

Nom del Servei: Mossos d'Esquadra

Adreça: Polígon del Molí dels Frares, s/n, Sant Vicenç dels Horts

Telèfon: 93 567 58 20

Adreça electrònica: itpg6373@gmail.com

Professional de referència: Cèsar Rodríguez, Teresa Prats

Descripció del servei

Els Grups d'Atenció a la Víctima (GAV) són les unitats de la PG-ME amb formació especialitzada per atendre víctimes de violència masclista, domèstica i altres víctimes vulnerables i fer-ne un seguiment. Ofereixen atenció, informació i assessorament a les víctimes sobre els drets i les accions que poden emprendre i sobre els organismes on poden acudir per exercir aquests drets. El personal funcionari de la PG-ME adscrit als GAV estan en contacte amb els diversos professionals del territori que intervenen en l'abordatge del fenomen de la violència masclista i domèstica i estableixen protocols d'actuació i una comunicació contínua per coordinar les intervencions d'una forma integral. Una altra de les tasques que assumeixen els GAV és el contacte amb les víctimes i el seguiment dels casos de manera individualitzada per garantir-ne la seguretat i el compliment de mesures que l'autoritat judicial hagi pogut determinar.

ACCIONS PER NIVELLS D'ACTUACIÓ AMB RELACIÓ A LA VIOLÈNCIA MASCLISTA

Prevençió i sensibilització

La PG-ME fa accions de sensibilització adreçades a la ciutadania a través de presentacions i xerrades per crear espais de reflexió sobre què és la violència masclista i domèstica i com es detecta. Aquestes presentacions estan adreçades a la comunitat, programes per a joves, col·laboració amb organitzacions i entitats assistencials, etc. L'objectiu principal és sensibilitzar la ciutadania sobre la violència masclista i domèstica per tal de generar canvis i modificacions a l'imaginari social que permetin avançar cap a l'erradicació d'aquesta.

Detecció

La PG-ME també col·labora i participa en circuits territorials, taules locals i comarcals, així com en comissions específiques, que tenen com a finalitat establir una intervenció coordinada entre tots els operadors de la xarxa amb l'elaboració de protocols d'actuació i comunicació contínua i fluida per coordinar les intervencions d'una forma integral.

Atenció

Consisteix a escoltar, informar i assessorar les víctimes que pateixen violència masclista i domèstica. Les informem sobre els drets que tenen i les accions que poden emprendre i sobre els organismes on poden acudir per exercir els seus drets.

La PG-ME fa la instrucció de les diligències policials, informa dels drets de la víctima, fa la sol·licitud de l'ordre de protecció i la fa arribar a l'autoritat judicial/Fiscalia corresponent

Recuperació

En tots els casos, les víctimes reben informació de tots els serveis de què disposa segons el seu domicili i se'ls comunica que ens trobem a la seva disposició.

En cas d'urgència, es deriva al recurs d'urgència que hi hagi disponible.

ALTRES CONSIDERACIONS

Coordinació / Derivació

Serveis Socials, Policia Local, centres d'atenció primària, Justícia, la Fiscalia, centres educatius, DGAIA, SIE, SIAD, SOC, Associacions relacionades.

Recollida d'informació

La que consta a la denúncia i la que ens fa arribar l'autoritat judicial.

La que ens proporciona la víctima.

6. PROTOCOL D'ACTUACIÓ EN CASOS DE VIOLÈNCIA DE GÈNERE DE LA POLICIA LOCAL

La Policia Local és un cos amb competències, funcions i serveis relatius a la policia i la seguretat ciutadana que depèn del municipi.

Té una estructura i una organització jerarquizada que li correspon en l'exercici de les seves funcions. D'una banda, pel que fa a les relacions amb la comunitat, ha d'impedir qualsevol pràctica abusiva o discriminatòria que comporti violència física o moral i, de l'altra, ha de procurar protegir-ne i auxiliar-ne les víctimes, sempre que les circumstàncies ho aconsellin.

ACTUACIÓ POLICIAL EN CAS DE VIOLÈNCIA DE GÈNERE

En situacions de violència de gènere cal seguir el protocol d'actuació següent:

- Detectar i prevenir les situacions violentes abans que s'arribin a produir.
- Actuar immediatament per protegir la integritat física i la privacitat i la intimitat de la víctima.
- Acollir la víctima amb paraules que la tranquil·litzin i li transmetin la idea de seguretat i ajuda immediata i deixar que expressi lliurement els seus sentiments.
- Evitar actuacions o comentaris que puguin dissuadir la víctima de presentar una denúncia.
- Protegir i preservar el lloc dels fets per a la recollida de proves.
- Verificar l'existència de possibles testimonis.
- Valorar i comunicar ràpidament els fets succeïts i adoptar les mesures immediates que siguin necessàries.
- Persuadir la víctima sobre la conveniència de ser traslladada a un centre sanitari perquè li facin un reconeixement mèdic.
- Informar la víctima de l'existència de personal policial especialitzat en el tractament i investigació d'aquest tipus de delictes.

La titularitat amb relació a la competència en matèria policial correspon actualment als Mossos d'Esquadra, segons els protocols establerts entre aquest cos i la nostra Policia Local, perquè disposen d'un servei permanent d'assistència a la víctima i en tot moment es prioritza l'atenció a la dona, per evitar una segona victimització.

AJUNTAMENT
Sant Vicenç dels Horts

Dret d'informació i consentiment de la dona

(Nom i cognoms) _____, amb DNI/NIE/passaport _____ de conformitat amb la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal,

MANIFESTO:

Que prèviament a la recollida de les meves dades personals he estat informada de l'existència del fitxer del SIAD (Servei d'Informació i Atenció a la Dona) i que la finalitat de la recollida de les dades és estadística. Així mateix, que les persones destinatàries de la informació són els i les professionals del circuit.

També he estat informada de la possibilitat d'exercir els drets d'accés, rectificació, cancel·lació i oposició, sempre que m'adrexi per escrit a:

Ajuntament de Sant Vicenç dels Horts
Servei d'Informació i Atenció a les dones "A prop teu"
C. Claverol, 6-8 (Edifici de la Foneria)
08620 Sant Vicenç dels Horts

O bé per correu electrònic a: iguaitat@svh.cat

Que dono el meu consentiment per al tractament de les meves dades personals facilitades a fi de gestionar les actuacions necessàries per tramitar la meua sol·licitud, en el marc de la gestió adequada dels serveis del circuit i conforme a les finalitats previstes en el fitxer.

Que autoritzo el tractament de les dades personals de la meua filla/del meu fill menor de catorze anys amb la finalitat de gestionar les actuacions necessàries per tramitar la meua sol·licitud, en el marc de la gestió adequada dels serveis del circuit i conforme a les finalitats previstes en el fitxer.

Sant Vicenç dels Horts, ____ d'/de ____ de 2020

Certificat / informe acreditatiu de la situació de violència de gènere (*)

En/Na _____ de _____ de l'Organisme o entitat: _____

en qualitat de _____ de l'Organisme o entitat: _____

Serveis Socials de _____

Unitat d'Actuacions de Lluita contra la Violència Familiar i Masclista, de la Secretaria de Família del Departament de Benestar Social i Família.

Serveis d'Intervenció Especialitzada (SIE) de _____

Serveis d'Informació i Atenció a les Dones (SIAD) de _____

Oficina d'Atenció a la Victima del Delicte de _____

Recurs públic d'acollida de _____

Entitat subvencionada per una Administració Pública concreta per a l'atenció a dones víctimes de la violència de gènere: _____

Denominació: _____

Administració que subvenciona, butlletí o diari oficial i data de publicació: _____

Tipus de servei: _____

D'acord amb la lletra c) de l'apartat 2 de l'article 2 del Reial decret 1369/2006, de 24 de novembre, pel qual es regula el Programa de Renda Activa d'Inserció per a aturats amb especials necessitats econòmiques i dificultat per trobar ocupació.

FAIG CONSTAR:

Que Na _____, amb DNI/NIE _____ està sent atesa actualment, per aquest organisme / entitat com a víctima de violència de gènere conforme al que es disposa en la Llei Orgànica 1/2004 de 28 de desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere, i per desmar-ne constància en la seva presentació davant el Servei Públic de Empleo Estatal, per a la sol·licitud de la Renda Activa d'Inserció, s'expedeix la present en el lloc i data indicats.

A _____, a _____ de _____ de _____

Signatura i segell _____

(*) No confeccioneu si existeix resolució judicial acordant mesures cautelars penals, Ordre de protecció, resolució judicial concloent el procediment penal o sentència definitiva i ferma condemnant al agressor.
+ Especificueu denominació de l'entitat local.
: No s'inclou entre aquesta assistència aquella que rebí la dona en procés de separació de la seva parella o cònjuge, o de dissolució matrimonial, per a cerca d'habitatge, treball, assistència legal....

RVD – BCN

Protocol de valoració del risc de violència de parella contra la dona

Núm. Expedient / Núm. Història: _____ Data de la valoració: _____
Nom i cognoms de la dona: _____
DNI / NIE / Passaport: _____ Data de Naixement: _____

Història de conducta violenta de la parella o ex-parella	SI	NO	ES DESCONEX
1 Agressions o violència física (i/o sexual en els últims 18 mesos cap a la dona o cap a parelles anteriors).	☐	☐	☐
2 Agressions o violència vers terceres persones siguin familiars (fills/filles o d'altres) o no.	☐	☐	☐
3 Agressions a la dona quan estava embarassada.	☐	☐	☐
4 Antecedents policials/judicials de violència vers la parella/ex-parella (parella actual o d'altres parelles en episodis anteriors).	☐	☐	☐
5 L'agressor ha trencat mesures judicials de protecció de la dona.	☐	☐	☐
Amenaces i/o abusos greus contra la dona	SI	NO	ES DESCONEX
6 La dona ha rebut amenaces greus i creïbles, i/o amb ús d'armes, respecte la seva integritat física.	☐	☐	☐
7 La dona ha patit un abús emocional i verbal greu en els últims 6 mesos.	☐	☐	☐
Circumstàncies agreujants	SI	NO	ES DESCONEX
8 La dona comunica al presumpte agressor la voluntat de separar-se o fa menys de sis mesos que s'ha produït la separació.	☐	☐	☐
9 Increment en els últims sis mesos en la freqüència o gravetat dels episodis de violència.	☐	☐	☐
10 El presumpte agressor abusa de drogues i/o alcohol.	☐	☐	☐
11 Diagnòstic o història de trastorn mental sever del presumpte agressor.	☐	☐	☐
12 Tingena o fàcil accés a armes per part del presumpte agressor.	☐	☐	☐
13 Intents o idees de suïcidi per part del presumpte agressor.	☐	☐	☐
14 Control extrem dels actes de la dona per gelosia o similar.	☐	☐	☐
Factors de vulnerabilitat de la dona	SI	NO	ES DESCONEX
15 Aïllament social i/o manca de recursos personals de la dona, i/o la dona justifica la violència exercida pel presumpte agressor, i/o presència de fills/filles menors i/o dependents de la dona.	☐	☐	☐
Percepció de la situació de risc per part de la dona	SI	NO	ES DESCONEX
16 La dona creu que el presumpte agressor és capaç de matar la personalment o a través de terceres persones.	☐	☐	☐

SUMA DE RESPOTES AFIRMATIVES / VALORACIÓ DEL RISC

BAIX RISC (d'1 a 7 respostes afirmatives)	☐
MIG RISC (de 8 a 9 respostes afirmatives)	☐
ALT RISC (de 10 a 16 respostes afirmatives)	☐

TOTAL ES DESCONEX

La resolució de risc es fa a partir de la suma de respostes afirmatives i/o de respostes "ES DESCONEX". El risc de violència de gènere es considera BAIX RISC amb 1 a 7 respostes afirmatives, MIG RISC amb 8 a 9 respostes afirmatives i ALT RISC amb 10 a 16 respostes afirmatives.

Altres factor/s clau per valorar el risc que viu aquesta dona i que el o la professional troba a faltar al llistat anterior (enumerar però no puntuar)

Està embarassada en el moment de fer aquesta valoració.

Hi ha indicis que la parella o ex-parella té intenció de matar-la.

Altres (especificar): _____

VALORACIÓ DEL RISC PER PART DEL O DE LA PROFESSIONAL

La valoració del risc per part del o de la professional es fa a partir dels apartats anteriors (puntuació obtinguda, quantitat de factors de risc sense informació i presència d'altres factors de risc importants per aquesta valoració).

BAIX RISC **MIG RISC** **ALT RISC**

Observacions d'interès

ACTUACIÓ EN FUNCIÓ DE LA VALORACIÓ DEL RISC ACTUAL EXISTENT

CIRCUMSTÀNCIES PREVISIBLES QUE PODEN AUGMENTAR EL NIVELL DE RISC EN EL FUTUR (ALERTA)

(Per exemple: Sortida presó de l'agressor, retorn de l'agressor del país d'origen o d'altres destins, etc.)

Professional que fa la valoració:

Nom i cognoms o núm. identificació: _____ /
E mail: _____ Tel·lèfon/s: _____ Fax: _____
DNI / NIE / Passaport: _____ Adreça: _____

En qualsevol explotació de l'obra autoritzada per la Biblioteca es farà constar l'autoria.

CIRCUIT BARCELONA CONTRA LA VIOLÈNCIA VERS LES DONES

Altres factor/s clau per valorar el risc que viu aquesta dona i que el o la professional troba a faltar al llistat anterior (enumerar però no puntuar)

Està embarassada en el moment de fer aquesta valoració.

Hi ha indicis que la parella o ex-parella té intenció de matar-la.

Altres (especificar): _____

VALORACIÓ DEL RISC PER PART DEL O DE LA PROFESSIONAL

La valoració del risc per part del o de la professional es fa a partir dels apartats anteriors (puntuació obtinguda, quantitat de factors de risc sense informació i presència d'altres factors de risc importants per aquesta valoració).

BAIX RISC **MIG RISC** **ALT RISC**

Observacions d'interès

ACTUACIÓ EN FUNCIÓ DE LA VALORACIÓ DEL RISC ACTUAL EXISTENT

CIRCUMSTÀNCIES PREVISIBLES QUE PODEN AUGMENTAR EL NIVELL DE RISC EN EL FUTUR (ALERTA)

(Per exemple: Sortida presó de l'agressor, retorn de l'agressor del país d'origen o d'altres destins, etc.)

Professional que fa la valoració:

Nom i cognoms o núm. identificació: _____ /
E mail: _____ Tel·lèfon/s: _____ Fax: _____
DNI / NIE / Passaport: _____ Adreça: _____

En qualsevol explotació de l'obra autoritzada per la Biblioteca es farà constar l'autoria.

GLOSSARI D'ABREVIATURES

ABS: Àrea Bàsica de Salut

ASSIR: Atenció a la Salut Sexual i Reproductiva

ATENPRO: servei telefònic d'Atenció i Protecció per a Víctimes de Violència de gènere

CAP: Centre d'Atenció Primària

CAS: Centre d'Atenció i Seguiment a les Drogodependències

CDIAP: Centre de Desenvolupament Infantil i Atenció Precoç

CIRD: Centre per a la Igualtat i Recursos per a les Dones

CSMA: Centre de Salut Mental d'Adults

CSMIJ: Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil

CUESB: Centre d'Urgències i Emergències Socials de Barcelona

DGAIA: Direcció General d'Atenció a la Infància i Adolescència

EAIA: Equip d'Atenció a la Infància i Adolescència

EAP: Equip d'Assessorament i Orientació Psicopedagògica

EATAF: Equip d'Assessorament Tècnic Civil en l'Àmbit de la Família

EAT Penal: Equip d'Assessorament Tècnic Penal

ES: educador / a social

GAV: Grup d'Atenció a la Víctima dels Mossos d'Esquadra.

ICASF: Il·lustre Col·legi d'Advocats i Advocades de Sant Feliu

ICD: Institut Català de les Dones

LOPD: Llei orgànica de protecció de dades

OP: ordre de protecció

RVD-BCN: Protocol de Valoració del Risc de Violència contra la Dona

SAI: Servei d'Atenció Integral LGBTI

SEAP: Servei Especialitzat d'Atenció a les Persones Grans i Persones en situació de Fragilitat

SIAC: Servei Integral d'Atenció a la Ciutadania

SIAD: Servei d'Informació i Atenció a les Dones del Consell Comarcal

SIE: Servei d'Intervenció Especialitzada

SOC: Servei d'Ocupació de Catalunya

SOJ: Servei d'Orientació Jurídica

SSB: Serveis Socials Bàsics

TS: Treballador/a social

TF: Treballador/a familiar

UFAM: Unitat Funcional d'Atenció als abusos sexuals a Menors

VIDO: violència sobre la dona

VIGE: violència de gènere

GLOSSARI CONCEPTUAL

A

Abús. Mofar-se o perjudicar alguna persona que ens ha donat afecte i/o confiança. Un denominador comú de totes les formes d'abús són el poder i l'autoritat. L'abús es produeix quan una persona més forta i poderosa aprofita l'avantatge que té sobre una altra persona no tan forta o poderosa. La relació d'abús implica imposició i inducció ja sigui en l'aspecte físic, emocional, sexual o moral.

Acció correctora. Mesura de caràcter obligatori que té com a objectiu esmenar una situació de discriminació directa o indirecta. La discriminació és il·legal i, per tant, les mesures correctores són obligatòries.

Acció positiva. Mesura destinada a assolir la igualtat d'oportunitats efectiva entre homes i dones mitjançant l'atorgament d'avantatges concrets destinats a facilitar l'exercici d'activitats professionals o a evitar o compensar desavantatges en les seves carreres professionals eliminant els obstacles que puguin impedir o dificultar a les dones que es desenvolupin professionalment. És una acció destinada a eliminar els estereotips de gènere, a eliminar la segregació vertical i horitzontal i a conciliar la vida personal i professional.

Addicció. Dependència de la persona a un producte o a una conducta de la qual no pot o no és capaç d'alliberar-se encara que la perjudiqui.

Agent d'igualtat. Professional dedicat a tasques d'anàlisi, intervenció i avaluació de la realitat amb relació a la igualtat d'oportunitats. Té com a funcions dissenyar i impulsar polítiques d'igualtat en una organització.

Agent d'igualtat en l'àmbit laboral. Especialista que dissenya, avalua i implementa polítiques d'igualtat d'oportunitats en l'àmbit laboral.

Agressió sexual. Ús de la violència física i sexual exercida sobre les dones majors o menors d'edat, determinada per l'ús premeditat del sexe com a arma per demostrar poder i abusar-ne.

Amençar. Donar a entendre que es vol fer mal a una altra persona.

Androcentrisme. Perspectiva de la realitat que pren l'home com a referència i mesura de totes les coses. Aquest punt de vista impacta en l'organització social; d'una banda, reforça la tendència a considerar les persones de sexe masculí com a model, eix o punt de referència i, d'una altra, comporta la invisibilitat de les dones i que aquestes hagin de dependre dels homes en molts casos.

Angoixa. Manifestació externa de les dificultats d'un individu per resoldre els seus conflictes. Estat d'inquietud en què es troba una persona que espera, de forma imminent, un esdeveniment (real o no) dramàtic, del qual generalment no en coneix ni l'origen ni les conseqüències que pugui tenir. Es caracteritza pel desconcert, la incertesa i la por, acompanyats de símptomes com ara: palpitations, pal·lidesa, dificultat respiratòria, suor, tremolors, etc.

Ansietat. Condició emocional que es troba íntimament lligada a l'emoció bàsica de por. La conseqüència més extrema d'un estat emocional d'ansietat és la inhibició davant les circumstàncies que la provoquen.

Assetjament per raó de sexe. Qualsevol comportament no desitjat relacionat amb el sexe d'una persona amb motiu de l'accés al treball remunerat, la promoció en el lloc de treball, l'ocupació o la formació, que tingui com a propòsit o produeixi l'efecte d'atemptar contra la dignitat de les dones i de crear-los un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant o ofensiu.

Assetjament sexual. Conducta verbal o física de caire sexual o altres comportaments fonamentats en el sexe que vulneren la dignitat de la dona i de l'home a la feina, i que són considerades ofensives i no desitjades per la víctima.

Assertivitat. Capacitat d'afirmar-se en sí mateix/a responent d'acord amb les pròpies necessitats, idees, possibilitats i sentiments.

Atenció. Acció destinada a una persona perquè pugui superar les situacions i les conseqüències generades per l'abús en els àmbits personal, familiar i social, tot garantint-ne la seguretat i facilitant-li la informació necessària sobre els recursos i els procediments necessaris perquè pugui resoldre la situació.

Autoestima. Valoració positiva d'un/a mateix/a.

Avaluació de l'impacte de gènere. Valoració de l'efecte que té una proposta d'actuació sobre les dones i els homes, per neutralitzar els efectes discriminatoris i fomentar la igualtat d'oportunitats.

B

Bisexual. Persona que se sent física o romànticament atreta pel seu propi gènere i qualsevol altre.

Bretxa salarial home-dona. Diferència salarial entre homes i dones. És un indicador general de la magnitud de la desigualtat entre els dos sexes.

C

Coeducació. És una forma diferent d'entendre l'educació de nenes i nens, amb la qual es pretén educar en la igualtat d'oportunitats, drets, valors, expectatives, normes, actituds i comportaments. La coeducació té en compte que homes i dones som diferents, però aquestes diferències no han de generar la supremacia d'un sexe sobre l'altre sinó permetre la construcció de noves formes de relació basades en el respecte, la llibertat d'elecció i la igualtat de drets.

Conciliació de la vida personal i laboral. Procediment consistent a fer compatibles els temps, els interessos, les obligacions i les necessitats en aquests dos àmbits de la vida.

Control. Acció de comprovar, inspeccionar, dirigir o manar.

Corresponsabilitat en el treball reproductiu. Responsabilitat compartida i equilibrada entre dones i homes en l'execució de cadascuna de les tasques de la vida familiar i en l'assumpció de deures d'aquesta, tant pel que fa a la feina domèstica com a la cura de persones dependents.

Cosificació. Fer ús de la dona o de la seva imatge per a finalitats que no la dignifiquen ni com a dona ni com a ser humà. La forma més freqüent de cosificació de la dona és la cosificació sexual: se la converteix en un objecte sexual a disposició de l'home. Són exemples de cosificació els anuncis impresos, televisius i d'altres tipus en què a la dona se la deixa veure com un mer objecte que ha de ser explorat i exposat.

Clàusula antidiscriminatòria. Clàusula que s'inclou en determinats documents, com pot ser un conveni col·lectiu, per evitar la discriminació per raó de sexe i promoure la igualtat d'oportunitats.

Currículum ocult. Tot el que existeix darrere i en paral·lel al procés pedagògic es contraposa a la noció del currículum formal, pel fet que no es preveu als plans d'estudis ni a la normativa important del sistema institucional; per contra, deriva de certes pràctiques institucionals que, no obstant això, poden ser tal vegada més efectives per a la reproducció de conductes i actituds.

D

Dependència. Addicció de la persona a un producte o a una conducta de la qual no pot o no és capaç d'alliberar-se encara que la perjudiqui.

Desigualtat de tracte. Diferència de tracte envers diversos col·lectius de manera arbitrària i sistemàtica, tot afavorint-ne un per damunt dels altres.

Detecció. Posada en funcionament de diferents instruments teòrics i tècnics que permeten identificar i fer visible la violència de gènere, tant si apareix precoçment com de manera estable, i conèixer les situacions en què s'ha d'intervenir, per tal d'evitar-ne el desenvolupament i la cronicitat.

Discriminació. Infravaloració i, en conseqüència, tracte d'inferioritat basat en l'aplicació de distincions i pràctiques desiguals i arbitràries que una col·lectivitat dóna a alguna persona o grup per motius de sexe, ètnia, ideologia, edat, opció sexual o d'altres.

Discriminació directa per raó de sexe. Discriminació que es produeix quan una disposició, un criteri o una pràctica exclou explícitament una persona per raó de sexe. Per exemple, la no-contratació de dones embarassades o de dones que preveuen tenir un fill en un període curt de temps.

Discriminació indirecta per raó de sexe. Discriminació que es produeix quan una disposició, un criteri o una pràctica de caràcter aparentment imparcial exclou implícitament una persona treballadora per raó de sexe.

Discriminació salarial. Discriminació que es produeix quan s'atorguen salaris diferents a persones que han fet una mateixa feina. Les causes principals de la discriminació salarial envers les dones són la menor valoració dels llocs de treball, la classificació professional discriminatòria per motiu de gènere i la configuració dels salaris i els complements.

Doble armari. Invisibilitat de la violència intragènere.

Doble jornada. Suma de la jornada laboral remunerada i d'una jornada de treball posterior dedicada principalment a les tasques de la llar i la cura de persones dependents, no remunerada.

Doble presència. Presència d'una dona al lloc de treball en què duu a terme una tasca com a assalariada mentre s'ocupa també de la major part del treball reproductiu.

E

Edadismo. Es tracta de la discriminació per qüestió d'edat, basada en prejudicis i estereotips.

Equilibri entre la vida laboral i personal (terme provinent de l'anglès work-life balance). Estabilitat entre les necessitats personals i laborals que una persona aconsegueix gràcies a polítiques aplicades a l'àmbit laboral per tal d'adaptar les necessitats personals a la vida laboral i incrementar així la qualitat del treball productiu.

Equitat de gènere. Distribució justa dels drets, beneficis, obligacions, oportunitats i recursos entre les persones a partir del reconeixement i el respecte de la diferència entre dones i homes en la societat.

Espai personal. Àmbit dedicat a les activitats que una persona duu a terme durant el temps lliure.

Espai públic. Àmbit dedicat a les activitats que una persona duu a terme en relació amb el treball i la participació social, política i cultural.

Estereotip de gènere. Conjunt de clixés, concepcions, opinions o imatges convencionals, simplificades i, moltes vegades, equivocades amb què s'adjudiquen característiques, capacitats i comportaments a les dones i als homes. Són simplistes i uniformitzen les persones.

F

Femellisme. Conjunt d'actituds i comportaments que atribueixen superioritat a la dona i que rebaixen la dignitat dels homes per raó de sexe i sense cap altra justificació. Es tracta d'un comportament molt minoritari que no s'ha de confondre amb el feminisme.

Femicidi. Etimològicament, vol dir 'acció de matar dones' i es va fer popular durant l'inici d'aquest segle per denunciar les agressions sexuals, les desaparicions i els assassinats de milers de dones a Ciudad Juárez (Mèxic). Designa els assassinats de dones pel "fet de ser dones".

Feminisme. Moviment social que denuncia la desigualtat social de gènere i exigeix canvis polítics i socials en els hàbits relacionals entre els sexes, perquè les dones puguin desenvolupar-se plenament en la societat.

G

Gènere. Construcció social i cultural basada en les diferències biològiques entre els sexes que assigna diferents característiques emocionals, intel·lectuals i comportamentals a dones i homes, variables segons la societat i l'època històrica. A partir d'aquestes diferències biològiques, el gènere configura les relacions socials i de poder entre homes i dones. Per exemple, tradicionalment s'ha atribuït a les dones la funció de tenir cura de la descendència, però no hi ha cap raó biològica que expliqui per què han de ser les dones qui la dugui a terme.

Gènere fluid. S'entén que una persona és de gènere fluid quan no s'identifica amb una sola identitat sexual, sinó que circula entre diverses. Normalment, es manifesta com a transició entre masculí i femení o com a neutralitat. No obstant això, pot comprendre altres gèneres i, fins i tot, pot ser que s'identifiqui amb més d'un gènere alhora.

H

Heteropatriarcat (acrònim d'heterosexual i patriarcat). Sistema sociopolític en el qual el gènere masculí i l'heterosexualitat tenen supremacia sobre altres gèneres i sobre altres orientacions.

Homofòbia. Rebuig, por, repudi, prejudici o discriminació cap a dones o homes que es reconeixen a si mateixos com a homosexuals.

Cal destacar que per donar visibilitat a la doble discriminació de les dones homosexuals s'utilitza el terme lesbofòbia.

Homosexual. Persona que se sent física o romànticament atreta pel seu propi gènere. Els/ les homosexuals poden ser gais i lesbianes.

I

Identitat sexual o de gènere. És considerada com el sexe psicològic. És el sentiment de definir-se com a home o com a dona. S'entén que es comença a prendre consciència d'aquesta identitat en els primers anys de vida i que esdevé estable al voltant dels set anys d'edat.

Igualtat de dret o igualtat formal. Condició per la qual les dones i els homes són iguals en la legislació.

Igualtat de fet o igualtat real. Igualtat efectiva que comporta el canvi de costums i d'estructures de desigualtat existents entre dones i homes.

Igualtat de gènere. Principi segons el qual tots els éssers humans són lliures de desenvolupar les seves habilitats personals i prendre decisions sense limitacions per raons de gènere i segons el qual els diferents comportaments i les diferents aspiracions i necessitats de dones i homes han de ser considerats, valorats i afavorits de la mateixa manera.

Igualtat d'oportunitats entre dones i homes. Absència d'obstacles o barreres per raó de sexe per participar en els àmbits econòmic, polític, cultural i social.

Indefensió apresada. És un aspecte estudiat per Martin S. per comprendre els processos pels quals som incapaços de reaccionar davant situacions doloroses. La seva teoria es basa en la idea que la persona s'inhibeix mostrant passivitat quan les accions per modificar les coses no produeixen la fi prevista.

Generalment, les dones afectades per la violència masclista són incapaces d'ajudar-se a si mateixes. Això és conseqüència del desgast psicològic que provoca la continua exposició a la violència i al menyspreu. Les dones víctimes dels maltractaments se senten desamparades i incapaces d'aconseguir les seves metes vitals i passen a un estat d'absència de motivació. Com a resultat d'un procés sistemàtic de violència, la víctima aprèn a creure que està indefensa, que no té cap control sobre la situació en la qual es troba i que qualsevol cosa que faci és inútil.

Intersexualitat. Des de la perspectiva mèdica, se sol definir quan es desenvolupa un conjunt de síndromes que produeixen cossos sexuals marcats per l'ambigüitat genital. Aquesta manera d'entendre la intersexualitat remarca el poder de la medicina d'incidir en la presa de decisions de les persones intersexuals i les seves famílies i desestima la possibilitat de viure la seva diversitat fora dels marcs que estableix la medicina.

L

LGTBifòbia. Intolerància, discriminació o rebuig a lesbianes, gais, bisexuals i transsexuals per raons d'orientació sexual o identitat de gènere. De forma desglossada podem parlar d'homofòbia, lebofòbia, bifòbia o transfòbia.

LGBTIQ + . Acrònim que recull la diversitat d'orientacions, identitats i expressions de gènere. Correspon als termes lesbianes, gais, transsexuals, bisexuals, intersexuals, queer, plus:

- **L - Lesbiana:** Dona que se sent atreta emocional, afectiva, romàntica i/o sexualment per una altra persona del seu mateix gènere.
- **G - Gai:** Persona que sent atracció emocional, afectiva i/o sexual cap a altres del seu mateix gènere.
- **T - Transsexual o transgènere:** Persona que s'identifica amb un gènere diferent de l'assignat en néixer o que expressa la seva identitat de gènere de manera no normativa, com les persones transsexuals, transgènere, agènere, etc. Aquesta diversitat s'expressa afegint un asterisc a la paraula trans*.
- **B - Bisexual:** Persona que sent atracció romàntica, afectiva i/o sexual per persones de més d'un gènere/sexe no necessàriament al mateix temps, no necessàriament de la mateixa manera i no necessàriament en el mateix grau ni amb la mateixa intensitat.
- **I - Intersexual:** Persona que neix amb característiques sexuals (com a cromosomes, genitals i/o estructura hormonal) considerades de l'un o l'altre gènere. Alguns metges aconsellen als pares de bebès intersexuals practicar-los intervencions quirúrgiques per eliminar alguna d'aquestes característiques però existeix un risc alt per als bebès intersexuals que no han manifestat la seva veritable identitat sexual.
- **Q - Queer:** Persona que no vol classificar-se sota etiquetes tradicionals per la seva orientació i identitat sexual. La persona queer desconstrueix la sexualitat normativa i traspasa allò socialment acceptat, això és, la vida heterosexual i monògama, amb persones d'edat similar i classe social...
- **(+) Plus:** Qualsevol altra sexualitat no inclosa en les citades anteriorment.

M

Masclisme. Conjunt d'actituds i comportaments que atribueixen superioritat a l'home i que rebaixen la dignitat de les dones per raó del seu sexe i sense cap altra justificació.

Mansplaining (explicació masculina condescendent). Explicació que fa un home davant d'una dona sobre coses –les sàpiguen o no– amb un to paternalista i condescendent, fent com si les dones no compreguessin el que volen explicar i independentment de si les dones coneixen el tema en qüestió o no.

Manspreading (eixancarrament masculí). Acció que fa un home de separar molt les cames quan seu, especialment quan ho fa en un seient d'un transport públic i el seient del costat és ocupat per una dona, la qual cosa s'interpreta com una invasió de l'espai adjacent, fet que no li preocupa. Es tracta d'una diferència de comportament entre una dona i un home als espais públics. Es caracteritza pel fet que l'home sol ocupar molt més espai del que necessita, sense importar-li que absorbeixi l'espai de la dona.

Micromasclisme. Actituds sexistes encobertes i culturalment acceptades. Són manifestacions subtils de masclisme, que sovint ens passen totalment inadvertides. És un masclisme subterrani, que no fa saltar les nostres alarmes la major part de les vegades, i d'aquí justament la seva “perillositat”.

Mobbing (assetjament psicològic a l'entorn de treball). Conducta no desitjada exercida de manera sistemàtica i perllongada en el temps que té com a propòsit o efecte atemptar contra la dignitat d'aquesta persona i crear un entorn intimidatori, degradant, humiliant o ofensiu. L'assetjament psicològic a l'entorn de treball presenta modalitats diferents: assetjament vertical descendent (bossing), assetjament vertical ascendent o assetjament horitzontal.

Mutilació genital femenina. Procediment que implica una eliminació total o parcial dels genitals femenins o una lesió d'aquests, malgrat que hi hagi consentiment exprés o tàcit de la dona.

O

Orientació sexual. Atracció sexual, eròtica, emocional o amorosa cap a determinat grup de persones definides pel seu gènere.

Outing. Fet de fer pública l'homosexualitat o la bisexualitat d'una persona famosa o socialment coneguda, generalment sense el seu consentiment o en contra de la seva voluntat. Comunicació pública de l'homosexualitat d'una persona sense el seu consentiment, popularment coneguda com "treure algú de l'armari". S'ha observat que aquest fenomen pot ser una expressió de la violència exercida cap a les víctimes en els casos de violència entre parelles del mateix sexe, en la qual la comunicació de l'orientació de l'homosexualitat de la víctima és revelada en situacions i contextos en què la persona que exerceix la violència sap que aquesta informació pot conduir a expressions de discriminació o és utilitzada per generar humiliació pública i violència cap a la persona afectada. Així mateix també es denomina outing el fet de revelar l'estatus serològic d'una persona.

P

Pansexualitat. Atracció física, emocional, afectiva i sexual cap a una única persona, independentment del seu sexe i gènere.

Paritat. Presència equilibrada de dones i homes en els diferents àmbits de la societat, sense que hi hagi cap privilegi o discriminació. Per assolir aquest equilibri, cap dels dos sexes no hi pot estar representat per més del 60% ni menys del 40%.

Patriarcat. Forma d'organització política, econòmica, religiosa i social basada en la idea de l'autoritat i lideratge de l'home, en què hi ha predomini dels homes sobre les dones, del marit sobre l'esposa, del pare sobre la mare i els fills i les filles i de la línia de descendència paterna sobre la materna.

Pla d'igualtat. Conjunt ordenat de mesures adoptades després de fer una diagnosi de la situació a fi d'assolir a l'empresa la igualtat de tracte i d'oportunitats entre dones i homes i eliminar la discriminació per raó de sexe. Un pla d'igualtat és una estratègia empresarial destinada a aconseguir la igualtat real entre dones i homes al treball amb l'eliminació dels estereotips, les actituds i els obstacles que dificulten que les dones accedeixin a determinades professions i determinats llocs de treball en igualtat de condicions que els homes; la promoció de mesures que afavoreixin la incorporació, la permanència i el desenvolupament de la seva carrera professional i la participació equilibrada de dones i homes en totes les ocupacions i en tots els nivells de responsabilitat.

Perspectiva de gènere. Consideració de les diferències socioculturals entre les dones i els homes en una activitat o àmbit per a l'anàlisi, la planificació, el disseny i l'execució de polítiques, de manera que es tingui en compte com afecten les dones les diverses actuacions, situacions i necessitats. Des de la perspectiva de gènere, dones i homes són considerats des del vessant biològic, psicològic, històric, social i cultural per trobar línies d'acció per a la solució de desigualtats.

Polisexualitat. Atracció física, emocional, afectiva i sexual per individus de diversos gèneres sense discriminar. Es nega la idea binària de gènere. Es diferencia de la pansexualitat en el sentit que les persones pansexuals no senten atracció cap a totes les possibles identitats de gènere i les polisexuals, sí.

Polítiques d'igualtat d'oportunitats. Són les que incorporen la perspectiva de gènere en la planificació, el desenvolupament i l'avaluació de les decisions. També es coneixen amb aquest nom les mesures elaborades amb el propòsit de corregir o compensar les situacions de desigualtat i discriminació. Són mesures de caràcter temporal, aplicables mentre persisteix el problema o la situació de desigualtat a combatre.

Prevenció. Conjunt d'accions dirigides a evitar o reduir la incidència de la violència contra les dones per mitjà de la reducció dels factors de risc, per impedir-ne així la normalització, i a sensibilitzar la ciutadania, especialment les dones, del fet que cap forma de violència no és justificable ni tolerable.

Procés de selecció igualitari. Procediment pel qual una empresa tria, per ocupar un lloc de treball determinat, la persona que més s'adequa a les necessitats de l'organització sense aplicar-hi cap tipus de discriminació per raó de sexe.

R

Recuperació. Etapa del cicle personal i social d'una dona que ha viscut situacions de violència en què es produeix el restabliment de tots els àmbits danyats per la situació viscuda.

Reparació. Conjunt de mesures preses pels diversos organismes i agents responsables de la intervenció en l'àmbit de la violència masclista (jurídiques, econòmiques, socials, laborals, sanitàries, educatives, etc.) que contribueixen al restabliment de tots els àmbits danyats per la situació viscuda.

Resiliència. Capacitat de l'ésser humà per fer front a les adversitats de la vida, aprendre'n, superar-les i, fins i tot, ser transformat per aquestes.

Revictimització o victimització secundària. Maltractament addicional exercit contra les dones que es troben en situacions de violència de gènere com a conseqüència directa o indirecta dels dèficits de les intervencions dels organismes responsables, així com a causa d'actuacions desencertades provinents d'altres agents implicats.

Rol de gènere. Comportament que, en una societat concreta, s'espera d'una persona per raó del seu sexe. Generalment, una persona assumeix els rols de gènere i construeix la seva psicologia, afectivitat i autoestima al voltant d'aquests rols. Per exemple, un dels rols assignats tradicionalment als homes és ser els responsables de les activitats productives i les activitats polítiques. Un dels rols assignats tradicionalment a les dones és tenir cura de la descendència i de les persones dependents i ser la responsable de les relacions afectives.

S

Segregació. Separació de persones per les seves diferències, a les quals se'ls assignen estatus socials o legislatius diferenciats i de diferents nivells.

Segregació horitzontal. Dificultat de les persones a accedir a determinades ocupacions, que, en el cas de les dones, es materialitza en el predomini d'aquestes en professions amb un valor associat i remuneració inferiors a les considerades com "masculines".

Segregació vertical. Dificultat de les persones a accedir a determinats llocs de treball, que, en el cas de les dones, es materialitza en el predomini d'aquestes en els de responsabilitat més baixa i de menor remuneració.

Sensibilització. Conjunt d'accions pedagògiques i comunicatives encaminades a generar modificacions en l'imaginari social per avançar cap a l'erradicació de la violència de gènere.

Sexe. Conjunt de les diferències físiques, biològiques i anatòmiques que divideixen els individus d'una espècie en mascles i femelles.

Sexisme. Conjunt d'actituds consistents a restar valor, subordinar o, fins i tot, humiliar les persones segons el seu sexe o segons si adopten uns determinats comportaments de gènere o no. El sexisme assigna capacitats, valors, normes i rols diferents a homes i dones i dóna preferència a tots els trets que s'associen a un determinat prototipus o ideal d'home.

Sexisme en el llenguatge. Atribució de característiques no lingüístiques al sistema lingüístic d'una llengua per motius de transmissió cultural.

Sèxting. Tota acció de difusió o publicació de continguts (principalment fotos o vídeos) de tipus sexual, generat de manera voluntària pel seu autor a través de qualsevol dispositiu tecnològic, sense el consentiment de la persona afectada.

Recollit a l'article 197.7 del Codi penal, com a delictes relatius al dret a la intimitat i delictes de sèxting. Es castiga la difusió, revelació o cessió a tercers d'imatges i gravacions audiovisuals sense l'autorització de la persona afectada.

Síndrome de burnout (síndrome d'esgotament professional). Síndrome d'esgotament emocional, de despersonalització i de baixa realització personal que pot atrapar persones que treballen en l'atenció o l'ajuda a altres persones o que hi dediquen moltes hores.

Socialització. Procés a partir del qual les nenes i els nens interioritzen les normes i els valors de la seva societat.

Sostre de vidre. Barrera invisible que dificulta o impedeix l'accés de les dones al poder, als nivells de decisió o als nivells de responsabilitat, a conseqüència de la qual les seves carreres professionals o polítiques queden estancades en les categories o els nivells organitzatius més baixos.

Stalking. Consisteix a assetjar a una persona, duent a terme de manera insistent i reiterada, i sense estar legítimament autoritzat, determinades conductes que aconseguen alterar greument el desenvolupament de la seva vida quotidiana.

L'assetjament es produeix a través de determinades modalitats de conducta com:

- Vigilar, perseguir o buscar la proximitat física de la víctima, la qual cosa pot fer-se de manera física o mitjançant observació a distància
- Contactar o intentar establir contacte amb la víctima a través de qualsevol mitjà de comunicació o per mitjà d'altres persones
- Usar de manera indeguda les seves dades personals perquè terceres persones es posin en contacte amb ella (per ex, un anunci en internet)
- Atemptar contra la seva llibertat o patrimoni o contra el d'algú pròxim a la víctima.

Stealthig (agressió profilàctica). Acció de treure's el preservatiu durant l'acte sexual, malgrat haver arribat a l'acord i compromís amb la parella d'utilitzar-lo.

Supervivents. Després de la relació de maltractament, moltes dones experimenten la sensació de benestar de sentir-se'n alliberades. És la transformació que permet a la dona deixar de sentir-se víctima per començar a sentir-se supervivent. S'ha sobreviscut a una situació de maltractament. La culpa i altres emocions com la vergonya deixen pas a la victòria que suposa haver sortit d'una relació així.

T

Tolerar. Suportar, amb indulgències, una cosa que desaprovem. Permetre una cosa sense consentir-la expressament.

Transgènere. Terme que s'ha començat a utilitzar per fer referència a aquelles persones marginades per ser diferents, a més de transgredir les normes socials associades al sexe i el gènere. Per exemple, els homes efeminats i les dones masculines. Es tracta de trencar amb la medicalització d'aquelles identitats de gènere no normatives.

Transsexualitat. Una expressió més de la diversitat humana. Una persona és transsexual quan la seva identitat sexual, de gènere i/o expressió de gènere no s'adequa als mandats i les expectatives que la societat els assigna en néixer segons el sexe i el gènere.

Transversalització de gènere (mainstreaming). Estratègia a llarg termini que consisteix en la integració sistemàtica de la igualtat d'oportunitats entre dones i homes en una organització, a la cultura i a les polítiques i les accions de desenvolupament d'aquestes a tots els nivells.

Trauma. Efecte que desencadena en l'organització psíquica de la persona un esdeveniment o una experiència de gran significat davant de la qual no pot respondre de manera adequada.

Triple jornada. Doble jornada a la qual s'afegeix una jornada posterior dedicada principalment a activitats polítiques i/o comunitàries.

V

Víctima. Persona afectada per un procés que li produeix dany, patiment o perjudici.

Victimització. Procés mitjançant el qual una persona arriba a ser víctima.

Victimització primària. Trauma inicial pel qual una persona esdevé víctima.

Victimització secundària. Fase de recaiguda en el dany o patiment sofert per la víctima quan aquesta pren contacte amb institucions o professionals relacionats amb la intervenció sobre el seu problema.

Violència. Acte d'abús d'una persona cap a una altra. Tot acte que suposa un atemptat per a la vida, la integritat física i/o psíquica, o la llibertat d'una persona, o que compromet greument el desenvolupament de la seva personalitat.

Violència de gènere. Gènere és el terme que s'utilitza per designar les diferències culturals existents entre homes i dones i que es basen en el sexe, la diferència biològica. És a dir, sobre una realitat biològica, el sexe, es construeix el gènere, el que una societat entén per "ser home" i "ser dona". Tanmateix, en les societats patriarcals no es dona el mateix valor ni el mateix estatus als dos gèneres: el gènere masculí ocupa una posició predominant i se situa en una jerarquia de superioritat respecte del gènere femení. En aquest marc, la violència de gènere, tal com es defineix a la Llei orgànica de protecció integral contra la violència de gènere, "es manifesta com el símbol més brutal de la desigualtat existent a la nostra societat. Es tracta d'una violència que es dirigeix contra les dones pel fet mateix de ser-ho, en ser considerades, pels seus agressors, com a

mancades d'uns drets mínims de llibertat, respecte i capacitat de decisió". Així doncs, la cultura té un paper cabdal en aquesta concepció ja que la violència és fruit d'una construcció social que vol mantenir el sistema de jerarquies imposat pel patriarcat i no es pot considerar només el resultat del comportament irracional d'una persona. La violència de gènere s'explica com un fet social, més enllà de les particularitats de cada cas. Amb tot, hi ha qui considera que el terme gènere és confús i ambigu i difumina, precisament, el que es vol visibilitzar: la violència exercida contra les dones.

Violència contra les dones. Acte violent per raó de sexe que pot tenir com a resultat un dany o sofriment físic, sexual o psicològic per a la dona així com les amenaces de fer aquests tipus d'actes, la coacció o la privació autoritària de la llibertat, tant en l'àmbit públic com en el privat. Aquesta és l'expressió que s'utilitza majoritàriament en fòrums internacionals com, per exemple, la Declaració de l'ONU sobre l'eliminació de la violència contra la dona, de 1993, i la IV Conferència Mundial sobre la Dona de Beijing, de 1995. Es tracta, doncs, d'una definició molt àmplia en què es reconeix que aquest tipus de violència es basa en la discriminació contra la dona. És a dir, és un mecanisme social pel qual es força les dones a una situació de subordinació respecte de l'home.

Violència intragènere. Violència que es dona dins l'àmbit de les relacions afectives i sexuals entre persones del mateix sexe.

Violència masclista. El masclisme és el concepte que, de manera més general, defineix les conductes de domini, control i abús de poder dels homes sobre les dones. Alhora, implica l'existència d'un model de masculinitat que encara és valorat per part de la societat com a superior. En aquest marc, la violència contra les dones és precisament l'última expressió, la més greu i devastadora del masclisme. Aquest és el terme que s'utilitza a la Llei del dret de les dones a erradicar la violència masclista.

Violència domèstica. Acte de violència que s'exerceix en l'àmbit domèstic i de la família, és a dir, a la llar i en les relacions de parella. Aquest mateix terme, doncs, fa referència a les diferents violències que es poden dur a terme sobre les persones que viuen sota un mateix sostre: maltractament infantil, incest, abusos, etc. La violència és exercida per una persona amb què les víctimes tenen una relació íntima o un lligam familiar. D'acord amb això, tot i que aquest concepte acostuma a utilitzar-se com a sinònim de violència de gènere, és important tenir en compte que, en realitat, redueix la violència contra les dones a un únic àmbit, sense tenir present que aquesta s'exerceix també en molts altres com, per exemple, el laboral. De fet, confondre violència de gènere i violència domèstica significa reduir la importància dels maltractaments a la dona i considerar-los, només, una forma més de violència de caràcter privat, sense tenir-ne en compte les arrels en una societat organitzada d'acord amb el patriarcat.

Violència espiritual. Acte d'obligar una persona que accepti un sistema de creences o una pràctica religiosa determinada. Consisteix a erosionar o destruir les creences culturals o religioses d'una dona a través del menyspreu, la coacció o el càstig.

Violència estructural. Acte pel qual es produeix un mal en la satisfacció de les necessitats humanes bàsiques (supervivència, benestar, identitat o llibertat) com a resultat dels processos d'estratificació social. El terme violència estructural remet a l'existència d'un conflicte entre dos o més grups d'una societat (normalment caracteritzats en termes de gènere, ètnia, classe, nacionalitat, edat o uns altres) en què el repartiment, l'accés o la possibilitat d'ús dels recursos és resolt sistemàticament a favor d'alguna de les parts i en perjudici de les altres, a causa dels mecanismes d'estratificació social.

Violència filioparental o ascendent. Violència exercida pel fill o la filla cap als progenitors o contra aquells que exerceixen aquest rol.

Violència física. Acte o omissió intencional o negligent de força contra el cos d'una dona, que pot tenir com a resultat una lesió o dany físic.

Violència institucional. Violència exercida amb accions o omissions de l'Estat i les seves institucions (actuacions que condueixen a la revictimització, retallades en recursos específics en temes de violència de gènere o determinades actituds d'incredibilitat de víctima per exemple)

Violència obstètrica. Violència exercida per personal sanitari sobre els cossos de les dones i la seva vida reproductiva mitjançant un tracte deshumanitzat, un abús de medicalització i una patologia dels processos fisiològics, per la qual cosa pot ser tant física (pràctiques invasives i injustificades) com psicològica (humiliacions, omissió d'informació, infantilització).

Violència patriarcal. Concepte antropològic que descriu una organització social i cultural en què les relacions socials s'estructuren de manera desigual i jeràrquica entre les persones per raó de sexe i gènere. Així, els homes se situen per sobre de les dones, sempre que compleixin les normes i comportaments que s'atribueixen a la masculinitat tradicional.

Violència psicològica. Conducta o omissió intencional que produeixi en una dona desvaloració o patiment, mitjançant amenaces, humiliació, vexacions, exigència d'obediència o submissió, coerció verbal, insults, aïllament o qualsevol altra limitació del seu àmbit de llibertat. Amb aquest tipus de violència s'intenta convèncer la víctima que ella és la culpable de qualsevol problema i pot comportar, per exemple, el control de les sortides de casa, la desqualificació o ridiculització de la seva opinió, les humiliacions en públic, la retenció dels diners, etc.

Violència reproductiva i contra els drets sexuals de les dones. Avortaments selectius i esterilitzacions forçades.

Violència sexual i abusos sexuals a dones i menors. Acte de naturalesa sexual no consentit per les dones i, per extensió, l'exhibició, l'observació, la imposició mitjançant violència, la intimidació, la prevalença o la manipulació emocional de relacions sexuals independentment del fet que la persona agressora tingui o no relació conjugal, de parella, afectiva o de parentiu amb la dona o la menor.

Violència econòmica. Privació intencionada i no justificada de recursos per al benestar físic o psicològic d'una dona i, si escau, de les seves filles o dels seus fills així com la limitació en la disposició dels recursos propis o compartits en l'àmbit familiar o de parella.

